

Näringsutskottets betänkande 2022/23:NU17

Kompletterande bestämmelser till EU:s gaslagringsförordning

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i naturgaslagen, lagen om certifiering av vissa naturgasföretag och lagen om trygg naturgasförsörjning. Förslagen bygger på ändringar i två EU-förordningar som rör gaslagring och innebär bl.a. att den som innehar en lagringsanläggning för gas eller avser att ta en sådan anläggning i drift ska vara certifierad. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2023.

Utskottet föreslår vidare att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om olika energipolitiska frågor. Yrkandena handlar bl.a. om energipolitikens inriktning, kärnkraft, energieffektivisering, energiforskning och om olika typer av förnybar energi. I flera fall avstyrks motionerna med hänvisning till den förda politiken, pågående insatser och utredningar.

I betänkandet finns 41 reservationer (S, SD, V, C, MP).

Behandlade förslag

Proposition 2022/23:89 Kompletterande bestämmelser till EU:s gaslagringsförordning.

Cirka 130 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	9
Ärendet och dess beredning.....	9
Utskottets överväganden.....	10
Regeringens lagförslag	10
Utskottets ställningstagande.....	10
Energipolitikens inriktning.....	11
Utskottets ställningstagande.....	21
Kärnkraft	24
Utskottets ställningstagande.....	29
Vattenkraft.....	30
Utskottets ställningstagande.....	34
Vindkraft	35
Utskottets ställningstagande.....	40
Biobränslen och biodrivmedel.....	42
Utskottets ställningstagande.....	45
Solenergi.....	46
Utskottets ställningstagande.....	52
Energigaser och elektrobränslen.....	53
Utskottets ställningstagande.....	64
Energieffektivisering.....	66
Utskottets ställningstagande.....	72
Värme och kraftvärme.....	73
Utskottets ställningstagande.....	78
Energiforskning.....	78
Utskottets ställningstagande.....	82
Övrigt om energipolitik	83
Utskottets ställningstagande.....	87
Reservationer	89
1. Blocköverskridande energisamtal, punkt 2 (S, C)	89
2. Blocköverskridande energisamtal, punkt 2 – motiveringen (MP)	89
3. Övrigt om energipolitikens inriktning, punkt 3 (C)	90
4. Övrigt om energipolitikens inriktning, punkt 3 (MP).....	92
5. Övrigt om energipolitikens inriktning, punkt 3 – motiveringen (S)	93
6. Kärnkraft, punkt 4 (S, C).....	94
7. Kärnkraft, punkt 4 (MP).....	95
8. Vattenkraft, punkt 5 (SD).....	96
9. Vattenkraft, punkt 5 (C).....	97
10. Åtgärder för snabbare utbyggnad av vindkraft, punkt 6 (S, C).....	98
11. Övrigt om vindkraft, punkt 7 (C).....	99
12. Övrigt om vindkraft, punkt 7 (MP).....	100
13. Biobränslen och biodrivmedel, punkt 8 (S).....	101
14. Biobränslen och biodrivmedel, punkt 8 (V).....	102
15. Biobränslen och biodrivmedel, punkt 8 (C).....	102
16. Biobränslen och biodrivmedel, punkt 8 (MP).....	104
17. Solenergi, punkt 9 (S).....	105
18. Solenergi, punkt 9 (V).....	106
19. Solenergi, punkt 9 (C).....	106

20. Solenergi, punkt 9 (MP)	107
21. Vätgas och elektrobränslen, punkt 10 (S)	109
22. Vätgas och elektrobränslen, punkt 10 (V)	110
23. Vätgas och elektrobränslen, punkt 10 (C)	111
24. Vätgas och elektrobränslen, punkt 10 (MP)	112
25. Biogas, punkt 11 (V)	112
26. Biogas, punkt 11 (C)	113
27. Energieffektivisering, punkt 12 (S)	114
28. Energieffektivisering, punkt 12 (V)	115
29. Energieffektivisering, punkt 12 (C)	116
30. Energieffektivisering, punkt 12 (MP)	116
31. Värme och kraftvärme, punkt 13 (C)	117
32. Värme och kraftvärme, punkt 13 (MP)	118
33. Energiforskning, punkt 14 (S)	118
34. Energiforskning, punkt 14 (SD)	119
35. Energiforskning, punkt 14 (V)	120
36. Energiforskning, punkt 14 (C)	120
37. Beredskapslagring av vissa bränslen, punkt 15 (C)	121
38. Beredskapslagring av vissa bränslen, punkt 15 (MP)	122
39. Torvutvinning, punkt 16 (SD)	122
40. Torvutvinning, punkt 16 (MP)	123
41. Energideklaration av lätta fordon, punkt 17 (C)	124
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	125
Propositionen	125
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23	125
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	138

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Regeringens lagförslag

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i naturgaslagen (2005:403),
 2. lag om ändring i lagen (2011:711) om certifiering av vissa naturgasföretag,
 3. lag om ändring i lagen (2012:273) om trygg naturgasförsörjning.
- Därmed bifaller riksdagen proposition 2022/23:89 punkterna 1–3.

Energipolitikens inriktning

2. Blocköverskridande energisamtal

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1123 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 14,
2022/23:1424 av Adnan Dibrani och Jennie Nilsson (båda S) yrkande 1
och
2022/23:2190 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 116.

Reservation 1 (S, C)

Reservation 2 (MP) – motiveringen

3. Övrigt om energipolitikens inriktning

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 26,
2022/23:936 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3,
2022/23:964 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1,
2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 12,
2022/23:1123 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkandena 12 och
13,
2022/23:1504 av Dzenan Cisija och Amalia Rud Pedersen (båda S),
2022/23:1593 av Sofia Amløh m.fl. (S),
2022/23:1982 av Aylin Fazelian m.fl. (S),
2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 7, 8, 44 och 58 samt
2022/23:2190 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 7, 59, 69, 113–115,
117 och 120.

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (MP)

Reservation 5 (S) – motiveringen

*Kärnkraft***4. Kärnkraft**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:412 av Erik Hellsborn (SD),

2022/23:729 av Mats Nordberg (SD) yrkandena 1, 2, 4 och 5,

2022/23:1513 av Larry Söder (KD),

2022/23:1792 av Ulrika Heindorff m.fl. (M) yrkande 6,

2022/23:1820 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,

2022/23:2065 av Jörgen Grubb m.fl. (SD),

2022/23:2067 av David Perez m.fl. (SD),

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 158 och

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 27.

Reservation 6 (S, C)

Reservation 7 (MP)

*Vattenkraft***5. Vattenkraft**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:944 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1,

2022/23:1123 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 15 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 155.

Reservation 8 (SD)

Reservation 9 (C)

*Vindkraft***6. Åtgärder för snabbare utbyggnad av vindkraft**

Riksdagen avslår motion

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 134 och 136.

Reservation 10 (S, C)

7. Övrigt om vindkraft

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 1,

2022/23:1641 av Martina Johansson och Mikael Larsson (båda C) yrkande 1,

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 14 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 132, 137 och 138.

Reservation 11 (C)

Reservation 12 (MP)

*Biobränslen och biodrivmedel***8. Biobränslen och biodrivmedel**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:853 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 50–52,
 2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 30,
 2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 5 i denna del,
 2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 48 och 49,
 2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 17 och 20,
 2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 10,
 2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 51 och 52 samt
 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 9, 10, 94, 95 och 100.

Reservation 13 (S)

Reservation 14 (V)

Reservation 15 (C)

Reservation 16 (MP)

Solenergi

9. Solenergi

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 2, 3, 12 och 13,
 2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 18,
 2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 7,
 2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 46 och 47,
 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 146, 148 och 149 samt
 2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkandena 28 och 31.

Reservation 17 (S)

Reservation 18 (V)

Reservation 19 (C)

Reservation 20 (MP)

Energigaser och elektrobränslen

10. Vätgas och elektrobränslen

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1183 av Malin Larsson och Peder Björk (båda S),
 2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11 och 13–15,
 2022/23:1822 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,
 2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 11,
 2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 50 och
 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 124 och 125.

Reservation 21 (S)

Reservation 22 (V)

Reservation 23 (C)

Reservation 24 (MP)

11. Biogas

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:853 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 55–57,

2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 5 i denna del,
2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 7 och
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 107–111.

Reservation 25 (V)

Reservation 26 (C)

Energieffektivisering

12. Energieffektivisering

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 16, 18 och 19,

2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 22,

2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 8,

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 54–56 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 126.

Reservation 27 (S)

Reservation 28 (V)

Reservation 29 (C)

Reservation 30 (MP)

Värme och kraftvärme

13. Värme och kraftvärme

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 28,

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 48 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 141.

Reservation 31 (C)

Reservation 32 (MP)

Energiforskning

14. Energiforskning

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:150 av Eva Lindh (S),

2022/23:998 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 15 och 26,

2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 12,

2022/23:1411 av Johan Hultberg (M) yrkande 14,

2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 42 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 157.

Reservation 33 (S)

Reservation 34 (SD)

Reservation 35 (V)

Reservation 36 (C)

*Vissa övriga frågor om energipolitik***15. Beredskapslagring av vissa bränslen**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 11,

2022/23:853 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 59,

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 101 och

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 33.

Reservation 37 (C)

Reservation 38 (MP)

16. Torvutvinning

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:944 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5,

2022/23:968 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 4 och 12 samt

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 45.

Reservation 39 (SD)

Reservation 40 (MP)

17. Energideklaration av lätta fordon

Riksdagen avslår motion

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 82.

Reservation 41 (C)

Stockholm den 25 maj 2023

På näringsutskottets vägnar

Tobias Andersson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tobias Andersson (SD), Elisabeth Thand Ringqvist (C), Fredrik Olovsson (S), Mats Green (M), Monica Haider (S), Jessica Stegrud (SD), Mattias Jonsson (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Marianne Fundahn (S), Josef Fransson (SD), Birger Lahti (V), Eric Palmqvist (SD), Louise Eklund (L), Anna af Sillén (M), Daniel Vencu Velasquez Castro (S), Lili André (KD) och Marielle Lahti (MP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2022/23:89 Kompletterande bestämmelser till EU:s gaslagringsförordning. Inga motioner har väckts med anledning av propositionen. Utskottet behandlar även 127 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2022/23 som rör olika energipolitiska frågor. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1 och regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i naturgaslagen, lagen om certifiering av vissa naturgasföretag och lagen om trygg naturgasförsörjning. Regeringens förslag innebär bl.a. att den som innehar en lagringsanläggning för gas eller avser att ta en sådan anläggning i drift ska vara certifierad.

Propositionen

I propositionen föreslås kompletterande bestämmelser till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/1032 av den 29 juni 2022 om ändring av förordningarna (EU) 2017/1938 och (EG) nr 715/2009 när det gäller gaslagring.

Enligt förslagen ska den som innehar en lagringsanläggning för gas eller avser att ta en sådan anläggning i drift certifieras. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela ytterligare föreskrifter om certifiering. Vidare föreslås att den aktör som frivilligt har åtagit sig att på en övergripande nivå ansvara för att balansen kortsiktigt upprätthålls mellan inmatning och uttag av naturgas i det västsvenska naturgassystemet (systembalansansvarig) ska ansvara för att Sverige når vissa mål om lagring av gas. En leverantör av naturgas som är balansansvarig ska genom balansavtalet åta sig ett ekonomiskt ansvar för att, efter begäran av den systembalansansvarige, lagra gas så att målen nås. En koncession (dvs. ett tillstånd att bygga och använda en anläggning) för en underjordisk lagringsanläggning som inte är del av en anläggning för flytande naturgas ska endast få återkallas av tillsynsmyndigheten om de tekniska kraven och säkerhetskraven för anläggningen inte är uppfyllda, eller om den myndighet som är certifieringsmyndighet enligt EU:s gasförordning konstaterar att det inte skulle försäkra försörjningstryggheten för gas på unionsnivå eller på nationell nivå om verksamheten upphörde.

Regeringen begärde att Lagrådet skulle yttra sig över lagförslagen. Lagrådet hade inga synpunkter.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2023.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag. Propositionen tillstyrks därmed.

Energipolitikens inriktning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden dels om att regeringen bör ta initiativ till blocköverskridande energisamtal, dels om energipolitikens inriktning i övrigt. Utskottet hänvisar bl.a. till den förda politiken och pågående insatser.

Jämför reservation 1 (S, C), motivreservation 2 (MP), reservation 3 (C) och 4 (MP) samt motivreservation 5 (S).

Motionerna

Blocköverskridande energisamtal

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 116 föreslås att regeringen blixtkallar till nya energisamtal med målet att hitta en ny bred politisk överenskommelse som säkerställer långsiktiga förutsättningar för energiproduktion.

I kommittémotion 2022/23:1123 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 14 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör blixtkalla till nya energisamtal med målet att finna en ny bred politisk överenskommelse som säkerställer långsiktiga förutsättningar för energiproduktion.

Adnan Dibrani och Jennie Nilsson (båda S) efterfrågar i motion 2022/23:1424 yrkande 1 ett tillkännagivande om behovet av blocköverskridande samtal om energifrågan.

Övrigt om energipolitikens inriktning

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) anförs i yrkande 7 att REPowerEU-planen ska öka EU:s försörjningsgrad av klimatsmart energi, påskynda omställningen och minska beroendet av fossil energi. Alla utsläppsfria energislag bör enligt motionärerna premieras och EU måste se över all lagstiftning som hindrar utbyggnaden av bioenergi. Utöver detta vill motionärerna i yrkande 59 att subventioner till fossila bränslen skyndsamt fasas ut såväl i EU som i Sverige samtidigt som företagets konkurrenskraft värnas. I motionen framhålls även att regeringen bör införa snabbspår i tillståndsprocesserna för nya anläggningar och implementera EU:s förslag på snabbspår för förnybar energiproduktion i svensk lag. Ett tillkännagivande om detta efterfrågas i yrkande 69. I yrkande 113 föreslås ett tillkännagivande om att ett mål om att fördubbla Sveriges produktion av utsläppsfri el till 2030 bör antas. Motionärerna framför i yrkande 114 att produktionen av alla energikällor – sol, vind, vatten, biodrivmedel, biokraft och befintlig kärnkraft – bör öka så snabbt och mycket som möjligt. I motionen anförs även att elproduktionen bör öka med 50 TWh redan nästa mandatperiod, vilket motsvarar 10 miljoner villors årsförbrukning av el. Ett tillkännagivande om detta förordas i yrkande 115. I yrkande 117 förordas ett tillkännagivande om att stärka kundkraften och

koldioxidtransparensen genom att ändra systemet med ursprungsgarantierna så att de redovisas året om, timme för timme. Detta skapar enligt motionärerna större möjligheter att matcha utbudet av och efterfrågan på förnybar produktion. Motionärerna efterfrågar även ett tillkännagivande om att värna en övergång till en mer decentraliserad och lokal energiproduktion bl.a. genom satsningar på småskalig energiproduktion. Det föreslås i yrkande 120.

I partimotion 2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 26 förordas att regeringen tar fram en nationell strategi för energilager och inför ett stöd för energilager såsom vätgas, batterier och värmelager.

I partimotion 2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 7 förordas att en s.k. omställningslag ska införas. Lagen ska enligt motionärerna röra alla fossila processer i Sverige och innehålla ett slutdatum och därefter ett totalförbud för fossil energi. I motionens yrkande 8 förordas vidare ett tillkännagivande om att upprätta och genomföra en nationell plan för utfasning av fossil energi. I yrkande 44 anförs också att utvinningen av fossila bränslen bör stoppas såväl internationellt som i EU. I motionen anförs också att det bör tas fram en nationell strategi för energilager och att ett teknikneutralt stöd för energilager bör införas. Ett tillkännagivande med en sådan innebörd begärs i yrkande 58.

I kommittémotion 2022/23:936 av Tobias Andersson m.fl. (SD) begärs i yrkande 3 ett tillkännagivande om en konkurrenskraftig och stabil energiförsörjning kopplad till gruvnäringens behov.

Även i kommittémotion 2022/23:964 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1 betonas vikten av att prioritera den svenska basindustrin vid utformningen av energipolitiken. Motionärerna anför att den svenska basindustrin i allmänhet och stålindustrin i synnerhet är starkt beroende av säker tillgång på el.

I kommittémotion 2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) anförs att det nordiska samarbetet kring energifrågor bör stärkas och att huvuddragen i rapporten Nordic Energy Cooperation – Strong today, stronger tomorrow (2017) bör genomföras i så snabb takt som möjligt. Detta framgår av yrkande 12.

I kommittémotion 2022/23:1123 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) anförs i yrkande 12 att ett mål om att fördubbla Sveriges produktion av utsläppsfri el till 2030 bör antas och i yrkande 13 att elproduktionen bör öka med 50 TWh under den innevarande mandatperioden.

Dzenan Cisija och Amalia Rud Pedersen (båda S) framhåller i 2022/23:1504 betydelsen av hållbar elproduktion för en ny fossilfri industri i Västsverige samt i övriga landet.

Sofia Amløh m.fl. (S) framhåller i motion 2022/23:1593 att det är värt att utvärdera behovet av en helhetsansvarig aktör som har helhetsperspektiv på samtliga delar av energiförsörjningen såväl regionalt som nationellt.

Aylin Fazelian m.fl. (S) skriver i motion 2022/23:1982 att det behövs åtgärder för att säkra elförsörjningen inom Göteborgs arbetsmarknadsområde.

Bakgrund och pågående arbete

Energipolitikens inriktning

I april 2018 överlämnade regeringen en proposition om energipolitikens inriktning till riksdagen (prop. 2017/18:228). Propositionen vilade på en blocköverskridande energipolitisk ramöverenskommelse som slöts i juni 2016 mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna. I propositionen föreslog regeringen nya energipolitiska mål och redovisade sin bedömning om energipolitikens inriktning.

Vid behandlingen av propositionen antog riksdagen de förslag till övergripande mål för energipolitiken som regeringen hade lagt fram (bet. 2017/18:NU22, rskr. 2017/18:411). Målet innebär att energipolitiken ska syfta till att förena ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet och att den svenska energipolitiken bygger på samma tre grundpelare som energisamarbetet i EU. Med de mål som riksdagen har fastställt har energipolitiken fått långsiktiga förutsättningar att skapa villkor för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat och att underlätta omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle.

Utöver det övergripande målet godkände riksdagen regeringens förslag om ett mål för andelen förnybar energi som innebär att elproduktionen 2040 ska vara 100 procent förnybar. Detta är ett mål, inte ett stoppdatum som förbjuder kärnkraft, och det innebär inte heller en stängning av kärnkraft genom politiska beslut. Förslaget i propositionen om ett mål för energieffektivisering godkändes också. Målet är att Sverige 2030 ska ha 50 procent effektivare energianvändning jämfört med 2005, uttryckt i termer av tillförd energi i relation till bruttonationalprodukten (BNP).

Riksdagen biföll också regeringens förslag om att upphäva vissa tidigare riksdagsbeslut som gällde riktlinjer för energipolitiken.

Energipolitikens inriktning i budgetpropositionen för 2023

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 21) redogör regeringen för sina prioriteringar när det gäller energipolitikens inriktning. Regeringen anför att den svenska energipolitiken behöver en ny inriktning och att den därför avser att återkomma till riksdagen med förslag om att målet om 100 procent förnybar elproduktion till 2040 ersätts med mål om 100 procent fossilfri elproduktion till 2040. Vidare är det regeringens avsikt att göra en myndighetsöversyn på energiområdet utifrån inriktningen att säkerställa att alla fossilfria energislag, inklusive kärnkraften, utgör en naturlig del av energisystemet.

Vidare anser regeringen att hushåll och företag ska få rimliga och förutsebara elpriser och att robustheten i elsystemet ska återställas. Effektivisering av styrmedel och stöd, färre administrativa hinder och satsningar på ny teknik och innovation anges som medel för att uppnå detta.

Regeringen konstaterar att prognoser pekar på att elkonsumenterna kan komma att fördubblas eftersom Sverige elektrifierar större delar av industrin och transportsektorn. Därför anser den att energipolitiken behöver utvecklas för att kunna möta en elanvändning som kan uppgå till minst 300 TWh 2045. En av regeringens främsta prioriteringar är att arbeta för att säkra ny planerbar elproduktion i Sverige. Enligt regeringen handlar det om att möjliggöra ny kärnkraft eftersom kärnkraften ska ha en avgörande roll både i fråga om att återupprätta en leveranssäker och trygg elförsörjning och för att åstadkomma en effektiv klimatomställning. Regeringen meddelar även avsikten att återkomma till riksdagen med ett förslag på en s.k. garantiram för kärnkraft i syfte att säkra en stabil elförsörjning i Sverige. Utöver detta görs satsningar på forskning och innovation om kärnkraft, inklusive forskning inom strålsäkerhetsområdet och på att stärka kompetensen vid de myndigheter som är viktiga för kärnkraftens utveckling.

Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina gjorde tillsammans med flera andra faktorer som nämns i budgetpropositionen att elförsörjningssituationen inför vintersäsongen var ansträngd. Regeringen föreslog därför att anslaget för elberedskap skulle höjas för att stärka det civila försvaret inom energiområdet för att sektorn bättre ska kunna förebygga, motstå och hantera sådana störningar i energiförsörjningen som kan medföra svåra påfrestningar på samhället.

Regeringen konstaterar vidare att en effektiv användning av energi bidrar till att stärka Sveriges konkurrenskraft och till minskad klimat- och miljöpåverkan och även minskar konsumenternas sårbarhet när det gäller höga energipriser. Myndigheter inom den statliga förvaltningen har därför fått i uppdrag att vidta energibesparingsåtgärder för att minska sin elanvändning. Vidare föreslås åtgärder för energieffektivisering med ca 1,2 miljarder kronor under 2023–2025. Satsningen omfattar bl.a. ett investeringsbidrag för konvertering av uppvärmningssystem och energieffektiviserande renovering av småhus som värms med direktverkande el eller gas.

När det gäller förnybar elproduktion ska kraven på bygglov för integrerade solceller ses över och regeringen kommer även att föreslå höjd subventionsgrad för solceller inom ramen för skattereduktionen för grön teknik. Regeringen anför även att vindkraften har en viktig plats i energimixen, men den ska verka under konkurrensneutrala villkor, och byggas med hänsyn till lokala intressen och miljön.

Den omfattande elektrifiering som samhället står inför ställer stora krav på effektiva och snabba tillståndsprocesser för elnät. Regeringen föreslår därför att Energimarknadsinspektionen tillförs ytterligare medel för att inte myndigheten ska vara en flaskhals i detta sammanhang.

Avslutningsvis konstaterar regeringen att kraftvärme bidrar till planerbar och stabil elförsörjning i Sverige, men att avfallsförbränningskatten har försvagat lönsamheten för kraftvärme i Sverige. Regeringen meddelar därför avsikten att avskaffa avfallsförbränningskatten och att produktionen av värme i

kraftvärme- och värmeverk inom EU:s utsläppshandelssystem ska befrias från koldioxidskatt.

Utskottet ställde sig bakom regeringens proposition och riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (bet. 2022/23:NU3, rskr. 2022/23:78). Andra uppfattningar om vilken inriktning energipolitiken bör ha redovisades i särskilda yttranden från företrädare i utskottet för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet.

Tidöavtalet om energipolitikens inriktning

I överenskommelsen mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna, det s.k. Tidöavtalet, presenterar de fyra partierna ett gemensamt samarbete under mandatperioden 2022–2026. Samarbetet omfattar bl.a. området energi och klimat. Alla frågor som samarbetet avser genomförs i samarbetsprojekt mellan de partier som ingår i överenskommelsen.

Ett av dessa samarbetsprojekt rör ett nytt energipolitiskt mål. I avtalet uppges följande:

Det energipolitiska målet ändras från 100 procent ”förnybart” till 100 procent ”fossilfritt”. Teknikneutraliteten återställs, där inget hållbart kraftslag diskrimineras i målformuleringen. Ändringar genomförs återspeglade i samtliga relevanta regelverk och myndighetsinstruktioner där nuvarande mål återges. Till det energipolitiska målet fogas också ett tydligt leveranssäkerhetsmål för elförsörjningen där systemoperatören, idag Svenska kraftnät, pekas ut som ansvarig för måluppfyllelsen på lång och kort sikt. Planeringen för ökad elanvändning bör utgå från ett nu prognosticerat elbehov på minst 300 terawattimmar 2045.

Nytt energipolitiskt mål

I vårändringsbudgeten för 2023 (prop. 2022/23:99) föreslås ett nytt energipolitiskt mål. Regeringen anför i propositionen att elektrifieringen av bl.a. industrier och transporter som samhället står inför kommer att kraftigt öka elbehovet i Sverige. För att kunna möta samhällets ökade behov av el krävs därför en omfattande utbyggnad av både elproduktionskapacitet och elnät. För att möjliggöra samhällets omställning till klimatneutralitet och säkerställa att Sverige kan nå sina klimatmål anser regeringen att alla fossilfria energikällor är nödvändiga. Ett nytt mål bör därför ersätta det nuvarande nationella målet för elproduktionens sammansättning. Med målets nya föreslagna formulering förtydligas vikten av teknikneutralitet. Målet för elproduktionens sammansättning 2040 bör enligt regeringens förslag därför vara 100 procent fossilfri elproduktion.

Utskottet beslutade den 11 maj att yttra sig över vårändringsbudgeten till finansutskottet och riksdagen beslutar om den nämnda propositionen senare under våren 2023. Yttrandet justeras den 25 maj (yttr. 2022/23:NU3y).

Initiativ inom EU när det gäller att främja förnybar energi

Kommissionen presenterade i juli 2021 ett meddelande om det s.k. Redo för 55-paketet (Fit for 55) om att nå EU:s klimatmål 2030 för klimatneutralitet (COM(2021) 550). Paketet syftar till att anpassa EU:s rättsliga ram för klimat och energi till EU:s klimatneutralitetsmål för 2050 och till målet att minska nettoutsläppen av växthusgaser med minst 55 procent senast 2030 jämfört med 1990 års nivå.

I maj 2022 presenterade kommissionen ett meddelande om den s.k. REPowerEU-planen (COM(2022) 230). Planen innehåller förslag på åtgärder som syftar till i att fasa ut EU:s beroende av energiimport från Ryssland så fort som möjligt. Planen inkluderar lagstiftningsförslag med förslag till revideringar av direktiv (EU) 2018/2001 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (förnybartdirektivet), direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda, och direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet. REPowerEU-planen omfattar även fyra meddelanden utan lagstiftningsförslag. Dessa rör solenergi, energibesparing, el- och gasmarknaden samt internationellt energisamarbete. Vidare innehåller REPowerEU-planen ett förslag till förordning för planens genomförande inom faciliteten för återhämtning och resiliens.

Det nuvarande förnybartdirektivet trädde i kraft i december 2018. Det fastställer ett mål på unionsnivå om att minst 32 procent av unionens totala energianvändning ska utgöras av energi från förnybara energikällor senast 2030. I maj 2022 föreslog kommissionen, som en del av REPowerEU-planen och efter Rysslands angrepp mot Ukraina, en ändring av förnybartdirektivet för att påskynda omställningen till ren energi i linje med utfasningen av beroendet av ryska fossila bränslen. Kommissionen föreslog att man skulle installera värmepumpar, öka solcellskapaciteten och importera förnybar vätgas och biometan för att höja målet för förnybara energikällor för 2030 till 45 procent. Förslaget om en revidering av direktivet behandlar även energi-aspekterna av EU:s klimatomställning inom ramen för Fit for 55-paketet.

I sammanhanget kan även nämnas att kommissionen den 9 november 2022 föreslog en ändring av en rådsförordning som fastställer en ram för att påskynda utbyggnaden av förnybar energi (COM(2022) 591). Enligt förslaget kommer anläggningar för förnybar energi att antas vara av överordnat allmänintresse, vilket skulle möjliggöra snabbare nya förfaranden för att utfärda tillstånd och även möjliggöra särskilda undantag från EU:s miljölagstiftning.

Kommissionen har även föreslagit en reform av utformningen av EU:s elmarknad. Reformen syftar till att snabbare öka investeringarna i fossilfri energi och utfasningen av fossila bränslen i EU, göra konsumenternas utgifter mindre beroende av priser på fossila bränslen, bättre skydda konsumenterna mot framtida pristopp och eventuell marknadsmanipulation och göra EU:s industri renare och mer konkurrenskraftig. Reformen består av två lagstiftningsförslag, ett som syftar till att förbättra unionens utformning av elmarknaden genom revidering av relevant elmarknadslagstiftning (COM (2023) 148) och ett som syftar till att förbättra unionens skydd mot

marknadsmanipulation på grossistmarknaden för el genom förbättrad övervakning och transparens (COM(2023) 147).

Preliminär överenskommelse om att öka andelen förnybar energi i EU

I mars 2023 nådde rådets och parlamentets förhandlare en preliminär överenskommelse om åtgärder för att öka andelen förnybar energi i EU. Överenskommelsen innebär att andelen förnybar energi i EU:s totala energiförbrukning ska öka till 42,5 procent senast 2030. Dessutom föreskrivs ytterligare ett vägledande tillägg på 2,5 procent som gör det möjligt att uppnå en andel på 45 procent. Varje medlemsland kommer att bidra till detta gemensamma mål.

Överenskommelsen innefattar vidare sektorsspecifika mål inom transport, industri, byggnader samt fjärrvärme och fjärrkyla. Syftet är att påskynda integreringen av förnybar energi i sektorer där genomförandet har gått långsammare. Överenskommelsen innebär t.ex. att medlemsländerna ges möjlighet att välja mellan ett bindande mål om att minska växthusgasintensiteten inom transportsektorn med 14,5 procent senast 2030 genom användning av förnybar energi eller en bindande andel förnybar energi på minst 29 procent senast 2030 inom den slutliga energianvändningen i transportsektorn.

Det fastställs vidare ett bindande kombinerat delmål på 5,5 procent för avancerade biodrivmedel och förnybara drivmedel av icke-biologiskt ursprung (främst förnybar vätgas och vätgasbaserade syntetiska bränslen) när det gäller andelen förnybar energi som levereras till transportsektorn. Inom detta mål finns ett minimikrav på 1 procent av förnybara drivmedel av icke-biologiskt ursprung när det gäller andelen förnybar energi som levereras till transportsektorn 2030.

Vidare ska industrin öka sin användning av förnybar energi med 1,6 procent per år. Man enades om att 42 procent av den vätgas som används inom industrin bör komma från förnybara drivmedel av icke-biologiskt ursprung senast 2030 och 60 procent senast 2035.

Genom överenskommelsen införs en möjlighet för medlemsländerna att minska bidraget från förnybara drivmedel av icke-biologiskt ursprung inom industrin med 20 procent på två villkor, nämligen att

- medlemslandets nationella bidrag till det bindande övergripande EU-målet uppfyller dess förväntade bidrag
- andelen vätgas från fossila bränslen som används i medlemslandet är högst 23 procent 2030 och 20 procent 2035.

I den preliminära överenskommelsen fastställs även ett vägledande mål på minst 49 procent förnybar energi i byggnader senast 2030. Dessutom föreskrivs en gradvis ökning av målen för förnybar energi för uppvärmning och kylning, med en bindande ökning med 0,8 procent per år på nationell nivå fram till 2026 och 1,1 procent 2026 – 2030. Den lägsta årliga genomsnittssats som

gäller för alla medlemsländer kompletteras med ytterligare vägledande ökningar som beräknas specifikt för varje medlemsland.

I överenskommelsen stärks samtidigt hållbarhetskriterierna för biomassa som används för energiändamål för att minska risken för icke hållbar bioenergiproduktion. Dessutom säkerställs att kaskadprincipen tillämpas, med fokus på stödsystem och med hänsyn till nationella särdrag.

Den preliminära överenskommelsen innehåller även bestämmelser om att skynda på tillståndsförfaranden för projekt för förnybar energi. Syftet är att påskynda utbyggnaden av förnybar energi inom ramen för REPowerEU-planen för att bli oberoende av ryska fossila bränslen efter Rysslands invasion av Ukraina. Medlemsländerna kommer att utforma accelerationsområden för förnybar energi där projekt för förnybar energi genomgår en snabb och förenklad tillståndsprocess. Utbyggnaden av förnybar energi kommer också att antas vara av ”övervägande allmänintresse”, vilket begränsar grunderna för rättsliga invändningar mot nya anläggningar.

Den preliminära politiska överenskommelsen måste nu godkännas av rådet och parlamentet och detta arbete pågår för närvarande.

Elektrifieringskommission och elektrifieringsstrategi

I oktober 2020 inrättade regeringen en elektrifieringskommission med dåvarande statsrådet Tomas Eneroth som ordförande. Elektrifieringskommissionen var ett rådgivande organ som skulle påskynda arbetet med elektrifiering av de tunga vägtransporterna och transportsektorn som helhet. I slutet av december 2021 presenterade Elektrifieringskommissionen en handlingsplan för att möjliggöra eldrivna transporter längs större vägar, med fokus på tunga transporter. I april 2022 presenterades en kartläggning av var elnätet behöver förstärkas för att kunna möta behovet av laddinfrastruktur för tunga fordon. Elektrifieringskommissionens uppdrag sträckte sig fram t.o.m. utgången av 2022.

I februari 2022 presenterade regeringen även en nationell strategi för elektrifiering. Inriktningen var att skapa förutsättningar i energisektorn för en snabb och storskalig elektrifiering av industri, transporter och arbetsmaskiner, som tillsammans står för över två tredjedelar av Sveriges nationella utsläpp av växthusgaser.

Strategin omfattade fem övergripande områden som i sin tur delades in i tolv punkter, vilka konkretiserades i 67 åtgärder. Avsikten var att åtgärderna skulle genomföras under treårsperioden 2022–2024.

I slutet av februari 2023 besvarade statsrådet Ebba Busch en fråga (fr. 2022/23:355) från Monica Haider (S) om arbetet med att genomföra de olika åtgärderna i elektrifieringsstrategin. I sitt svar konstaterade statsrådet att elektrifiering är ett högt prioriterat område för regeringen för att uppnå höga ambitioner på klimatområdet och för att stärka Sveriges konkurrenskraft. Statsrådet konstaterade också att den tidigare regeringens elektrifieringsstrategi innehåller flera relevanta delar som är baserade på dialog och

inspel från branscher och andra aktörer. Utöver detta slog hon fast att ett antal av åtgärderna i strategin har genomförts i form av myndighetsuppdrag vars redovisningar regeringen har tagit emot eller kommer att ta emot. Vidare anförde hon att det vid den aktuella tidpunkten alltså pågick analys inom Regeringskansliet av vilka åtgärder i strategin som kan vara relevanta att ta vidare och på vilket sätt de ska utformas.

Uppdrag om att främja ett flexibla elsystem

I augusti 2022 gav regeringen Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät), Energimarknadsinspektionen, Statens energimyndighet (Energimyndigheten) och Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac) i uppdrag att utveckla förutsättningarna för att realisera potentialen för flexibilitet i elsystemet (flexibilitet). Flexibilitet omfattar i uppdraget här efterfrågeflexibilitet, energilagring samt styrning av småskalig elproduktion. Uppdraget ska bidra till genomförandet av den nationella strategin för elektrifiering – en trygg, konkurrenskraftig och hållbar elförsörjning för en historisk klimatomställning (I2022/00299), med fokus på främjande av flexibilitet i elsystemet som kan underlätta elektrifiering samt gynna elkunder. Uppdraget är indelat i följande fem deluppdrag:

1. Svenska kraftnät ska främja förutsättningar för flexibilitet, inklusive hos små kunder, på marknader inom Svenska kraftnäts ansvarsområde.
2. Energimarknadsinspektionen ska främja flexibilitet, inklusive implicit flexibilitet, på slutkundsmarknaden.
3. Energimarknadsinspektionen ska främja flexibilitet på lokal nivå där det blir samhällsekonomiskt effektivt på kort eller längre sikt.
4. Energimyndigheten och Swedac ska främja smart styrning av elanvändning.
5. Myndigheterna ska göra en gemensam sammanställning av vad som görs för att främja flexibilitet, en analys av om det krävs ytterligare åtgärder för att potentialen för flexibilitet ska realiseras och lämna förslag till en handlingsplan för implementeringen av eventuella ytterligare åtgärder. Åtgärdsförslagen ska utgå från användarens behov och se till att det blir enkelt och lönsamt för användaren att bidra till flexibilitet. Energimarknadsinspektionen ska samordna redovisningen.

De första fyra deluppdragen har redovisats av de ansvariga myndigheterna till Regeringskansliet under våren 2023. Även det femte deluppdraget har delredovisats till Regeringskansliet under våren 2023 och ska slutredovisas den 15 december 2023.

Rapport om lagring av el

Svenska kraftnät fick i regleringsbrevet för 2022 i uppdrag att i en omvärldsanalys – mot bakgrund av affärsverkets långsiktiga marknadsanalys

– beskriva utveckling, potential och behovet av lagring av el och andra flexibilitetstjänster kopplat till drift, systemansvar, utbyggnad av transmissionsnät och för en väl fungerande elmarknad. Svenska kraftnät skulle utföra uppdraget i samarbete med Energimarknadsinspektionen och Energimyndigheten. Uppdraget redovisades i rapporten Lagring av el – omvärldsanalys (Svk 2022/2773) – och överlämnades till Regeringskansliet i november 2022.

Nordiskt energisamarbete

Nordiska ministerrådet har haft energisamarbete på agendan sedan ministerrådet inrättades 1972. Det nordiska samarbetet syftar till att stödja de nationella målen. Nordiska ministerrådet för hållbar tillväxt ansvarar för att driva samarbetet framåt och det är de nordiska ministrarna med ansvar för närings-, energi- och regionalfrågor som leder arbetet.

2020 godkände ministrarna en handlingsplan som ska bidra till att uppfylla visionen om att Norden ska vara världens mest hållbara och integrerade region 2030. Norden som världens mest hållbara och integrerade region – Handlingsplan 2021–2024. Den beskriver hur Nordiska ministerrådet ska arbeta med en rad initiativ som anknyter till visionens tre strategiska prioriteringar, ett grönt Norden, ett konkurrenskraftigt Norden och ett socialt hållbart Norden. Kopplat till de strategiska prioriteringarna finns 12 mål och handlingsplanen är uppdelad i 12 delar kopplade till dessa mål. I planen framgår bl.a. att Nordiska ministerrådet ska arbeta med att bidra med ökad kunskap och forskning om lösningar för att bekämpa klimatförändringarna och underlätta en snabb övergång till ett koldioxidneutralt Norden. Det berör bl.a. grön omställning av transport-, energi-, bygg- och finanssektorn. En särskild forskningsinsats kommer att genomföras för att ta fram forskning om grön samhällsutveckling och hållbar omställning. Insatsen innebär stärkt samarbete mellan flera politikområden. Ministerrådet ska även arbeta för att säkra att Norden till 2030 har världens mest konkurrenskraftiga, hållbara, integrerade, innovativa och användarvänliga elmarknad, samt genomföra flera satsningar på klimatvänlig energiteknikutveckling. Det innefattar t.ex. utveckling, användning och lagring av förnybara bränslen samt koldioxidavskiljning. Kunskap kommer att tas fram om effektiva åtgärder för att reducera klimatpåverkan av utsläpp från energisektorn.

De strategiska prioriteringarna och målen är styrande för all verksamhet i Nordiska ministerrådet till 2024.

Ursprungsgarantier

I artikel 19 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (det omarbetade förnybartdirektivet) finns regler om s.k. ursprungsgarantier för energi från förnybara energikällor. Syftet med ursprungsgarantier är att garantera elens ursprung för slutkunderna. Det är frivilligt för producenter av el att ansöka om ursprungsgarantier, och dessa

utfärdas elektroniskt av Energimyndigheten efter det att mätvärden för elproduktionen har rapporterats in. Ursprungsgarantier för el kan köpas och säljas på en öppen marknad inom EU. På den marknaden är det i huvudsak elproducenter och elleverantörer som är aktiva. Elleverantörer använder framför allt ursprungsgarantier för att redovisa ursprunget på den el som levereras till deras kunder i enlighet med ellagen (1997:857). Med stöd av ursprungsgarantierna kan en elleverantör garantera en kund att lika mycket el från exempelvis vind- och solkraft har producerats som kunden har förbrukat.

Enligt artikel 19.6 i det nämnda direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att de krav som införs för ursprungsgarantier är förenliga med standarden CEN – EN 16325 (standarden för ursprungsgarantier). Det är en europeisk standard som fastställer tekniska krav och bidrar till att underlätta standardiseringsprocessen för ursprungsgarantier. Standarden utfärdades för första gången 2013 och innehåller krav för ursprungsgarantier för el. Den har hittills varit frivillig för medlemsstaterna i EU att följa, men genom omarbetningen av förnybartdirektivet blir standardens innehåll tvingande. Det pågår en revidering av standarden inom den europeiska standardiseringsorganisationen the European Committee for Standardization (CEN). Energimyndigheten deltar i standardiseringsarbetet. Den reviderade standarden kommer att utökas till att, utöver utökade krav på ursprungsgarantier för el, omfatta krav på gas, kyla och värme. Standarden kommer bl.a. att innehålla definitioner av viktiga begrepp och regler för mätning, registrering, utfärdande, överföring och annullering av ursprungsgarantier. Arbetet med att ta fram den nya standarden pågår för närvarande.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under följande rubriker:

- Blocköverskridande energisamtal
- Övrigt om energipolitikens inriktning.

Blocköverskridande energisamtal

Långsiktiga spelregler och planeringsförutsättningar baserade på breda energipolitiska överenskommelser lägger en stabil grund på vilken beslut om nödvändiga och omfattande investeringar i kraftproduktion och överföringskapacitet kan fattas.

Utskottet ser således i grunden positivt på att breda energipolitiska samtal kommer till stånd. Å andra sidan anser utskottet att sådana samtal ofta saknar mening om några av de som säger sig vilja ta sig an de mest centrala klimat- och energipolitiska utmaningarna har låst sig vid ett antal ingångsvärden som inte ger förutsättningar att kunna nå överenskommelser som kommer att ha verklig effekt när det gäller att nå ambitiösa klimatmål samtidigt som kon-

kurrenskraften och försörjningstryggheten säkerställs. Alternativt väljer viktiga aktörer att inte redovisa en tydlig hållning i en så pass central fråga som kärnkraftens framtid i Sverige. Att stå utan tydliga besked i det här avseendet redan innan eventuella samtal inleds innebär att viktigt momentum går förlorat.

Enligt utskottets uppfattning krävs det tydliga besked om stöd till reformer som gör att även kärnkraften kan bidra till en fördubblad energiproduktion innan blocköverskridande samtal kan anses ha något reellt värde. Ska blocköverskridande energipolitiska samtal vara meningsfulla måste det finnas en gemensam syn på vad samtalen syftar till, och enligt utskottets uppfattning måste det vara att främja ett fossilfritt energisystem genom att bygga ny kärnkraft i Sverige, men också genom mer vind- och solkraft liksom kraftvärme baserad på – så långt det är möjligt – fossilfria bränslen och att skapa långsiktiga investeringsförutsättningar för dessa kraftslag. Mindre svårt kanske det är att enas om behovet av ett väl utbyggt och välfungerande elnät för att lyckas med elektrifieringen, även om den samhällsviktiga infrastrukturutbyggnaden sannolikt kommer att möta betydande utmaningar när det gäller finansieringsfrågor och det praktiska genomförandet även fortsättningsvis.

Eftersom de nu redovisade grundläggande förutsättningarna till viss del saknas för att blocköverskridande energipolitiska samtal ska bli fruktbara, finner utskottet inte skäl för riksdagen att ställa sig bakom förslaget i motionen om sådana samtal.

Utskottet anser att det av samma skäl saknas anledning för riksdagen att i ett tillkännagivande uppmana regeringen att ta sådana initiativ.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks därmed.

Övrigt om energipolitikens inriktning

I de motioner som behandlas i detta avsnitt förordas olika tillkännagivanden som rör strategier och åtgärder inom ramen för energipolitikens inriktning. Förslagen handlar bl.a. om att regeringen bör ta fram såväl olika produktionsmål som att vidta vissa åtgärder för att minska samhällets beroende av fossil energi och ta fram strategier för en stabil elförsörjning. Med anledning av dessa motionsförslag vill utskottet först och främst framhålla att den elektrifiering av samhället som nu pågår gör att det svenska energisystemet står inför en stor förändring. Nya och förändrade elanvändningsmönster kommer att skapa en kraftigt ökad efterfrågan på el och elproduktionen måste därmed öka väsentligt jämfört med i dag. För att kunna möta samhällets ökade behov av el krävs därför en omfattande utbyggnad av både elproduktionskapacitet och elnät. För att möjliggöra samhällets omställning till klimatneutralitet och säkerställa att Sverige kan nå sina klimatmål är alla fossilfria energikällor nödvändiga. Det är utskottets bestämda uppfattning. Utskottet vill därför framhålla vikten av att politiska beslut i god tid skapar rätt förutsättningar för att denna omställning ska vara möjlig. Utskottet ser därför positivt på att regeringen i vårandringsbudgeten för 2023 har föreslagit ett nytt

energipolitiskt mål som ska ersätta det nuvarande nationella målet för elproduktionens sammansättning. Det föreslagna målet innebär att elproduktionens sammansättning 2040 bör vara 100 procent fossilfri elproduktion och är viktigt för att fossilbaserad elproduktion fasas ut samtidigt som teknikneutralitet i produktionssätten förtydligas. Om riksdagen antar målet senare under våren 2023 skapas viktiga grundförutsättningar för att kärnkraft ska kunna vara en viktig del i utbyggnaden av i det svenska energisystemet. I anslutning till detta vill utskottet framhålla att regeringen även tagit en rad andra initiativ när det gäller att se över regelverk som rör såväl olika tillståndsfrågor som strålsäkerhetsaspekter. Detta för att kärnkraften ska kunna bidra till en tryggad elförsörjning i hela landet.

Härutöver vill utskottet framhålla betydelsen av energieffektivitet och en resurseffektiv användning av all energi i samhället. Samma sak gäller forsknings-, innovations- och utvecklingsarbetet om runt centrala delar i ett framtida energisystem såsom energilagring, efterfrågeflexibilitet och energiinfrastruktur. I några av de motioner som behandlas i detta avsnitt berörs frågor om energipolitikens koppling till och påverkan på industrins konkurrenskraft, och då kanske särskilt den elintensiva basindustrins behov. Utskottet vill därför understryka att omställningen av det svenska energisystemet måste ta hänsyn till bibehållen och ökad konkurrenskraft i den svenska industrin och det svenska näringslivet i stort. I ett flertal motioner framförs även förslag om att regeringen bör ta fram strategier för energilagring. Här vill utskottet framhålla att Svenska kraftnät tillsammans med ett flertal myndigheter har i uppdrag att utveckla förutsättningarna för ökad efterfrågeflexibilitet, energilagring och styrning av småskalig elproduktion. Alla delar i detta uppdrag är ännu inte slutredovisade och utskottet kommer med intresse att följa de slutsatser som uppdraget mynnar ut i.

Utskottet kan vidare konstatera att det på EU-nivå tagits fram en rad initiativ när det gäller att minska EU:s beroende av fossil energi. Ett sådant initiativ som utskottet i detta sammanhang vill framhålla är den s.k. RePowerEU-planen som är framtagen med avsikt att så fort som möjligt fasa ut EU:s beroende av energiimport från Ryssland. Planen, som berörs i några av de aktuella motionerna, handlar bl.a. om att öka energieffektiviteten, att främja produktion av renare energi och att diversifiera EU:s energiförsörjning. Inom ramen för planen har bl.a. vissa ändringar i det s.k. förnybartdirektivet föreslagits som ska bidra till att uppfylla REPowerEU-planens syfte. Utskottet kan konstatera att detta arbete tillsammans med andra delar i planen för närvarande pågår på EU-nivå.

Till sist vill utskottet framhålla att energifrågornas geopolitiska dimension blivit alltmer framträdande, inte minst mot bakgrund av Rysslands invasionskrig mot Ukraina. Vikten av ett nära samarbete inom Norden och EU kommer därför att öka, och vid olika åtgärder behöver hänsyn tas till att Sveriges elsystem är en del av en nordisk och nordeuropeisk elmarknad. Mot den bakgrunden vill utskottet framhålla det arbete som bedrivs inom Nordiska ministerrådet om att utveckla det befintliga samarbetet inom Norden och med

EU-länder i närområdet. Det handlar t.ex. om att hantera gemensamma utmaningar och möjligheter kopplade till bl.a. transmissionsnätsutveckling och nationella strategier för elektrifiering.

Sammanfattningsvis har utskottet ingen avsikt att förorda några tillkännagivanden i linje med det som föreslås i de olika motionerna. Samtliga motionsyrkanden avstyrks därmed.

Kärnkraft

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som på olika sätt rör kärnkraft. Yrkandena innehåller dels förslag om att inga befintliga kärnkraftsanläggningar ska stängas i förtid genom politiska beslut, dels om att kärnkraften bör avvecklas. Utskottet hänvisar främst till det stora behovet av el, den förda politikens inriktning och pågående insatser.

Jämför reservation 6 (S, C) och 7 (MP).

Motionerna

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) framhålls att inga kärnkraftverk ska stängas i förtid genom politiska beslut. Ett tillkännagivande om detta begärs i yrkande 158.

I kommittémotion 2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) begärs i yrkande 27 ett tillkännagivande om att avveckla kärnkraften och genomföra en stor utbyggnad av förnybar energi som vindkraft, solceller och solvärme. Fokus bör vara i södra Sverige och hänsyn bör tas till att väl fungerande ekosystem ska bevaras.

Erik Hellsborn (SD) skriver i motion 2022/23:412 att riksdagen bör uppmana regeringen att starta en utredning och bjuda in relevanta aktörer till samråd för att få till ny etablering av kärnkraft.

Mats Nordberg (SD) anför i motion 2022/23:729 yrkande 1 att staten genom Vattenfall eller på annat sätt bör verka för att vara huvudägare och helst helägare av de kraftverk som Vattenfall är ägare i, i synnerhet i nya kärnkraftverk. I yrkande 2 anförts att det bör tydliggöras att Vattenfalls huvudsakliga uppgift ska vara att tillhandahålla tillräckligt mycket och tillräckligt billig elektricitet för lång tid framåt. Vattenfall bör få ett nytt uppdrag och nya mål med denna inriktning. Enligt yrkande 4 bör bolaget, om möjligt, även driva minst en reaktor i Ringhals vidare. I yrkande 5 förordas till sist ett tillkännagivande om att kraftledningskostnader inkluderas i jämförelser mellan olika alternativ för byggnation av nya kraftverk.

Larry Söder (KD) framför i motion 2022/23:1513 att regeringen bör uppmanas att se över möjligheterna att planera för ny kärnkraft inom elområde 3 och 4.

Ulrika Heindorff m.fl. (M) framför i motion 2022/23:1792 yrkande 6 att små modulära reaktorer bör etableras i Skåne som baskraft.

Sten Bergheden (M) har i motion 2022/23:1820 två förslag om att behålla och bygga ut kärnkraften. I yrkande 1 anförs att en tydlig plan och strategi för en utbyggnad av kärnkraften i Sverige bör tas fram och i yrkande 2 att kärnkraften behövs och måste byggas ut.

Jörgen Grubb m.fl. (SD) förordar i motion 2022/23:2065 ett tillkännagivande om att bygga ett nytt modernt kärnkraftverk i Barsebäck med tillräcklig effekt för att täcka elbehovet i Skåne de närmsta 50 åren.

David Perez m.fl. (SD) anför i motion 2022/23:2067 att regeringen bör beakta behovet av en utökad kraftproduktion i Forsmarks kärnkraftverk.

Bakgrund och pågående arbete

Inledning

I Sverige finns i dag sex aktiva kärnkraftsreaktorer vid tre olika anläggningar: tre i Forsmark (Östhammars kommun), två i Ringhals (Varbergs kommun) och en i Oskarshamn. Tidigare effekthöjningar har gjort att kärnkraften, trots nedläggning av reaktorer, under en lång period stått för omkring 40 procent av elproduktionen. År 2021 var motsvarande siffra drygt 30 procent. Reaktorer- nas ägare planerar i nuläget att driva anläggningarna åtminstone till en bit in på 2040-talet.

Som har redovisats tidigare i betänkandet fastställde riksdagen våren 2018 ett mål för energipolitiken med innebörden att elproduktionen 2040 ska vara 100 procent förnybar (bet. 2017/18:NU22, rskr. 2017/18:411). I anslutning till det slogs det även fast att detta mål inte ska ses som ett stoppdatum som förbjuder kärnkraft och inte heller innebär en stängning av kärnkraft genom politiska beslut. I propositionen Energipolitikens inriktning (prop. 2017/18:228) redovisades bl.a. att kärnkraften ska bära sina egna kostnader och att principen om att kärnkraften inte ska subventioneras består

I den propositionen anfördes också att de då nyligen genomförda eller snart aktuella nedläggningarna av fyra reaktorer kommer att innebära stora utmaningar för elsystemet, bl.a. i ljuset av att det samtidigt pågår en ökad elektrifiering inom transportsektorn och processindustrin. Regeringen redovisade också att kärnkraften utöver el tillför effekt och andra viktiga systemtjänster till elsystemet. Om flera kärnkraftsreaktorer i en nära framtid stängs påverkas således elsystemets robusthet negativt. Av den anledningen ansåg regeringen att tillgången till och utvecklingen av nya och alternativa systemtjänster behöver ses över.

Politikens inriktning i budgetpropositionen för 2023 när det gäller kärnkraft

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 21) anför regeringen att prognoser pekar på att elkonsumenterna kan komma att fördubblas eftersom

Sverige elektrifierar större delar av industrin och transportsektorn. Regeringen anför därför att energipolitiken behöver utvecklas för att kunna möta en elanvändning som 2045 kan uppgå till minst 300 TWh. En av regeringens främsta prioriteringar är att arbeta för att säkra ny planerbar elproduktion i Sverige. Enligt regeringen handlar det om att möjliggöra ny kärnkraft eftersom kärnkraften ska ha en avgörande roll både i frågan om att återupprätta en leveranssäker och trygg elförsörjning och för att åstadkomma en effektiv klimatomställning. Regeringen meddelade även avsikten att återkomma till riksdagen med ett förslag på en garantiram för kärnkraft i syfte att säkra en stabil elförsörjning i Sverige. Utöver detta görs satsningar på forskning och innovation om kärnkraft, inklusive forskning inom strålsäkerhetsområdet och på att stärka kompetensen vid de myndigheter som är viktiga för kärnkraftens utveckling.

Tidöavtalet om kärnkraft

I det s.k. Tidöavtalet redogörs för ett samarbetsprojekt om att utreda återstart av planerbar elproduktion i södra Sverige. I avtalet uppges följande:

En genomgående utredning av vad som skulle krävas för återstart av Ringhals 1 och 2 bör genomföras förutsättningslöst och skyndsamt, samt vilken systemnyttan skulle vara. Utred vad som skulle krävas för att återstarta andra kraftverk, framförallt kraftvärmeverk, som kan behövas i kompletterande syfte för att trygga Sveriges elförsörjning.

Ett annat samarbetsprojekt rör lagändringar för ny kärnkraft. I avtalet uppges följande:

Förbuden i miljöbalken att tillåta nya reaktorer på andra platser än i dag och ha fler än tio samtidigt i drift tas bort. Förbudet mot att återstarta stängda reaktorer ska tas bort. Nödvändiga regelverk ska skyndsamt utvecklas för att skapa förutsättningar för att små modulära reaktorer (SMR) ska kunna bygga och nyttjas i Sverige.

Inför en ny regel i miljöbalken som innebär att endast en myndighet får vara part i ett tillståndsärende. Utpekad myndighet ska ansvara för samordning med ev. andra myndigheter med intresse i saken. Inför också ett snabbspår för kärnkraft i miljötillståndsprocessen – en särskild regel i miljöbalken – som innebär att tillståndsärenden som rör ny kärnkraft ska behandlas med hög prioritet. Strålsäkerhetsmyndigheten får uppdraget att föreslå hur tillståndsprocessen för ny kärnkraft även i övrigt ska kunna kortas kraftigt.

Den höga ansökningsavgiften för nya kärnkraftreaktorer ses över för att kraftigt sättas ned. Vid behov skjuts mer medel till mark- och miljödombstolarna för att snabbt kunna hantera tillståndsprövningen av ny kärnkraft. Uppdrag ges att ta fram ett snabbspår för att acceptera typgodkännande av reaktorer, system och komponenter från länder jämförbara med Sverige, samt arbeta för typgodkännande även på europeisk nivå.

Ny kärnkraft i Sverige – ett första steg

I januari 2023 presenterade regeringen promemorian Ny kärnkraft i Sverige – ett första steg (dnr KN2023/01921). I promemorian lämnas förslag till

ändringar i miljöbalken och i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen) som syftar till att utvidga förutsättningarna för att tillåta uppförande och drift av nya kärnkraftsreaktorer. Förslaget innebär att bestämmelsen i miljöbalken som anger att regeringen endast får tillåta en ny kärnkraftsreaktor om den ersätter en permanent avstängd reaktor och uppförs på en plats där någon av de befintliga reaktorerna är lokaliserad tas bort. En följdändring föreslås också i en bestämmelse i kärntekniklagen som innehåller en hänvisning till förbuden i miljöbalken. Övriga förutsättningar för anläggningar för kärnteknisk verksamhet och tillåtlighetsprövning av kärnkraftsreaktorer påverkas inte av förslaget. Lagändringarna i promemorian föreslås träda i kraft den 1 mars 2024.

Promemorian har varit på remiss och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Uppdrag inom strålsäkerhetsområdet

Regeringen har i regleringsbrevet för 2023 gett Strålsäkerhetsmyndigheten i uppdrag att stärka sin kompetens inom strålsäkerhetsområdet för att ha förutsättningar att se över och utveckla regelverken och tillståndprocesser för befintlig och ny kärnkraft baserad på både känd och ny teknik. Uppdraget omfattar att bygga kompetens särskilt om typgodkännande och arbeta för att utveckla förutsättningar för typgodkännande av reaktorer, system och komponenter, samt att delta aktivt i arbetet på europeisk nivå.

Strålsäkerhetsmyndigheten har även fått i uppdrag att se över vilken utveckling av regelverket och andra åtgärder som behövs för att det ska finnas förutsättningar att nyttja både befintlig och framtida kärnkraft. Detta uppdrag omfattar bl.a. att identifiera behov av utveckling av de regler eller andra åtgärder som kan påverka förutsättningarna för nyttjande av befintlig och ny kärnkraft, som t.ex. små modulära reaktorer (s.k. SMR), baserad på såväl känd reaktorteknik som ny. Myndigheten ska även inom ramen för uppdraget analysera förutsättningarna för tillståndsprövning av SMR, inklusive tillståndsprövning av flera reaktorer av en reaktortyp inför möjlig byggnation på en eller flera platser, samt hur internationell samverkan och harmonisering påverkar detta. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 juli 2023.

Strålsäkerhetsmyndigheten deltar i internationella forum som syftar till att effektivisera, standardisera och harmonisera tillståndsprövning av nya reaktorer. Myndigheten deltar exempelvis i ett europeiskt forum, lett av kommissionen, vars mål är att åstadkomma en EU-gemensam metod som möjliggör en säker och effektiv idrifttagning av SMR i de EU-länder som överväger att etablera ny kärnkraft i form av SMR. Ett annat exempel är det internationella atomenergiorganet IAEA:s initiativ för harmonisering och standardisering, vars övergripande mål är att etablera ett internationellt ramverk inom vilket myndigheter kan samarbeta i hög grad för tillståndsprövning av SMR.

Vattenfall AB och vissa frågor om kärnkraft

Vattenfall AB är ett statligt helägt energiföretag med verksamhet främst i Sverige, Tyskland, Nederländerna, Danmark och Storbritannien. Bolaget har inget särskilt beslutat samhällsuppdrag.

I juni 2010 beslutade riksdagen att godkänna att uppdraget för Vattenfall skulle förtydligas i enlighet med det som regeringen hade föreslagit (prop. 2009/10:179, bet. 2009/10:NU23, rskr. 2009/10:325). Detta innebär att Vattenfall ska generera en marknadsmässig avkastning genom att affärs- mässigt bedriva energiverksamhet så att bolaget är ett av de bolag som leder utvecklingen mot en miljömässigt hållbar energiproduktion. I betänkandet framhöll utskottet att en ledande position i koldioxideffektiv teknik och hållbar energiproduktion är en viktig komponent för framtida värdeskapande för Vattenfall.

Statsrådet Elisabeth Svantesson svarade den 22 februari 2023 på en skriftlig fråga (fr. 2022/23:341) av Marianne Fundahn (S) om Vattenfalls styrning. Frågan rörde om statsrådet hade för avsikt att ändra villkoren för Vattenfall så att bolaget inte ska vara affärsdrivande och hur det i så fall stämmer överens med aktiebolagslagens regler om styrelsens och bolagsstämman uppgifter och ansvar. Statsrådet framhöll följande:

Vattenfall AB och övriga bolag med statligt ägande lyder under samma lagar som privatägda bolag, till exempel aktiebolagslagen (2005:551). I aktiebolagslagen finns en uppdelning av ansvar mellan ägare, styrelse och ledning.

Bolagsstämman är bolagets högsta beslutande organ och det forum där aktieägare formellt utövar sitt inflytande, bland annat genom att utse styrelsen. På bolagsstämman antas också bolagets bolagsordning, som styr bolagets verksamhetsinriktning.

I bolag med statligt ägande har verksamhetsföremålet sin grund i riksdagens beslut. Genom bolagsordningen bestämmer ägaren bolagets verksamhetsföremål och vissa angivna ramar för verksamheten.

Inom kort kommer regeringen att bilda en statsrådsgrupp med fokus på Vattenfall AB:s roll och möjligheter i arbetet för mer kärnkraft i Sverige. Genom statsrådsgruppen kan regeringens arbete för mer kärnkraft stärkas. Enligt Tidöavtalet ska styrningen av Vattenfall AB ske enligt gängse principer för statens ägarstyrning.

Utskottet har i ett tidigare betänkande redogjort för Vattenfalls beslut från 2015 om en förtida stängning av Ringhals 1 och 2 (bet. 2019/20:NU14). Ringhals 2 togs ur drift den 30 december 2019 och Ringhals 1 den 31 december 2020. För de återstående reaktorerna Ringhals 3 och 4 gäller alltså de befintliga planeringsföresättningar om drift i 60 år. Statsrådet Ebba Busch anförde följande den 15 februari 2023 i ett svar på en skriftlig fråga (fr. 2022/23:321) av Adnan Dibrani (S) när det gäller en återstart av Ringhals 1 och Ringhals 2:

I Tidöavtalet finns ett avsnitt om att utreda återstart av planerbar elproduktion i södra Sverige. Detta inkluderar både vad som skulle krävas för återstart av Ringhals 1 och Ringhals 2 och vad som skulle krävas för

att återstarta andra kraftverk, framför allt kraftvärmeverk, som kan behövas i kompletterande syfte för att trygga Sveriges elförsörjning.

Frågan om återstart av Ringhals 1 och 2 bereds i Regeringskansliet. Vidare gav regeringen i december 2022 i uppdrag till Affärsverket Svenska kraftnät och Statens energimyndighet (Energimyndigheten) att stärka försörjningstryggheten i energisektorn. Inom ramen för detta uppdrag ska Energimyndigheten kartlägga potentialen i outnyttjad elproduktion i Sverige samt identifiera orsaker till att den inte tillgängliggörs för elmarknaden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inleda med att framhålla vikten av att energiförsörjningssystemet byggs ut för att kunna möta en kraftigt ökad elanvändning när större delar av industrin och transportsektorn nu elektrifieras. I en av motionerna som behandlas i detta avsnitt framförs förslag om att riksdagen ska uppmana regeringen att kärnkraftverk inte ska stängas i förtid genom politiska beslut. I en annan motion föreslås å andra sidan att kärnkraften ska avvecklas till förmån för elproduktion som är baserad på förnybara energikällor.

För att det ska vara möjligt att lyckas med en kraftfull elektrifiering och därmed även att nå det övergripande klimatmålet anser utskottet att det är mycket viktigt att alla icke-fossila kraftproduktionsresurser ges möjlighet att bidra. Utskottet välkomnar därför att regeringen genom att föreslå ett nytt energipolitiskt mål i vårandringsbudgeten för 2023 (prop. 2022/23:99) avser att lägga grunden för en sådan utveckling. Det föreslagna målet beslutas av riksdagen senare under våren 2023. Utskottet noterar samtidigt att det nya målet samspelar med regeringens ambition när det gäller att inkludera och utöka kärnkraftens betydelse i den svenska energimixen. Enligt regeringen handlar det om att möjliggöra ny kärnkraft eftersom kärnkraften ska ha en avgörande roll både i fråga om att återupprätta en leveranssäker och trygg elförsörjning och för att åstadkomma en effektiv klimatomställning. Utskottet kan även konstatera att det pågår översyner av de rättsliga förutsättningarna för såväl att tillåta uppförande och drift av nya kärnkraftsreaktorer som att se över och utveckla regelverk som rör tillståndprocesser och strålsäkerhet. Utskottet kan även konstatera att regeringen utöver detta aviserat satsningar på forskning och innovation om kärnkraft, inklusive forskning inom strålsäkerhetsområdet och på att stärka kompetensen vid de myndigheter som är viktiga för kärnkraftens utveckling. Mot bakgrund av den energipolitik som regeringen för kan utskottet inte se att befintlig kärnkraft kommer att stängas genom politiska beslut, vilket det uttrycks en tillsynes obefogad oro över i en motion. Att helt avveckla kärnkraften, som det förordas i en annan motion, ser utskottet som orimligt och är inget förslag som bör ligga till grund för ett tillkännagivande från riksdagen.

Utskottet avser heller inte att ställa sig bakom övriga motionsförslag som bl.a. handlar om behovet av att etablera ny kärnkraft i Sverige samt att denna typ av kraftproduktion i både stor och liten skala bör uppföras i vissa utpekade delar av landet. Detta trots att utskottet överlag står bakom motionärernas

intentioner om att säkra en trygg elförsörjning i hela landet och förstärka planerbar kraft genom att etablera ny kärnkraft och höja effekten i befintliga anläggningar. I motionerna finns även förslag om att det helstatligt ägda bolaget Vattenfall i olika avseenden bör styras för att främja kärnkraftsproduktion av el. Med anledning av dessa förslag vill utskottet påminna om att Vattenfall och övriga bolag med statligt ägande lyder under samma lagar som privatägda bolag. Det betyder att bolagsstämman är bolagets högsta beslutande organ och det forum där staten som aktieägare formellt utövar sitt inflytande, bl.a. annat genom att utse styrelsen.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks därmed.

Vattenkraft

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör olika åtgärder för att värna vattenkraften samt öka kapaciteten och lönsamheten i den befintliga vattenkraftsproduktionen. Utskottet hänvisar främst till pågående arbete.

Jämför reservation 8 (SD) och 9 (C).

Motionerna

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) förordas i yrkande 155 ett tillkännagivande om att ta fram en plan för att nyttja vattenkraftens maxkapacitet. En sådan plan behövs för att kunna öka effektuttaget från befintlig vattenkraft.

I kommittémotion 2022/23:944 av Tobias Andersson m.fl. (SD) förordas i yrkande 1 att regeringen utreder förutsättningarna för en utökad magasineringskapacitet för vattenkraften. Motionärerna anför att detta bl.a. kan öka den ekonomiska avsättningen och öka möjligheterna att styra produktionen till tidpunkter när efterfrågan på el är större.

I kommittémotion 2022/23:1123 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) framhålls i yrkande 15 att regeringen bör värna, utveckla och stärka lönsamheten i vattenkraften. Detta bör ske genom minskat regelkrångel, respekt för äganderätten och effektiva miljöåtgärder med rimliga kostnader.

Bakgrund och pågående arbete

Inledning

Vattenkraften producerar under ett normalt år 68 TWh el, vilket motsvarar ca 45 procent av Sveriges elproduktion. Det gör vattenkraften till det enskilt största förnybara elproduktionslaget i Sverige. Vattenkraften är av stor betydelse som produktionskälla och som reglerkraft. Det sker ingen utbyggnad

av ny storskalig vattenkraft i Sverige i dag, utan fokus ligger främst på miljöanpassningar och effektiviseringar av befintliga anläggningar.

Tillkännagivande om att värna vattenkraften

Våren 2022 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att värna vattenkraften (bet. 2021/22:NU15, rskr. 2021/22:214). Utskottet påminde inledningsvis dels om den nya vattenlagstiftningen som beslutades om av riksdagen för några år sedan, dels till ett tillkännagivande till regeringen om att det fortsatta arbetet med att reformera vattenlagstiftningen och vattenförvaltningen behöver vara inriktat på att värna den småskaliga vattenkraften genom minskat regelkrångel, respekt för äganderätten och effektiva miljöåtgärder till rimliga kostnader. Enligt utskottets uppfattning hade dessa beslut inte fått fullt genomslag hos de berörda myndigheterna. Utskottet framförde att regeringen bör styra de berörda myndigheterna på ett sådant sätt att riksdagens uttalade önskan om att värna och utveckla vattenkraften får genomslag i den praktiska handläggningen hos de berörda myndigheterna. Utskottet uttalade därför att regeringen bör använda flera olika verktyg som t.ex. regleringsbrev, myndighetsdialog eller utredningsuppdrag i sin styrning av dessa myndigheter i syfte att säkerställa att riksdagens beslut får tydligt genomslag i praktiken.

För att återigen understryka vattenkraftens centrala roll för det svenska kraftsystemet fann utskottet det nödvändigt för riksdagen att på nytt rikta ett tillkännagivande till regeringen om att värna vattenkraften. Det tillkännagivande som därmed föreslogs syftade till att komplettera det tidigare tillkännagivandet om den småskaliga vattenkraften så att det tydliggörs för regeringen att det säkerställs att både den små- och storskaliga vattenkraften värnas och utvecklas. I en reservation av företrädare i utskottet för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet framfördes att riksdagen inte skulle göra något tillkännagivande.

I skrivelsen Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 (skr. 2022/23:75) anger regeringen att tillkännagivandet ännu inte är att anse som slutbehandlat. Regeringen redogör samtidigt i skrivelsen för det arbete som pågår eller är avslutat hos de berörda myndigheterna. Regeringen hänvisar även till ändringen i förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter. Utskottet har yttrat sig till konstitutionsutskottet över skrivelsen (yttr. 2022/23:NU2y).

Tidöavtalet om vattenkraft

I det s.k. Tidöavtalet redogörs för ett samarbetsprojekt om att förbättra förutsättningarna för vattenkraften. I avtalet uppges följande:

Omprövningen av miljötillstånd för vattenkraften pausas tills det är kartlagt vilka konsekvenser omprövningen får för elproduktionen. Ett nytt regelverk för omprövning tas fram som säkerställer att intresset av elförsörjning väger mycket tungt, samtidigt som småskaliga aktörer inte får helt orimliga kostnader för nyprövning. Prövningen ska ta hänsyn till fiskvandring svägar, men också återskapandet av strömmande vatten i fler

tidigare torrlagda strömfåror. Det är också angeläget att ta hänsyn till att vissa äldre vattenkraftverk i sig utgör kulturhistoriskt värdefulla miljöer.

Nationell plan för moderna miljövillkor

Den 25 juni 2020 beslutade regeringen om en nationell plan för moderna miljövillkor för vattenkraften i enlighet med ett förslag från Havs- och vattenmyndigheten, Energimyndigheten och Svenska kraftnät. I planen anges en nationell helhetssyn om att förse vattenverksamheter för produktion av vattenkraftsel med moderna miljövillkor, på ett samordnat sätt, med största möjliga nytta för vattenmiljön och för en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel. Den nationella planen lägger grunden för ett systematiskt arbetssätt för att uppnå målet om största möjliga vattenmiljönytta samtidigt som en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel bibehålls. I planen framhålls att en viktig del i arbetet är att följa upp genomförandet av den nationella planen.

Uppdrag om att följa upp moderna miljövillkor för vattenkraften

Den 9 juni 2022 gav regeringen Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att tillsammans med Svenska kraftnät och Energimyndigheten följa upp och analysera arbetet med att förse vattenkraften med moderna miljövillkor (M2022/01242). Syftet är att kunna bedöma huruvida genomförandet av den nationella planen för moderna miljövillkor (M2019/01769) och utfallet av de enskilda prövningarna leder till att syftet med planen nås, d.v.s. att få en samordnad prövning med största möjliga nytta för vattenmiljön och för nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel i enlighet med propositionen Vattenmiljö och vattenkraft (prop. 2017/18:243). Andra berörda myndigheter, regioner samt bransch- och intresseorganisationer ska ges möjlighet att bidra i arbetet. Havs- och vattenmyndigheten lämnade ett första resultat av uppföljningen till regeringen den 1 februari 2023 och ska redovisa uppdraget vidare senast den 1 december 2023. I skrivelsen Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 (skr. 2022/23:75) uppger regeringen att den därefter tar förnyad ställning till tidpunkter för redovisning.

Uppdrag om att utreda vattenkraftens lokala och regionala nyttor för kraftsystemet

Den 7 juni 2022 gav regeringen Svenska kraftnät i uppdrag att i samverkan med Energimyndigheten utreda vattenkraftens lokala och regionala nyttor för kraftsystemet (I2022/01296). Andra berörda myndigheter samt bransch- och intresseorganisationer ska inom ramen för uppdraget ges möjlighet att bidra till arbetet. Svenska kraftnät ska identifiera och sammanställa mindre vattenkraftsanläggningars befintliga och potentiella nyttor för elsystemet på lokal och regional nivå. Med mindre vattenkraftsanläggningar avses verk med en samlad effekt på högst 10 MW. Uppdraget ska redovisas senast den 30 augusti 2023.

Uppdrag om att se över förutsättningarna för normsättningen av ytvatten

Den 8 september 2022 gav regeringen Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att utifrån sin roll som föreskrivande och samordnande myndighet inom vattenförvaltningen se över förutsättningarna för normsättningen av ytvatten (M2022/01804). Syftet med uppdraget är att klargöra om Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten (föreskrifter om miljökvalitetsnormer) samt anknyttande vägledningar för normsättning är ändamålsenligt utformade i förhållande till kraven i vattenförvaltningsförordningen (2004:660), ramdirektivet för vatten (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område) och relevanta vägledningar och rekommendationer från kommissionen. Det gäller särskilt i förhållande till tillämpningen av undantag och förklarande av vatten som konstgjorda eller kraftigt modifierade. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2023.

Korttidsreglering av vattenkraft

Vattenverksamhet för produktion av vattenkraftsel kräver tillstånd enligt miljöbalken, vilket också omfattar verksamhetens eventuella korttidsreglering. Många av dagens vattenkraftsanläggningar bedrivs dock med stöd av s.k. äldre rättigheter eller tillstånd enligt äldre lagstiftning som inte präglas av den miljöhänsyn som återfinns i miljöbalken. År 2019 infördes därför nya bestämmelser om att den som bedriver en tillståndspliktig vattenverksamhet för produktion av vattenkraftsel ska se till att verksamheten uppfyller moderna miljövillkor. Dessa tillstånd söks av verksamhetsutövaren hos mark- och miljödomstolen.

I juni 2020 beslutade regeringen om en nationell plan för moderna miljövillkor. Planen anger en nationell helhetssyn i fråga om att verksamheterna ska förses med moderna miljövillkor på ett samordnat sätt, med största möjliga nytta för vattenmiljön och för en nationell, effektiv tillgång till vattenkraftsel. Planen innebär att ett stort antal verksamheter kommer att prövas samordnat och systematiskt under de kommande åren.

Dessa miljövillkor innebär bl.a. att tillstånden ska innehålla de villkor som behövs för att kvaliteten på de vatten som verksamheterna påverkar ska uppfylla EU-rättens krav. Av 27 § 1 förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter framgår samtidigt att den nationella planen bl.a. ska främja största möjliga reglerförmåga i elproduktionen.

En prövning i enlighet med den nationella planen ska säkerställa att avvägningar mellan bl.a. största möjliga reglerförmåga i elproduktionen och behovet av vattenmiljöförbättrande åtgärder i den enskilda prövningen görs utifrån ett nationellt helhetsperspektiv. I de enskilda domstolsprövningarna avgörs vilka villkor och bestämmelser som ska gälla för korttidsreglering.

Ändring av förordningen om vattenverksamheter

Den 12 januari 2023 beslutade regeringen förordningen (2023:4) om ändring i förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter. Ändringen innebär att den tid då en ansökan om prövning för moderna miljövillkor senast ska ha getts in senareläggs med ett år för samtliga prövningsgrupper där tiden för att lämna in en ansökan ännu inte har passerats. Förordningen trädde i kraft den 30 januari 2023. I skrivelsen Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 (skr. 2022/23:75) anger regeringen att effekterna av hittills genomförda omprövningar behöver kartläggas och ändringar av nuvarande system för prövning av moderna miljövillkor behöver ses över. Bakgrunden är den förändrade situationen på elmarknaden och behovet av att säkra ett robust energisystem som förmår att snabbt svara upp mot förändrade behov. Omprövningen av miljötillstånd för vattenkraften pausas för att medge tid för sådan analys och översyn samt för genomförandet av de förändringar av systemet som analysen kan komma att leda till.

Utskottets ställningstagande

I de motioner som är aktuella i detta avsnitt finns olika förslag om att regeringen bör vidta vissa åtgärder för att dels värna och utveckla vattenkraften, dels öka effektuttaget ur befintliga vattenkraftverk. Inledningsvis vill utskottet, likt motionärerna, understryka vattenkraftens centrala roll i det svenska kraftsystemet. Det är ett faktum att vattenkraften som produktionskälla och reglerkraft är av stor betydelse för en stabil elförsörjning i Sverige. Utskottet kan samtidigt konstatera att det i dag inte sker någon utbyggnad av ny storskalig vattenkraft i Sverige utan fokus ligger främst på miljöanpassningar och effektiviseringar av befintliga anläggningar. Utskottet vill här påminna om att riksdagen för några år sedan fattade beslut om nya regler för moderna miljövillkor i produktionen av vattenkraftsel (prop. 2017/18:243, bet. 2017/18:CU31, rskr. 2017/18:383) samt att regeringen i januari 2023 beslutat om en ändring i förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter som innebär att den tid då en ansökan om prövning för moderna miljövillkor senast ska ha getts in senareläggs med ett år. Utskottet vill även påminna om att riksdagen de senaste riksmötena har riktat flera tillkännagivanden till regeringen som rör vattenkraften och att den grundläggande uppfattningen att den små- och storskaliga vattenkraften bör värnas och utvecklas varit tydlig. Utskottet kan konstatera att det för närvarande pågår en hel del arbete som rör vattenkraftens förutsättningar. Till exempel har Svenska kraftnät nyligen fått i uppdrag att tillsammans med Energimyndigheten och Havs- och vattenmyndigheten kartlägga vilka konsekvenser prövningen för moderna miljövillkor kan få för det svenska elsystemet och för en trygg elförsörjning. Utifrån denna kartläggning ska Svenska kraftnät bl.a. identifiera och beskriva vilken negativ påverkan på vattenkraftens förmågor som är acceptabel ur ett elsystems-perspektiv för att upprätthålla en trygg elförsörjning inom Sverige. Utskottet kan konstatera att det i uppdraget ingår att kvantifiera konsekvenserna inte

enbart för vattenkraftens elproduktion utan även för dess reglerförmåga, samt vattenkraftens bidrag till kraftsystemsstabilitet och elberedskap. Detta uppdrag ska redovisas till regeringen hösten 2023. Samtidigt pågår ett analysarbete inom Regeringskansliet av bl.a. Havs- och vattenmyndighetens redovisning av uppdraget att följa upp och analysera arbetet med att förse vattenkraften med moderna miljövillkor från februari 2023.

Utskottet ser mot denna bakgrund inte att det är motiverat att riksdagen gör några tillkännagivanden i linje med vad som föreslås i de aktuella motionerna. Samtliga motionsyrkanden avstyrks därmed.

Vindkraft

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår förslag som på olika sätt rör vindkraften. De handlar om såväl olika åtgärder för en snabbare utbyggnad av havsbaserad vindkraft som att öka vindkraftsproduktionen av el i stort. Utskottet hänvisar till pågående och nyligen avslutade utredningar som tittat närmare på vindkraftens förutsättningar.

Jämför reservation 10 (S, C), 11 (C) och 12 (MP).

Motionerna

Åtgärder för snabbare utbyggnad av vindkraft

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 134 anförs att regeringen omgående bör godkänna inkomna ansökningar om havsbaserad vindkraft. Regeringen bör även, enligt yrkande 136, skapa ett snabbspår för att ersätta äldre vindkraftverk med nya större verk som genererar mer energi.

Övrigt om vindkraft

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 132 att regeringen bör överväga möjligheten att ge kommunerna resurser för att uppdatera sina vindkraftsplaner så att de är i linje med den nationella strategin för en hållbar vindkraftsutbyggnad. I yrkande 137 anförs vidare att regeringen bör vidta åtgärder för att förenkla och snabba på utbyggnaden av vindkraft genom att återinföra s.k. vindkraftssamordnare. Motionärerna framhåller även att all lagstiftning som hämmar investeringar och skapar osäkerhet för företag som vill investera i ny vindkraft bör ses över. En uppmaning till regeringen om detta efterfrågas i yrkande 138.

I partimotion 2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om ett planeringsmål om 150 TWh havsbaserad vindkraft till 2040.

I partimotion 2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) begärs i yrkande 14 ett tillkännagivande om en kraftig utbyggnad av den havsbaserade vindkraften.

Utbyggnaden ska samtidigt ta den hänsyn som krävs till ekosystemen och det svenska försvaret, och ett statligt planeringsmål om 150 TWh för vindkraft till havs senast 2040.

Martina Johansson och Mikael Larsson (båda C) anför i motion 2022/23:1641 att det behövs en övergripande bild av vad som är det totala värdet för klimatet vid etableringen av t.ex. havsbaserad vindkraft i förhållande till hur det påverkar övriga riksintressen. Även kommunernas inställning bör komma in i ett tidigare skede i planeringsprocessen än i dag. Ett tillkännagivande med detta innehåll begärs i yrkande 1.

Bakgrund och pågående arbete

Politikens inriktning i budgetpropositionen för 2023 när det gäller vindkraft

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 21) anför regeringen att prognoser pekar på att elkonsumtionen kan komma att fördubblas eftersom Sverige elektrifierar större delar av industrin och transportsektorn. Regeringen anför därför att energipolitiken behöver utvecklas för att kunna möta en elanvändning som kan uppgå till minst 300 TWh 2045. I detta sammanhang anför regeringen att vindkraften har en viktig plats i energimixen, men att den ska verka under konkurrensneutrala villkor och byggas med hänsyn till lokala intressen och miljön.

Tidöavtalet om vindkraft

I det s.k. Tidöavtalet anges följande när det gäller vindkraft:

Vindkraft har en viktig plats i energimixen, men ska byggas på konkurrensneutrala villkor och med hänsyn tagen till miljö och lokala intressen. All ny elproduktion som stärker kraftsystemet, och som bidrar till en snabb expansion av kraftsystemet, behövs. Planen att låta elnätskollektivet subventionera den havsbaserade vindkraftens elnätsanslutningar stoppas. Principen att den som ansluter till elnätet ska stå för de kostnader anslutningen orsakar ska upprätthållas även till havs. Pågående uppdrag till Havs- och vattenmyndigheten att utreda frågor om exklusivitet för anläggande av vindkraftsparker behöver breddas till Svenska kraftnät (då den som får exklusiv rätt till ett område också behöver binda upp sig på något sätt för de investeringar de beställer av Svenska kraftnät). Utgångspunkten ska vara att alla produktionsslag bär sina egna kostnader. På samma gång får utredningen Stärkta incitament för utbyggd vindkraft Dir. 2022:27 ett tilläggsuppdrag att tydligt föreslå hur verksamhetsutövarna ska ersätta kommunerna vid vindkraftsutbyggnad.

Utredning om stärkta incitament för utbyggd vindkraft

Ett kommittédirektiv till utredningen Stärkta incitament för utbyggd vindkraft beslutades av regeringen den 7 april 2022 (dir. 2022:27). Samtidigt utsågs kommunalrådet i Leksand Ulrika Liljeberg (C) till särskild utredare. Enligt direktivet ska utredaren bl.a.

- lämna förslag till system för att kompensera dem vars omgivning påtagligt påverkas av vindkraftsutbyggnad
- lämna förslag för att ge kommunerna stärkta incitament att medverka till utbyggd vindkraft
- redovisa möjliga insatser, utöver stärkta incitament, som stärker kommunernas förmåga att stödja utbyggnad av vindkraften
- säkerställa att förslagen inte påverkar skatteområdet
- lämna nödvändiga författningsförslag.

I uppdraget ingår även att bedöma dessa förslag bör finansieras via statens budget eller från verksamhetsutövarna. Denna del av uppdraget togs bort i ett tilläggsdirektiv den 24 november 2022 (dir. 2022:135).

Uppdraget redovisades i april 2023 i betänkandet Värdet av vinden – Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften (SOU 2023:18). I betänkandet föreslår utredaren bl.a. att kommunernas planering av vindkraft i högre grad ska betraktas som en del av kommunens energiplanering. I betänkandet förordas att lagen om kommunal energiplanering ska ges en roll som ett sammanhållande ramverk för denna planering. För att åstadkomma detta, föreslår utredaren att Energimyndigheten ska ta fram en tydliggörande vägledning för hur lagen bör tillämpas i dagens förhållanden. Samtidigt föreslås att ett tillfälligt ekonomiskt stöd införs under åren 2024–2027 för att stärka kommunernas förmåga till energiplanering, med fokus på planering av utbyggd fossilfri elproduktion (inklusive fysisk planering av vindkraft).

Betänkandet remissbehandlas för närvarande.

Klimatråtsutredningen

Regeringen beslutade den 17 december 2019 att en särskild utredare skulle se över all relevant svensk lagstiftning så att det klimatpolitiska ramverket får genomslag (dir. 2019:101). Den dåvarande landshövdingen Anders Danielsson förordnades som särskild utredare den 17 december 2019. Delbetänkandet En klimatanpassad miljöbalk för samtiden och framtiden (SOU 2021:21) lämnades den 31 mars 2021. Regeringen beslutade därefter den 23 juni 2021 att ge utredaren i uppdrag att utreda möjligheten att väga klimatnytta mot negativ påverkan på människors hälsa och miljön, genom en särskild avvägningsregel i miljöbalken eller på annat sätt, och lämna nödvändiga författningsförslag (dir. 2021:05).

Utredaren överlämnade i maj 2022 betänkandet Rätt för klimatet (SOU 2022:21) till regeringen.

Statsrådet Ebba Busch framförde den 7 mars 2023 i en interpellationsdebatt (ip. 2022/23:207) bl.a. att Klimatråtsutredningens förslag för närvarande bereds i Regeringskansliet. Några förslag från utredningen gäller lagändringar och regeringen kommer därmed att återkomma till riksdagen efter avslutad beredning. Andra förslag från utredningen bygger på att uppdrag ges till myndigheter eller att frågan utreds på annat vis. Regeringen har också tagit

utredningens förslag om förbättrad vägledning vidare genom uppdrag i regleringsbrevet till Boverket och Naturvårdsverket.

Miljöprövningsutredningen

Regeringen beslutade den 20 augusti 2020 att en särskild utredare skulle se över det nuvarande systemet för miljöprövning och lämna förslag på de ändringar och åtgärder som krävs för att uppnå en modernare och effektivare miljöprövning (dir. 2020:86). Samtidigt förordnades chefsrådmannen vid Mark- och miljödomstolen i Växjö, Peter Ardö, som särskild utredare.

Syftet med direktiven är att genom horisontella förändringar i miljöprövningen underlätta för miljö- och klimatförbättrande investeringar och åstadkomma snabbare och enklare prövningsprocesser, samtidigt som ett bibehållet miljöskydd säkerställs. Uppdraget skulle enligt de ursprungliga direktiven redovisas senast den 15 december 2021.

Regeringen beslutade den 22 juli 2021 att utöka uppdraget. Tillägget innebär i huvudsak uppdraget att utreda ett begränsat förtursförfarande för vissa verksamheter för att nå klimatmålen samt omprövning och tidsbegränsning för att åstadkomma moderna miljövillkor i syfte att nå miljö- och klimatmålen. Utredningstiden förlängdes till den 31 maj 2022 (dir. 2021:57).

Det övergripande syftet med utredningen var dels att underlätta för miljö- och klimatförbättrande investeringar genom horisontella förändringar i miljöprövningen, dels att åstadkomma snabbare och enklare prövningsprocesser, samtidigt som ett bibehållet miljöskydd säkerställs.

Genom ett tilläggsdirektiv fick utredningen också i uppdrag att utreda om det bör införas ett begränsat förtursförfarande för mål och ärenden som på ett väsentligt sätt bidrar till att nå klimatmålen. Dessutom skulle utredningen enligt tilläggsdirektiven utreda hur tidsbegränsning av tillstånd och omprövning av tillstånd och villkor kan användas för att åstadkomma moderna miljövillkor.

I juni 2022 överlämnade utredaren betänkandet Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen (SOU 2022:33) till regeringen.

Statsrådet Ebba Busch framförde den 7 mars 2023 i en interpellationsdebatt (ip. 2022/23:207) bl.a. att Miljöprövningsutredningens betänkande har remitterats och att det bereds i Regeringskansliet. Statsrådet framförde även att ett flertal åtgärder vidtas som syftar till att effektivisera miljötillståndsprövningen och skapa mer förutsägbara och flexibla processer. De tillståndsprövande myndigheterna har exempelvis fått mer resurser i budgeten för 2023 och Naturvårdsverket har fått i uppdrag att ta fram en utförligare vägledning om miljöprövning.

Tillståndsprövningsprocesser som rör havsbaserad vindkraft

Den 22 februari 2023 svarade statsrådet Romina Pourmokhtari på en skriftlig fråga (fr. 2022/23:322) av Marielle Lahti (MP) som rörde havsbaserad vindkraft. Marielle Lahti frågade om regeringen hade för avsikt att godkänna

de tre ansökningar om havsbaserad vindkraft som redan i dag har fått länsstyrelsens godkännande, och om så är fallet vilka konkreta steg som regeringen har tagit för att godkänna dessa parker sedan den tillträdde. Statsrådet anförde bl.a. att utgångspunkten i regeringens hantering av ansökningar om tillstånd till havsbaserad vindkraft är att ansökningarna ska handläggas skyndsamt, effektivt och utan att rättssäkerheten eftersätts. Statsrådet framhöll vidare att ärendena är komplexa och innefattar ett omfattande underlag med många olika frågeställningar. Det finns ett behov av snabba beslut om tillstånd till havsbaserad vindkraftsproduktion där det är möjligt, men det är också av stor vikt att regeringen bedömer frågeställningarna i ansökningsärendena ur alla aspekter och ser till att beslut fattas efter en fullgod handläggning.

De havsbaserade vindkraftsparkerna Kriegers flak, Galene och Kattegatt Syd

I februari 2023 beslutade regeringen om att ge tillstånd enligt kontinentalsockellagen (1966:314) till Vattenfall att lägga ut de undervattenskablar som krävs för att driva den planerade vindkraftsparken Kriegers flak i södra Östersjön.

För den aktuella etableringen finns sedan tidigare flera tillstånd som också krävs för att kunna uppföra och driva parken, bl.a. regeringens tillstånd enligt lagen om Sveriges ekonomiska zon liksom mark- och miljödomstolens tillstånd enligt miljöbalken till arbeten i vatten och Natura 2000-tillstånd inom territoriet.

I maj 2023 beslutade regeringen att ge tillstånd att uppföra och driva vindkraftsparkerna Galene och Kattegatt Syd. Kattegatt Syd som kommer att byggas ca 25 km väster om Falkenberg omfattar upp till 80 vindkraftverk i ett område på 122 kvadratkilometer. Galene kommer att byggas ca 21 km väster om Varberg och omfattar upp till 21 vindkraftverk i ett område på 42 kvadratkilometer. De två vindkraftsparkerna kommer, när de är fullt utbyggda, att kunna leverera upp till 6,5 TWh el per år. Det motsvarar elanvändningen för ca en miljon hushåll, eller elproduktionen från en stor kärnkraftsreaktor. Innan parkerna kan börja byggas krävs dock bl.a. beslut om tillstånd att lägga ut undervattenskablar för att binda ihop vindkraftsparkerna med fastlandets stamnät för distribution av el.

Samexistens mellan havsbaserad vindkraft och vissa andra intressen

I början av mars 2023 redovisade Havs- och Vattenmyndigheten (HaV) och Energimyndigheten ett regeringsuppdrag från februari 2022 om att göra en kunskapsmanställning av möjligheterna och förutsättningarna för samexistens mellan havsbaserad vindkraft, yrkesfiske, vattenbruk och naturvård. Myndigheterna konstaterar bl.a. att det regelverk som tillämpas vid etablering av havsbaserad vindkraft är omfattande och komplext, i synnerhet när det gäller reglering av dess miljöeffekter. Samtidigt saknas det regler som uttryckligen tar sikte på samexistens med andra verksamheter. Såväl i Sverige som i

andra länder är erfarenheten av att pröva samexisterande verksamheter inom havsbaserade vindkraftsparker begränsad. För den havsbaserade vindkraften är bristen på förutsägbarhet i tillståndsprocessen, både för staten och projektören, en viktig utmaning för samexistens och möjliggörande av ny elproduktion. Sveriges nuvarande etableringssystem har begränsade möjligheter att, på en strategisk nivå, styra utbyggnad av havsbaserad vindkraft med hänsyn till kumulativa effekter på miljön och andra verksamheter, och därmed till samexistensmöjligheter.

I rapporten presenteras argument för ett ändrat etableringssystem med starkare statlig styrning av var havsbaserad vindkraft får lokaliseras. Bland annat framhålls möjligheterna för utökad styrning utifrån nytta i elsystem, potentialen för samexistens och bedömning av kumulativa effekter, samt för större kontroll över takten på etableringen och kunskapsinsamling.

En ordnad prövning av havsbaserad vindkraft

Den 4 maj 2023 fick en särskild utredare i uppdrag att analysera hur regelverket för användning av havsområden vid etablering av vindkraft kan förbättras och hur tillståndsprövningen av vindkraft i Sveriges ekonomiska zon kan bli effektivare och tydligare (dir. 2023:61). Syftet är att åstadkomma en prövningsordning som ger förutsättningar för en ökad utbyggnad av havsbaserad vindkraft, samtidigt som andra samhällsintressen beaktas. Utredaren ska bl.a.

- analysera hur ensamrätt till etablering av vindkraft i ett område i allmänt vatten och i Sveriges ekonomiska zon bör regleras
- analysera hur ett anvisningssystem kan utformas för områden i allmänt vatten och i Sveriges ekonomiska zon som är särskilt lämpliga för havsbaserad vindkraft
- analysera hur en avgift eller ersättning för att bedriva verksamheter inom allmänt vatten och i Sveriges ekonomiska zon bör tas ut
- analysera hur prövningen enligt lagen om Sveriges ekonomiska zon och kontinentalsockellagen, i de delar de avser havsbaserad vindkraft, kan samlas i en lag som ger förutsättningar till en samordnad, modern och effektiv prövning av sådan verksamhet
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 28 juni 2024.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under följande rubriker:

- Åtgärder för snabbare utbyggnad av vindkraft
- Övrigt om vindkraft.

Åtgärder för snabbare utbyggnad av vindkraft

I en motion förordas tillkännagivanden om att regeringen bör införa snabbspår i tillståndprocesserna för att kunna ersätta gamla vindkraftverk med nya effektivare verk, samt att de ansökningar om havsbaserade vindkraftsparker som ligger på regeringens bord för avgörande bör godkännas. När det gäller tillståndprocesserna för vindkraft kan utskottet konstatera att flera utredningar i närtid lämnat förslag till regeringen på åtgärder som syftar till att effektivisera miljö tillståndsprövningen och skapa mer förutsägbara och flexibla processer. Många av dessa förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet och utskottet avser inte att föregripa beredningsprocesserna genom att förorda något tillkännagivande om att införa ett snabbspår för vissa typer av tillståndsansökningar. Utöver detta kan utskottet konstatera att en utredare nyligen överlämnat ett betänkande med förslag om kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften. Det sistnämnda betänkandet remissbehandlas för närvarande.

När det vidare gäller regeringens handläggning av tillståndsansökningar som rör havsbaserad vindkraft ser utskottet vikten av att den sker skyndsamt där det är möjligt. Utskottet har dock förståelse för att ärendena kan vara komplexa och innefatta många olika frågeställningar som behöver beaktas. Utskottet vill samtidigt understryka att det inte ankommer på riksdagen att göra några uttalanden om huruvida regeringen bör eller inte bör godkänna några tillståndsansökningar. Utskottet utgår från att regeringen handlägger ansökningarna skyndsamt, effektivt och utan att rättssäkerheten eftersätts.

Motionsyrkandena avstyrks.

Övrigt om vindkraft

I en motion som utskottet tar ställning till i detta avsnitt finns ett förslag om att ta fram ett statligt produktionsmål för havsbaserad vindkraft. Utskottet vill framhålla att all fossilfri elproduktion är nödvändig för att klara en kraftigt ökad efterfrågan på el framöver, samtidigt som utskottet konstaterar att regeringens ambition är att alla kraftslag ska verka på konkurrensneutrala villkor. Utskottet tar därför avstånd från att ställa sig bakom något tillkännagivande om ett produktionsmål för havsbaserad vindkraft.

När det vidare gäller motionsförslag som rör tillståndprocesser för etablering av ny vindkraft kan utskottet konstatera att flera utredningar i närtid överlämnat förslag till regeringen som på flera sätt rör vindkraftsetableringar. Till exempel har den s.k. Klimaträttsutredningen haft i uppdrag att se över all relevant svensk lagstiftning så att det klimatpolitiska ramverket får genomslag och överlämnade våren 2022 betänkandet Rätt för klimatet (SOU 2022:21) till regeringen. Även den s.k. Miljöprövningsutredningen har överlämnat förslag till regeringen under våren 2022. Det skedde i betänkandet Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen (SOU 2022:33). Det övergripande syftet med utredningen var dels att underlätta för miljö- och klimatförbättrande investeringar genom horisontella förändringar i miljöprövningen,

dels åstadkomma snabbare och enklare prövningsprocesser, samtidigt som ett bibehållet miljöskydd säkerställs. Utskottet noterar att regeringen genomfört vissa förslag medan andra för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Utöver detta kan utskottet konstatera att regeringen nyligen tillsatt en utredning som ska analysera hur regelverket för användning av havsområden vid etablering av vindkraft kan förbättras och hur tillståndsprövningen av vindkraft i Sveriges ekonomiska zon kan bli effektivare och tydligare. Syftet är att åstadkomma en prövningsordning som ger förutsättningar för en ökad utbyggnad av havsbaserad vindkraft, samtidigt som andra samhällsintressen beaktas. Utredningen kommer att pågå fram till juni 2024.

I ett par motioner finns även förslag om stöd till kommunernas vindkraftsplanering. Utskottet kan konstatera att de förslag som utredningen om stärkta incitament för utbyggd vindkraft lämnade i april 2023 i betänkandet Värde av vinden, Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften (SOU 2023:18) för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Utredningens förslag syftar till att kompensera dem som påverkas av vindkraftsutbyggnad och stärka kommunernas incitament att medverka till sådan utbyggnad.

Som synes pågår både utredningar och beredningsarbete när det gäller en rad olika aspekter på hur vindkraften kan byggas ut. Utskottet avser inte att föregripa detta arbete genom att förorda några tillkännagivanden i linjen med det som föreslås i motionerna.

Samtliga motionsyrkande avstyrks därmed.

Biobränslen och biodrivmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår förslag som rör biobränslen och biodrivmedel. Förslagen rör bl.a. åtgärder för att öka den svenska produktionen och att regeringen bör arbeta för att EU:s olika regelverk på området ska utvecklas. Utskottet hänvisar främst till pågående arbete på såväl nationell nivå som EU-nivå.

Jämför reservation 13 (S), 14 (V), 15 (C) och 16 (MP).

Motionerna

I partimotion 2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) anförs i yrkande 5 (i denna del) att regeringen bör återkomma med ytterligare styrmedel för att öka den inhemska produktionen av biodrivmedel.

I partimotion 2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) förordas i yrkande 48 ett tillkännagivande om att regeringen utreder möjligheten att införa driftsstöd till biodrivmedelsanläggningar. I yrkande 49 föreslås vidare ett tillkännagivande om att det görs en analys av möjligheterna att införa ett långsiktigt produktionsstöd för ny produktion av biodrivmedel. Producenten ska under tio

år garanteras ett produktionsstöd som motsvarar merkostnaden gentemot fossila drivmedel.

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om att Sverige bör verka för att hållbarhetskriterierna i förnybartdirektivet ska anpassas för att tillåta ett hållbart och aktivt skogsbruk i Sverige. I yrkande 10 efterfrågas ett tillkännagivande om att bioenergi från hållbara källor ska ses som en viktig lösning i övergången till ett mer hållbart samhälle på kort och lång sikt. Enligt motionen bör regeringen utreda möjligheten att införa driftsstöd till biodrivmedelsanläggningar. I yrkande 94 förordas ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att införa driftsstöd till biodrivmedelsanläggningar. I yrkande 95 anförs att regeringen bör analysera möjligheten att införa ett långsiktigt produktionsstöd för ny produktion av biodrivmedel där producenten under tio år garanteras ett produktionsstöd som motsvarar merkostnaden gentemot fossila drivmedel. I motionens yrkande 100 begärs vidare ett tillkännagivande om att rapporteringskyldigheten i förnybartdirektivet ska omfatta även de aktörer som tillhandahåller fossila bränslen.

I partimotion 2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 51 anförs att Sverige ska vara självförsörjande på hållbart producerade biobränslen senast 2030. I yrkande 52 betonas vikten av att utveckla användningen av biomassa från jordbruket för bioenergiproduktion.

I kommittémotion 2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) vill motionärerna enligt yrkande 17 att riksdagen framhåller vikten av en storskalig inhemsk produktion av biodrivmedel. I motionens yrkande 20 anförs att Sverige bör fortsätta sitt påverkansarbete gentemot EU för att biodrivmedel ska gynnas framför fossila drivmedel.

I kommittémotion 2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) framhålls i yrkande 10 att Sverige tappar investeringar i biodrivmedel. Regeringens inställning till reduktionsplikten hindrar nu dessutom investeringar för ökad produktion. Det är enligt motionärerna av högsta vikt att marknadens aktörer kan få stabila förutsättningar för svensk produktion av biodrivmedel.

I kommittémotion 2022/23:853 av Ulrika Heie m.fl. (C) förordas i yrkande 50 att regeringen ser över hur den outnyttjade potentialen i inhemsk produktion av biodrivmedel med hög klimatnytta kan tas till vara. Det föreslås i samma yrkande att det införs ett långsiktigt mål om att öka exporten av biodrivmedel. I motionens yrkande 51 anförs vidare att ytterligare styrmedel behövs för att öka den inhemska produktionen av biodrivmedel. Motionärerna menar att detta skulle stärka självförsörjningsgraden och därmed öka Sveriges motståndskraft. Av yrkande 52 framgår att motionärerna anser att möjligheten att införa ett driftsstöd till biodrivmedelsanläggningar bör analyseras.

I kommittémotion 2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 30 anförs att regeringen bör se över möjligheterna att främja effektiv produktion av flytande biodrivmedel baserat på inhemska råvaror i Sverige.

Bakgrund och pågående arbete

Hållbarhetskriterier för biobränslen

Hållbarhetskriterier för biobränslen regleras inom EU i det s.k. förnybartdirektivet. Direktivet anger villkor för biodrivmedel som kommer att gälla på EU-nivå till 2030. Andra hållbarhetsaspekter kommer att regleras inom ramen för den s.k. taxonomin. Taxonomiförordningen antogs i juni 2020 och utgör en ramreglering för att avgöra vilka ekonomiska verksamheter som ska anses vara miljömässigt hållbara i taxonomin. För att en viss ekonomisk verksamhet ska klassificeras som miljömässigt hållbar ska den bidra väsentligt till ett eller fler av sex fastställda miljömål, inte orsaka betydande skada för något av målen och uppfylla vissa minimikrav inom hållbarhet. Villkoren för vad som ska anses vara ett väsentligt bidrag och utgöra betydande skada för olika ekonomiska verksamheter ska specificeras närmare genom s.k. tekniska granskningskriterier. Dessa ska fastställas av kommissionen i delegerade akter till förordningen.

I slutet av april 2021 överlämnade regeringen propositionen Hållbarhetskriterier – genomförande av det omarbetade förnybartdirektivet till riksdagen (prop. 2020/21:185). I propositionen föreslog regeringen hållbarhetskriterier för fasta och gasformiga biobränslen som används för produktion av el, värme, kyla eller bränslen i anläggningar av en viss storlek. För att sådana biobränslen ska kunna få ett hållbarhetsbesked, vilket exempelvis krävs för skattenedsättning eller tilldelning av elcertifikat, får de inte komma från mark med stor biologisk mångfald eller med stora kollager. Det föreslogs också begränsningar för hur höga utsläppen av växthusgaser får vara. Vid riksdagens behandling av propositionen ställde sig miljö- och jordbruksutskottet bakom regeringens förslag, med vissa ändringar när det gällde definitionen av biomassa i regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:598) om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen (bet. 2020/21: MJU24, rskr. 2020/21:374). Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2021.

Som tidigare nämnts är omarbetas förnybartdirektivet för närvarande inom ramen för EU:s REPower-plan, och arbete med direktivets innehåll pågår på EU-nivå.

Utredning om bioekonomi

Regeringen beslutade den 17 juni 2022 att tillsätta en utredning (dir. 2022:77) som bl.a. skulle ta fram förslag till en strategi för en hållbar, konkurrenskraftig och växande svensk bioekonomi. Lena Ek förordnades till särskild utredare fr.o.m. den 15 augusti 2022.

Utredningsdirektivet består av två delar. Den första delen är ett uppdrag att analysera genomförbarheten och, om utredaren bedömer det lämpligt, föreslå åtgärder som främjar effektiv produktion av flytande biodrivmedel baserat på inhemska råvaror i Sverige, inklusive förslag till långsiktigt produktionsstöd för ökad produktion av flytande hållbara förnybara drivmedel. I denna del ska utredaren

- analysera vilken roll svensk produktion av förnybara drivmedel kan ha för att nå energi- och klimatpolitiska mål samt bidra till tillväxt och sysselsättning i hela landet och stärkt försörjningstrygghet
- analysera genomförbarheten i och, om utredaren bedömer det lämpligt, föreslå alternativa produktionsstöd för flytande hållbara förnybara drivmedel och dess mellanprodukter som på ett ändamålsenligt och effektivt sätt bidrar till målen ovan
- analysera om, och i sådant fall hur, ett produktionsstöd kan ersätta nuvarande skattenedsättningar som medel för att främja svenskproducerade flytande rena och höginblandade biodrivmedel.

Den andra delen av utredningsdirektivet är ett uppdrag att ta fram förslag till en nationell strategi, ett eller flera uppföljningsbara mål, och vid behov åtgärder för en hållbar, konkurrenskraftig och växande bioekonomi.

Uppdraget om produktion av biodrivmedel skulle redovisas senast den 31 mars 2023. Uppdraget i övrigt ska redovisas senast den 31 oktober 2023.

Utredaren överlämnade i mars 2023 delbetänkandet Förnybart i tanken – Ett styrmedelsförslag för en stärkt bioekonomi (SOU 2023:15) till regeringen. I betänkandet föreslås bl.a. att ett kompletterande, flexibelt och långsiktigt styrmedel införs i form av intäktsgarantier för tillkommande inhemsk produktion av flytande förnybara drivmedel och mellanprodukter. Styrmedlet är ett konkurrensutsatt anbudsförfarande och innebär att intäktsgarantier betalas i efterskott, under en tioårsperiod, baserat på mellanskillnaden mellan priset på en referensprodukt och angivet anbudspris.

Utredarens förslag bereds inom Regeringskansliet.

Uppdrag att ta fram underlag till utvärdering av skattereduktion för rena och höginblandade flytande biodrivmedel

Energimyndigheten har i regleringsbrevet för 2023 fått i uppdrag att i enlighet med kommissionens beslut i statsstödsärende SA.102347 utarbeta underlag för utvärdering av skattereduktionen för rena och höginblandade flytande biodrivmedel. En plan för hur utvärderingen ska genomföras ska tas fram i samråd med kommissionen och Regeringskansliet. Uppdraget ska delredovisas till Regeringskansliet senast den 15 april 2023. I uppdraget ingår också att göra en utvärdering av stödet i enlighet med den metodik som specificeras och utvecklats i den ursprungliga utvärderingsplanen samt de delredovisningar som myndigheten har genomfört därefter. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 31 mars 2025.

Utskottets ställningstagande

I några av motionerna efterfrågas utredningar om förutsättningarna för biodrivmedelstillverkning i Sverige. Vidare tas frågor om möjligheterna att ge driftsstöd till sådan produktion upp. Här hänvisar utskottet till att den s.k. Bioekonomiutredningen nyligen lämnat delbetänkandet Förnybart i tanken – Ett

styrmedelsförslag för en stärkt bioekonomi (SOU 2023:15) till regeringen och att ett slutbetänkande ska lämnas senast 31 oktober 2023. I utredarens uppdrag ingår bl.a. att ta fram förslag till en nationell strategi, ett eller flera uppföljningsbara mål, och vid behov åtgärder för en hållbar, konkurrenskraftig och växande bioekonomi. Innan regeringen har tagit ställning till utredarens förslag bör motionsyrkanden om ytterligare utredningsinsatser på temat ökad biodrivmedelsproduktion i Sverige lämnas utan vidare åtgärd från riksdagens sida. Detsamma gäller de yrkanden som avser olika typer av stöd till biodrivmedelsanläggningar. Det finns många styrmedel som kan vara aktuella i sammanhanget och det finns därför inga skäl för utskottet att i detta läge specifikt peka ut vissa styrmedel som särskilt ändamålsenliga.

Utskottet vill vidare framhålla att lagstiftning som läggs fast på EU-nivå påverkar förutsättningarna för produktion och användning av vissa energislag i Sverige, däribland biodrivmedel. I motionerna finns olika förslag som rör de regler som finns i det s.k. förnybartdirektivet som på flera sätt påverkar förutsättningarna för användning och produktion av biodrivmedel i Sverige. Utskottet kan konstatera att förnybartdirektivet för närvarande är föremål för en översyn på EU-nivå och utskottet utgår från att regeringen i detta arbete verkar för att ta tillvara svenska intressen. Utskottet avser inte att förorda några tillkännagivanden på området.

Utskottet vill slutligen påminna om att Energimyndigheten har i uppdrag att ta fram underlag för en utvärdering av skattereduktionen för rena och höginblandade flytande biodrivmedel. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 31 mars 2025.

Med detta avstyrks samtliga motionsyrkanden.

Solenergi

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår förslag om åtgärder för produktion av solet och om placering av solceller. Utskottet hänvisar till pågående arbete, både på nationell nivå och på EU-nivå.

Jämför reservation 17 (S), 18 (V), 19 (C) och 20 (MP).

Motionerna

I partimotion 2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) anförs i yrkande 18 att regeringen bör inrätta nationella planeringsmål för solet.

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 146 anförs att det i stället för ett totalförbud mot solceller bör ställas krav på teknik såsom störningsfria optimerare. I yrkande 148 framhålls att regeringen bör underlätta för dem som vill investera i gemensamma solenergianläggningar, s.k. solkooperativ. I yrkande 149 anförs att ansträngningarna för att fler offentliga byggnader och parkeringsplatser ska få solceller bör öka.

I partimotion 2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om ett statligt planeringsmål om 30 TWh solenergi till 2030. I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att bygga solceller på alla offentliga byggnader. I yrkande 12 anförs att regeringen bör underlätta för nya solparker genom att förtydliga länsstyrelsernas roll i tillståndsprocessen. I yrkande 13 föreslås att det ska införas ett investeringsstöd för storskalig solvärme.

I partimotion 2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) förordas i yrkande 46 att en nationell strategi för solenergi för produktion av el och värme upprättas. Strategin bör också innehålla ett planeringsmål på 30 TWh sol till 2030. I yrkande 47 efterfrågas ett tillkännagivande om att sätta solceller på alla offentliga byggnader under den innevarande mandatperioden.

I kommittémotion 2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) efterfrågas i yrkande 7 ett tillkännagivande om att tillsätta en utredning om krav på att installera solceller på nya offentliga och kommersiella byggnader.

I kommittémotion 2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 28 framhåller motionärerna att regeringen bör arbeta för att underlätta för lokal produktion av förnybar energi såsom sol och solvärme. I yrkande 31 anförs att regeringen bör ta fram en nationell strategi för solenergi för produktion av el och värme.

Bakgrund och pågående arbete

Solenergiproduktion i Sverige

Utbyggnaden av nätanslutna solceller ökar i Sverige, men från en förhållandevis låg nivå. Enligt Energimyndigheten installerades 55 000 nätanslutna solcellsanläggningar under 2022 som tillsammans har en effekt på ca 800 MW. Det är en ökning med närmare 50 procent jämfört med föregående år. Vid slutet av 2022 fanns det 147 692 elnätanslutna solcellsanläggningar i Sverige. Den totala installerade effekten uppgick då till nästan 2,4 GW. Dessa solcellsanläggningar kan enligt myndigheten producera över 2 TWh el på ett år. Detta kan jämföras med att produktionen av solkraft under 2020 uppgick till ca 1 TWh (Energimyndigheten, Antalet solcellsanläggningar fortsätter att öka, 2023-03-31).

Energimyndigheten publicerar två gånger om året prognoser över Sveriges energianvändning och energitillförsel som sträcker sig fyra till fem år framåt i tiden. Enligt Energimyndighetens kortsiktsprognos från vintern 2023 väntas solelproduktionen öka kraftigt, till 5,4 TWh 2025.

Solens energi kan även användas för att skapa värme. Solvärme är särskilt gynnsamt för anläggningar som har ett stort behov av värme och varmvatten under sommaren, exempelvis simhallar, utomhusbad och idrottsanläggningar. I dessa fall kan man ofta använda mindre komplexa system och få stora energibesparingar. När det gäller solvärme för direkta uppvärmningsändamål är det villaanläggningar med solfångare som är mindre än 15 kvadratmeter som har drivit den svenska solvärmemarknaden. Solvärmemarknaden har

dock minskat sedan 2010 som en följd av att stödsystemet för solvärme togs bort 2011. Minskningen sammanföll med ett fortsatt stöd för investeringar i solcellsanläggningar.

Solvärme kan också användas inom industrin. De solvärmeanläggningar som används där är främst koncentrerande solfångare som består av en reflekterande yta som riktar solstrålarna, ofta mot ett absorberorrör som alstrar värmen och kan komma upp i de temperaturer som är lämpade för industriellt bruk. Denna teknik kan även användas för att mata in solvärme i fjärrvärmeanläggningar (Energimyndigheten, Solvärme och solkyla).

I dag finns inte något direkt stödsystem för solvärme i Sverige. Installationskostnaderna för solvärmeanläggningen berättigar till rotavdrag, men kostnaden för anläggningen är inte avdragsgill. Solvärme ingår inte i det gröna avdraget, utan enbart anläggningar som kombinerar solvärme med solex är berättigade till stöd.

Tidöavtalet om solenergi

I det s.k. Tidöavtalet framgår bl.a. att kravet på bygglov för integrerade solceller ska ses över och att det inom ramen för energiforskningen avsätts medel för att utveckla metoder att återvinna uttjänta solceller.

Grönt skatteavdrag

Genom riksdagens beslut om budgetpropositionen för 2021 infördes ett avdrag för gröna investeringar i syfte att underlätta klimatomställningen (prop. 2020/21:1). Avdraget kan användas av privatpersoner som installerar grön teknik, exempelvis solceller. Skattereduktionen ersätter det statliga stöd som fysiska personer har kunnat ansöka om i samband med installation av solceller, för lagring av egenproducerad el och för installation av en laddningspunkt till elfordon. Skattereduktionens utformning liknar den fakturamodell som finns för rut- och rotavdrag.

Förstärkt skattereduktion för installation av solceller

I propositionen Förstärkt skattereduktion för installation av solceller (prop. 2022/23:15) föreslog regeringen en förstärkning av skattereduktionen för installation av grön teknik, det s.k. gröna avdraget, genom en höjd subventionsgrad för installation av solceller från 15 till 20 procent av de debiterade arbets- och materialkostnaderna. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (prop. 2022/23:15, bet. 2022/23:FiU1, rskr. 2022/23:51). Ändringen trädde i kraft den 1 januari 2023 och tillämpas på installationer som har betalats efter den 31 december 2022.

Utökad befrielse från energiskatt för egenproducerad el

I mars 2021 överlämnade regeringen propositionen Utökad befrielse från energiskatt för egenproducerad el till riksdagen (prop. 2020/21:113).

Riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag och lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2021 (bet. 2020/21:SkU25, rskr. 2020/21:294).

Beslutet innebär att undantaget från skatteplikt för egenproducerad el utvidgats genom höjda effektgränser. Vidare har den befintliga skattenedsättningen i form av avdrag i deklarationen för egenproducerad förnybar el, inklusive solel, utvidgats till fullständig skattebefrielse. Effektgränserna för skattenedsättning i form av avdrag har höjts på motsvarande sätt som effektgränserna för undantaget från skatteplikt. Syftet med förslaget var bl.a. att det ska vara enklare och mer lönsamt att investera i förnybar energi för eget bruk.

Kommissionens meddelande om en EU-strategi för solenergi

Våren 2022 presenterade kommissionen meddelandet En EU-strategi för solenergi (COM(2022) 221). I meddelandet framförde kommissionen bl.a. att solenergin är kärnan i REPowerEU-planen. Kommissionen föreslog även en ökning av utbyggnaden och användningen av solenergi i hela EU. Solenergi i kombination med energieffektivisering framhölls som en lösning på problemet med de höga slutkundspriserna och installationstakten föreslogs öka från 18 GW 2020 till 45 GW per år med mål om 300 GW solceller till 2028. Kommissionen föreslog även att tillståndprocesserna för installation av solceller på hustak ska begränsas till tre månader.

Våren 2022 föreslog kommissionen även en ändring av direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda, EPBD (COM(2022) 222). Direktivet är en del av lagstiftningspaketet Fit for 55. Kommissionen föreslog bl.a. att alla nya byggnader ska byggas så att de möjliggör kostnadseffektiv installation av solenergiteknik i ett senare skede. Kommissionen föreslog även att alla nya offentliga och kommersiella byggnader med en användbar golvyta större än 250 kvadratmeter senast den 31 december 2026 ska ha en solenergi-anläggning installerad. Senast den 31 december 2027 ska kravet utökas till att omfatta alla befintliga offentliga och kommersiella byggnader med en användbar golvyta större än 250 kvadratmeter. Kommissionen föreslog vidare att alla nya bostadshus ska ha en lämplig solenergianläggning installerad senast vid utgången av 2029.

TTE-rådet (EU:s råd för transport, telekommunikation och energi) enades den 25 oktober 2022 om en allmän inriktning för direktivet om byggnaders energiprestanda. Rådet har därefter fört förhandlingarna vidare om ett slutgiltigt antagande av direktivet. Europaparlamentet beslutade den 14 mars 2023 om tillägg till och ändringar i kommissionens förslag. Under våren 2023 pågår trepartsdialoger, s.k. triloger, med kommissionen och Europaparlamentet.

Förnybartdirektivet och tillståndsprövning

Som framgår ovan finns det inom ramen för REPowerEU-planen (COM(2022) 230) lagstiftningsförslag med revideringar av det s.k. förnybartdirektivet (direktiv (EU) 2018/2001 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor). Direktivets artikel 16 innehåller bestämmelser med tydliga

gränser för hur lång tid en tillståndsprövning får ta för uppförande, uppgradering och drift av anläggningar för produktion av energi från förnybara energikällor, bl.a. vindenergi, solenergi och vattenkraft. Enligt artikel 16.4 får tillståndsförfarandet uppgå till högst två år för kraftverk, och högst ett år för mindre anläggningar med en elproduktionskapacitet under 150 kilowatt (kW). Artikel 16 i förnybartdirektivet är genomförd i svensk rätt genom lagen (2021:755) med bemyndiganden att meddela föreskrifter om tidsfrister och kontaktpunkt för vissa ärenden som gäller tillförsel av förnybar energi samt i förordningen (2021:757) om tidsfrister och kontaktpunkt för vissa ärenden som gäller tillförsel av förnybar energi. Lagen och förordningen trädde i kraft den 15 juli 2021.

I maj 2022 föreslog kommissionen en ändring av förnybartdirektivet för att påskynda omställningen till ren energi i linje med utfasningen av beroendet av ryska fossila bränslen. Vidare föreslog kommissionen den 9 november 2022 en ändring av en rådsförordning som fastställer en ram för att påskynda utbyggnaden av förnybar energi (COM(2022) 591). Enligt förslaget kommer anläggningar för förnybar energi att antas vara av överordnat allmänintresse, vilket bl.a. skulle möjliggöra snabbare förfaranden för tillståndsprövning.

Som även framgår ovan nådde rådets och Europaparlamentets förhandlare i mars 2023 en preliminär överenskommelse när det gäller åtgärder för att öka andelen förnybar energi i EU. Den preliminära överenskommelsen innehåller bl.a. bestämmelser om påskyndade tillståndsförfaranden för projekt för förnybar energi. Medlemsländerna kommer att utforma accelerationsområden för förnybar energiproduktion där projekt för förnybar energi genomgår en snabb och förenklad tillståndprocess. Utbyggnaden av förnybar energi kommer också att antas vara av övervägande allmänintresse, vilket begränsar grunderna för rättsliga invändningar mot nya anläggningar.

Den preliminära politiska överenskommelsen måste nu godkännas av rådet och Europaparlamentet och detta arbete pågår för närvarande.

Uppdrag om stödet till solceller och energilagring

Energimyndigheten har i regleringsbrevet för 2023 fått i uppdrag att slutredovisa hur medlen till solceller och energilagring har fördelats samt redovisa resultat och effekter som följer av stödet. Myndigheten ska bl.a. undersöka om och på vilket sätt stödet har lett till att fler solceller har byggts samt analysera stödets kostnadseffektivitet. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 17 november 2023.

Storskalig solvärme i fjärrvärmenät

I januari 2022 redovisade Energimyndigheten ett regeringsuppdrag om den ekonomiska potentialen för solvärme i Sverige med fokus på storskalig solvärme i fjärrvärmenät (rapporten Solvärme i Sverige – en studie med fokus på potential, ekonomi och bidrag till energi- och klimatmål, ER 2021:32). Studien visar att solvärme har störst konkurrenskraft i mindre fjärrvärmenät

med höga marginalkostnader på sommaren. Dessa fjärrvärmenät drivs av förädlade biobränslen, exempelvis pellets. Om investeringskostnaden för solvärme sjönk, skulle det även bli lönsamt att investera i solvärme i de fjärrvärmenät som eldar oförädlade biobränslen, t.ex. flis.

Storskaliga solcellsanläggningar

Kommittén för teknologisk innovation och etik, Komet (N 2018:04), var en självständig kommitté under regeringen som verkade under perioden 2018–2022. I juni 2022 lämnade kommittén förslag om att tillsätta ett myndighetsgemensamt uppdrag att genomföra ett pilotprojekt i två delar (SOU 2022:68). Det gäller dels att etablera en ny arena för samverkan där myndigheterna bl.a. tar fram ett analys- och planeringsunderlag, dels att testa de nya arbetssätten på konkreta ärenden som rör markanläggningar för solelproduktion i två regioner (Skåne och Västra Götalands län). Syftet är att utveckla myndigheternas arbetssätt som rör samhällsplanering inför prövning av markanläggningar för produktion av förnybar el. Utredningens förslag bereds inom Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet).

Solceller och elektromagnetisk kompatibilitet

Elektromagnetisk kompatibilitet (EMC) innebär att olika elektriska produkter och elinstallationer kan fungera tillsammans utan att störa varandra. I lagen (1992:1512) om elektromagnetisk kompatibilitet (EMC-lagen) finns bl.a. bestämmelser om skyldigheter i fråga om EMC, och radiomiljön skyddas genom EMC-direktivet (2004/108/EG) som hänvisar vidare till harmoniserade standarder. Standarderna anger mätmetoder och kravnivåer för att avgöra om skyddskravet i EMC-direktivet uppfylls.

Under 2020 genomförde Elsäkerhetsverket och Försvarsmakten ett regeringsuppdrag om vilka elanläggningar som kan orsaka elektromagnetiska störningar på totalförsvarets verksamheter (Fi2020/02994). Uppdraget redovisades till regeringen i december 2020. Utredningen visar bl.a. att solcellsanläggningar kan störa mottagning av rundradio, radiosamband, flygradio och signalspaning. Alla solcellsanläggningar ger dock inte störningar och det finns tekniska lösningar för att hantera problematiken. För att produkter och utrustning som har bättre EMC-egenskaper än andra ska bli norm på marknaden krävs mer kunskap om EMC-störningar hos både tillverkare och leverantörer.

I budgetpropositionen för 2022 förstärktes Elsäkerhetsverkets anslag i syfte att förstärka myndighetens insatser i fråga om elektromagnetisk kompatibilitet. Medel beräknades även för 2023 och 2024. Vidare har Elsäkerhetsverket i enlighet med regleringsbrevet för 2022 (I2021/03312) i uppdrag att verka för att det utformas harmoniserade EU-standarder som är tillämpliga på produkter som ingår i solenergianläggningar för att minska risken för elektromagnetiska störningar.

Utskottets ställningstagande

Solenergi i form av solkraft har spelat en begränsad roll i det svenska kraftsystemet. Under det senaste året har dock utbyggnaden av solceller ökat i Sverige. Även solelproduktionen väntas öka kraftigt de kommande åren, om än från låga nivåer. Tillväxttakten är hög och ändringar i skatteregler har gynnat utbyggnaden av solceller.

Utskottet vill inledningsvis framhålla de initiativ som såväl nuvarande som tidigare regeringar har tagit på området och som bl.a. syftar till att underlätta investeringar i solel och solceller. Regeringen har bl.a. även aviserat att kraven på bygglov för integrerade solceller ska ses över och gett Energimyndigheten i uppdrag att under 2023 redovisa resultat och effekter av de medel som fördelats för solceller och energilagring. Utskottet vill i sammanhanget även understryka att konkurrensneutralitet bör råda mellan olika energislag.

Utskottet vill även hänvisa till att det s.k. förnybartdirektivet fastställer mål för hur stor andel av unionens energianvändning som ska utgöras av energi från förnybara energikällor senast 2030. Direktivet innehåller även bestämmelser med tydliga gränser för hur lång tid en tillståndsprövning för anläggningar för förnybara energikällor får ta. Som en del av REPowerEU-planen har kommissionen under 2022 föreslagit att målet för förnybara energikällor ska höjas från 32 till 45 procent 2030. Som framkommer ovan har kommissionen även föreslagit en ändring av den rådsförordning som fastställer en ram för att påskynda utbyggnaden av förnybar energi. Förslaget innebär att anläggningar för förnybar energi kommer att antas vara av överordnat allmänintresse, vilket bl.a. skulle möjliggöra snabbare tillståndsprövningar. För närvarande pågår ett arbete med att godkänna den preliminära politiska överenskommelse som Europaparlamentet och ministerrådet nådde under våren 2023. Utskottet följer det pågående arbetet.

När det gäller förslag som berör frågan om solceller och störningsfria optimerare vill utskottet påminna om att Elsäkerhetsverket har tillförts medel för att förstärka arbetet med elektromagnetisk kompatibilitet. Myndigheten har även i uppdrag att verka för att utforma harmoniserade EU-standarder för produkter som ingår i solenergianläggningar för att minska risken för elektromagnetiska störningar.

När det sedan gäller yrkanden med förslag om solceller på offentliga byggnader vill utskottet påminna om det förslag om ändring i direktivet om byggnaders energiprestanda som kommissionen lämnade under våren 2022. Förslaget innebär bl.a. att alla offentliga och kommersiella byggnader som har en golvyta som är större än 250 kvadratmeter senast vid utgången av 2027 ska ha en solenergianläggning installerad samt att alla nya bostadshus ska ha en solenergianläggning installerad senast den 31 december 2029. TTE-rådet har enats om en allmän inriktning för direktivet och förhandlingarna förs vidare under våren 2023.

Med hänvisning till det arbete som pågår på området avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden.

Energigaser och elektrobränslen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår förslag om vätgas, elektrobränslen och biogas. Utskottet hänvisar till den förda politiken och till det arbete som pågår inom EU.

Jämför reservation 21 (S), 22 (V), 23 (C), 24 (MP), 25 (V) och 26 (C).

Motionerna

Vätgas och elektrobränslen

I partimotion 2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) förordas i yrkande 11 ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag på hur vätgasproduktion, energilagring i vätgas och distribution av vätgas kan organiseras för bästa möjliga samhälls- och klimatnytta i hela landet. I yrkande 13 föreslås vidare att regeringen återkommer med förslag på hur staten kan ge stöd till eller finansiera vätgasinvesteringar i hela landet. I yrkande 14 begärs vidare ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att vätgasproduktionen inom EU ska vara förnybar och att EU-stöd endast ska gå till förnybar produktion. I yrkande 15 förordas att regeringen ger Vattenfall i uppdrag att utveckla energilagring i vätgas i samband med investeringar i förnybar energi.

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 124 framförs ett förslag om att utreda vätgasens potential att bidra till såväl samhälls-ekonomiska fördelar såsom utsläppsminskningar som att möjliggöra ett förnybart energisystem. I motionens yrkande 125 begärs vidare ett tillkännagivande om att överväga en breddning av det s.k. Industrikivet som bl.a. bör inkludera en riktad vätgassatsning.

I partimotion 2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) förordas i yrkande 50 att riksdagen uppmanar regeringen att ta fram en nationell strategi för satsningar på grön vätgas och andra förnybara elektrobränslen. En sådan plan kan påskynda omställningen av industriella processer och minska behovet av biobränslen.

I kommittémotion 2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) efterfrågas i yrkande 11 ett tillkännagivande om upprätta en nationell plan för vätgasinfrastruktur. En sådan plan behöver enligt motionärerna samplaneras med infrastrukturen för el och innefatta ett förslag om att inrätta en statlig stannätsansvarig (TSO).

Malin Larsson och Peder Björk (båda S) anför i motion 2022/23:1183 att det bör göras en översyn av behovet av ett introduktionsstöd för elektrobränslen. Motionärerna anser att elektrobränslen måste kunna konkurrera med såväl fossila bränslen som med olika former av biobränslen som funnits längre tid på marknaden.

Sten Bergheden (M) anför i motion 2022/23:1822 yrkande 1 att regeringen bör se över möjligheten att göra Skaraborg till ett centrum för en ökad produktion, utveckling och användning av vätgas. I yrkande 2 framför motionären vidare att regeringen bör se över möjligheten att starta ett utvecklingsprojekt med målet att driva tågen på Kinnekullebanan med vätgas.

Biogas

I partimotion 2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) anføres i yrkande 5 (i denna del) att regeringen bör återkomma med ytterligare styrmedel för att öka den inhemska produktionen av biogas.

I partimotion 2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 7 anføres att riksdagen bör uppmana regeringen att stödja och riva hinder för såväl ökad produktion som användning av biogas.

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 107 anføres att regeringen bör överväga att skyndsamt genomföra Biogasmarknadsutredningens (SOU 2019:63) andra stödpaket. I yrkande 108 anføres att regeringen bör verka för att ytterligare utveckla gröngasprincipen för att öka andelen biogas i de befintliga gasnäten och i yrkande 109 begärs ett tillkännagivande om att vidareutveckla biogasanvändningen till fler användningsområden. I yrkande 110 anføres vidare att regeringen bör verka för att ändra statsstödsreglerna så att anläggningar oberoende av storlek kan få stöd till biogasproduktion i Sverige och EU. I yrkande 111 förordas ett tillkännagivande om att skapa långsiktighet för biogasen genom att anta ett produktionsmål.

I kommittémotion 2022/23:853 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 55 föreslås att regeringen skyndsamt bör överväga att genomföra Biogasmarknadsutredningens (SOU 2019:63) andra stödpaket och i yrkande 56 anføres att regeringen bör verka för att ytterligare utveckla den s.k. gröngasprincipen för att öka andelen biogas i de befintliga gasnäten. Motionärerna anför i yrkande 57 att biogasanvändningen bör vidareutvecklas till fler användningsområden.

Bakgrund och pågående arbete

Energigas

Begreppet gas syftar vanligen på ett eller flera energirika kemiska ämnen som vid rumstemperatur och atmosfärstryck (normalt lufttryck vid havsytan) är i gasform. Bränslen som vid användningen är i gasform brukar samlas under beteckningen energigas. Till energigaserna hör bl.a. biogas, naturgas, gasol och vätgas.

Naturgas

Naturgas introducerades i Sverige 1985 genom en utbyggnad av det danska naturgassystemet till södra Sverige. Handeln med naturgas i det svenska

systemet är helt konkurrensutsatt sedan 2007. Sverige har en begränsad naturgasmarknad och har inte heller någon egen utvinning av naturgas. Huvudparten av naturgasen tillförs från Danmark där gasen huvudsakligen kommer från de danska naturgasfälten i Nordsjön eller har importerats från Tyskland.

Med naturgas avses i naturgaslagen även biogas i den mån det är tekniskt möjligt att använda gasen i ett naturgassystem.

Utbyggnad av naturgasnätet

Det sydvästsvenska naturgasnätet – som kan betraktas som det svenska stamnätet eller transmissionsnätet för gas – sträcker sig från Trelleborg till Stenungsund, med en förgrening in i Småland. I juni 2013 tog Swedegas AB över rollen som systembalansansvarig för det västsvenska naturgasnätet efter Svenska kraftnät. Swedegas äger även nätet.

Gasnätsutbyggnad innebär stora investeringar och är förknippat med långa tillståndprocesser. Eventuella utbyggnadsplaner kommer därför endast att förverkligas om andelen biogas ökar i stamnätet. Även möjliga regionala gasnätsutbyggnadsprojekt kommer att inventeras. I energigasbranschens färdplan för fossilfrihet, som har tagits fram inom ramen för det statliga initiativet Fossilfritt Sverige, har branschen redovisat ett åtagande om att investera i infrastruktur för distribution av gas. Branschen anger att den ska bygga ut den infrastruktur som krävs och använda den för att leverera en växande andel förnybar gas. Vidare anges att man genom att bygga ut lokala och regionala gasnät kan effektivisera gastransporterna och samtidigt möjliggöra sektorskoppling mellan el och gas.

Biogas

Biogas bildas när organiskt material bryts ned av mikroorganismer utan tillgång till syre (rötning). Sverige importerar cirka hälften av all biogas som används. Den totala produktionen av biogas i Sverige ökade under 2021 med ca 100 GWh eller 4,8 procent jämfört med 2020. Året innan var ökningen 2,4 procent. Den största ökningen kommer från samröttningsanläggningar och gårdsanläggningar (Energimyndigheten, Produktion och användning av biogas ökade 2021).

Ungefär två tredjedelar av biogasproduktionen uppgraderas till fordons-gaskvalitet. Efter uppgraderingen har gasen sådana egenskaper och ett sådant energiinnehåll att den kan matas in på det västsvenska gasnätet (transmissionsnätet/stamnätet och distributionsnätet) och på fordonsgasnätet i Stockholm, dvs. de nät som omfattas av bestämmelserna i naturgaslagen. Andelen biogas i fordonsgasen har stigit från 60 procent 2012 till 96 procent under 2021.

Förnybar gas kan också framställas genom olika typer av termisk förgasning av biomassa. Förgasning används ännu bara i begränsad utsträckning i Sverige, men det förekommer omfattande forskning och demonstration kring sådana tekniker.

Stöd till biogasproduktion i Sverige

Den som driver en biogasanläggning och rötar gödsel kan ansöka om stöd för gödselgasproduktion. Syftet med stödet är att bidra till ökad produktion av gödselbaserad biogas och därmed uppnå dubbel miljö- och klimatnytta genom minskade metangasutsläpp från gödseln samt genom möjligheten att ersätta fossila energikällor. Stödet kallas även för metanreduceringsstöd eller metangasreduceringsersättning. Gödselgasstödet är utformat som ett projekt som löper under perioden 2014–2023. Gödselgasstödet finansieras via anslaget 1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Produktionsstödet bedöms kunna hjälpa till att öka produktionen av biogas i Sverige.

Sedan december 2021 kan biogasanläggningar för elproduktion även få stöd från det statliga investeringsprogrammet Klimatklivet. Tidigare kunde investeringar i anläggningar för gödselbaserad biogas endast få stöd från Klimatklivet under förutsättning att biogasen uppgraderades till fordonsgas-kvalitet.

Under 2022 beslutades förordningen (2022:225) om statligt stöd till produktion av uppgraderad biogas. En ökad nationell biogasproduktion kan på sikt bidra till en ökad försörjningstrygghet eftersom biogas delvis kan minska importen av naturgas.

I slutet av april 2023 besvarade statsrådet Peter Kullgren en fråga (fr. 2022/23:568) från Monica Haider (S) om regeringens avsikt att verka för att genomföra förändringar när det gäller gödselgasstödet. I sitt svar konstaterade statsrådet bl.a. att gödselgasstödet har fått ökad betydelse i och med den situation som uppkommit till följd av ogiltigförklarandet av Sveriges skattnedsättning för biogas, vilket drabbar många gårdsanläggningar hårt. Samtidigt har intresset för att investera i gårdsanläggningar ökat kraftigt under det senaste året och företagens produktion av biogas har ökat. Vidare framförde statsrådet med hänvisning till att det tioåriga pilotprojektet med produktionsstöd till gödselbaserad biogas avslutas under 2023 att frågan om gödselgasstödet fortsatta hemvist samt framtida budget för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Sveriges skattebefrielse för biogas

I Sverige har biogas varit skattebefriat genom statsstöd. Sommaren 2020 godkände kommissionen en tioårig förlängning av Sveriges skattebefrielser för biogas. Kommissionens godkännande överklagades hösten 2020 till domstolens första instans (tribunalen) av det tyska företaget Landwärme GmbH för att ogiltigförklara kommissionens statsstödsbeslut om den svenska skattebefrielsen för biogas och biogasol. Tribunalen dömde den 21 december 2022 till förmån för Landwärme, och därmed ogiltigförklarades kommissionens beslut som godkänner den svenska skattebefrielsen för biogas och biogasol som skulle ha gällt för perioden 2021–2030. I domen fastslog tribunalen att kommissionen borde ha inlett ett s.k. formellt granskningsförfarande för att

kunna besluta om Sveriges skattebefrielser. En sådan granskning innebär bl.a. att olika intressenter får chansen att lämna synpunkter på stödet innan ett beslut fattas. Kommissionen ska inleda en formell granskning av stödordningarna och därefter fatta nya beslut.

Regeringen uppgav i början av mars 2023 att ambitionen är att så snabbt som möjligt få nya godkännanden för skattebefrielserna på plats genom att driva på processen och samarbeta med kommissionen i den formella granskningen. Regeringen har en pågående dialog med kommissionen på olika nivåer med målet att få fortsatt godkännande för skattebefrielse av biogas (pressmeddelande Finansdepartementet 2023-03-06).

Medel för biogasproduktion

I budgetpropositionen för 2022 konstaterade regeringen att biogas framför allt används inom transportsektorn, där den ersätter bensin och diesel. För att behålla och öka den svenska biogasproduktionen föreslog regeringen att det för anslaget 1:7 Energiteknik inom utgiftsområde 21 Energi skulle avsättas 1 900 miljoner kronor under perioden 2022–2024 till stöd för produktion av biogas.

Vid riksdagens behandling av budgetpropositionen fick ett alternativt förslag från Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna majoritet, vilket innebär att det aktuella anslaget för 2022 minskades med 500 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag till förmån för en omfördelning av medlen till ett nytt anslag för biogasstöd inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20, bet. 2021/22:MU1). Det nya anslaget innebär att anslagsposten Biogasstöd under anslaget 1:7 Energiteknik inom utgiftsområde 21 Energi flyttades till det nya anslaget 1:24 Biogasstöd inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

I en extra ändringsbudget i juni 2022 beslutade riksdagen att 50 miljoner kronor av de anslagna medlen under 2022 skulle användas för att höja den tidigare metangasreduceringspremien i enlighet med förslag från Biogasmarknadsutredningen (stödpaket 1). Anslaget 1:24 Biogasstöd minskades därmed med 50 miljoner kronor (prop. 2021/22:269, bet. 2021/22:FiU49, rskr. 2021/22:459–470).

I budgetpropositionen för 2023 anvisades för biogasstöd 650 miljoner kronor inom utgiftsområde 21 Energi, för anslaget 1:11 Biogasstöd. Anslaget minskades med 50 miljoner kronor till följd av en överföring till anslaget 1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel för stöd till metangasreducering.

Biogasmarknadsutredningen

Den s.k. Biogasmarknadsutredningen hade i uppdrag att se över de långsiktiga förutsättningarna för biogasproduktion i Sverige (dir. 2018:45). I december 2019 överlämnade utredningen betänkandet Mer biogas! För ett hållbart Sverige (SOU 2019:63). I utredningen föreslogs bl.a. att det ska införas ett mål

för produktion av biogas i Sverige samt en uppsättning ekonomiska styrmedel som syftar till att förbättra den svenska biogasproduktionens förutsättningar samt ökad produktion och förädling av biogas. Styrmedlen består dels av produktionsstöd, dels av lån och garantier. Stödsystemet utformas som en uppsättning premier som ges per kWh biogas som produceras, uppgraderas och/eller förvätskas. Styrmedlen är uppdelade i två stödpaket, där det första paketet syftar till att stötta biogasproduktion och förädling från rötning. Det andra paketet består av två delar. Den första delen är inriktad på att minska kapitalkostnader för produktion och förädling av biogas och andra förnybara gaser. Den andra delen syftar till att stimulera ökad produktion och förädling av förnybara gaser genom andra tekniker än rötning (exempelvis förgasning) med hjälp av ett produktionsstöd.

I Biogasmarknadsutredningen återges bl.a. följande om den s.k. gröngasprincipen. För att det ska vara möjligt att på ett rationellt sätt samdistribuera biogas och andra energigaser i en rörledning och därmed kunna ingå avtal om försäljning av biogas och kunna leverera den utan att skatt betalas för den fysiskt levererade gassammansättningen, tillämpar Sverige i lagen (1994:1776) om skatt på energi, förkortad LSE, en skatterättslig s.k. gröngasprincip. Denna princip regleras i 2 kap. 2 § a LSE. Innebörden är att en säljare som har ingått ett avtal om att sälja biogas kan leverera via ett gasnät utan att betala skatt och att skattefriheten för biogas följer gasen till kunden enligt avtal. Den skattemässiga bedömningen kan alltså avvika från de faktiska leveransomständigheterna. Denna princip gäller även om gasnäten inte sitter ihop fysiskt. Reglerna innebär således att den avtalsmässiga leveransen separeras från den fysiska. Gröngasprincipen gör det möjligt för en biogasproducent att sluta avtal om leverans med en förbrukare om 100 procent biogas även om förbrukaren i praktiken får en blandning av bio- och naturgas. Gas som skattemässigt har fördelats via avtal måste dock även ha tillförts gasnätet av den skattskyldige eller av någon annan för dennes räkning. Skatteavdrag kan alltså inte göras för en större mängd gas än som faktiskt har tillförts gasnätet (SOU 2019:63).

Innovationskluster för flytande biogas

I maj 2018 gav regeringen Energimyndigheten i uppdrag att utlysa medel för utveckling och användning av flytande biogas i kombination med inrättandet av ett innovationskluster för flytande biogas (N2018/02934/FÖF). Syftet med satsningen är att främja omställningen till fossilfrihet för tunga transporter. Satsningen ska verka för demonstration, tillämpning och spridning av teknik för produktion av flytande biogas, drift med gasfordon i regional- och lokaltrafik samt kombinationer av dessa tekniker i Sverige. Satsningen omfattade 200 miljoner kronor och pågick under perioden 2018–2022.

Energimyndigheten slutrapporterade uppdraget till regeringen i juli 2022. Sammantaget bedömde myndigheten att projektet Nationellt innovationskluster för flytande biogas, Drive LBG, varit framgångsrikt och bidragit såväl

till en växande efterfrågan och tillgång på flytande biogas som att synliggöra den flytande biogasens fördelar i omställningen.

Vätgas med olika ursprung

Det finns flera olika metoder för att producera vätgas, vilket har gett upphov till benämningar som t.ex. grön, grå, blå och rosa vätgas. I EU:s vätgasstrategi förekommer följande benämningar:

- elbaserad vätgas – produceras genom elektrolys av vatten, oavsett källan till elektriciteten
- förnybar vätgas (också kallad ren vätgas) – produceras genom elektrolys av vatten där elektriciteten kommer från förnybara energikällor
- fossilbaserad vätgas – producerad genom en rad olika processer med fossila bränslen som råvara, främst reformering av naturgas eller förgasning av kol
- fossilbaserad vätgas med avskiljning av koldioxid – en delmängd av den fossilbaserade vätgasen men växthusgaserna från vätgasproduktionen avskiljs och lagras i stället för att släppas ut
- koldioxidsnål vätgas – omfattar fossilbaserad vätgas med avskiljning av koldioxid och elbaserad vätgas med livscykelutsläpp av växthusgaser som är betydligt lägre än för den nuvarande vätgasproduktionen
- vätgasbaserade syntetiska bränslen – en rad gasformiga eller flytande bränslen som är baserade på vätgas och kol.

Den fossilbaserade vätgasen står för merparten av den vätgas som produceras i dag.

EU:s vätgasstrategi och gasmarknadspaket

I juli 2019 undertecknade Sverige EU:s icke-bindande vätgasdeklaration. Deklarationen innebär att EU:s medlemsstater ska forska om och utveckla vätgas som energikälla och fordonsbränsle.

I juli 2020 presenterade kommissionen meddelandet En vätgasstrategi för ett klimatneutralt Europa (COM(2020) 301). I meddelandet utvecklar kommissionen sin syn på vätgas och redogör för en färdplan mot 40 GW produktionskapacitet från förnybar el till 2030. Strategin innehåller också en investeringsagenda och åtgärdsförslag för att nå ökad produktion samt efterfrågan på vätgas och en plan för utformning av ett ramverk för infrastruktur och marknadsregler. Strategin redogör även för forsknings- och utvecklingsbehov och den internationella dimensionen.

Inom ramen för det EU-gemensamma projektet IPCEI-Vätgas godkänner EU statsstöd till nationella investeringar i innovativa elektrolysörer och vätgasprojekt. Energimyndigheten har i uppdrag att informera, samordna och planera ansökningsprocessen till IPCEI-Vätgas för att underlätta för svenska företag att delta.

I december 2020 antog rådet slutsatser om arbetet med att bygga upp en europeisk vätgasmarknad som ska bidra till EU:s mål om koldioxidneutralitet senast 2050 utifrån kommissionens förslag. Rådet uppmanade kommissionen att vidareutveckla och genomföra EU:s vätgasstrategi, och särskilt redogöra för hur man ska kunna nå färdplanens mål om installation av minst 6 GW kapacitet till 2024 och 40 GW kapacitet till 2030.

I december 2021 presenterade kommissionen ett gasmarknadspaket som bl.a. syftar till att minska användningen av naturgas för att uppnå klimatmål och där vätgas är ett av fem fokusområden. Gasmarknadspaketet innehåller en revidering av direktivet om gemensamma regler för förnybar gas, naturgas och vätgas (gasmarknadsdirektivet) och av förordningen om de inre marknaderna för dessa. Behandlingen av förslaget till reviderat gasmarknadspaket inleddes i rådsarbetsgruppen för energi under våren 2022.

Energirådet antog en allmän riktlinje om gasmarknadspaketet vid rådsmötet i Stockholm den 28 mars 2023. Överenskommelsen innebär bl.a. att det frivilliga målet att minska efterfrågan på gas med 15 procent förlängs med ett år.

Översyn av regleringen på el- och naturgasområdena

I mars 2022 utsåg regeringen en särskild utredare (hovrättsrådet Ingeborg Simonsson) med uppdrag att se över reglerna om de avgifter som elnäts- och naturgasföretagen tar ut för att ge tillgång till nät och annan infrastruktur (dir. 2022:20). Syftet med utredningen är att åstadkomma ett regelverk som är förenligt med Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU (elmarknadsdirektivet) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG (gasmarknadsdirektivet). Vidare är syftet att på ett tydligt sätt ta till vara kundernas intressen och nätföretagens roll i utvecklingen och utbyggnaden av el- och naturgasnäten i Sverige för att på bästa sätt kunna möta nuvarande och framtida utmaningar. Utredaren ska bl.a. se över bestämmelserna om överklagande av den nationella energitillsynsmyndighetens beslut i ärenden om förhandsreglering av avgifter och övriga villkor när det gäller anslutning och tillträde till elnät och naturgasinfrastruktur och redogöra för ändringarnas konsekvenser för elmarknadens funktionssätt samt kostnader eller vinster för elmarknadens aktörer.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2023.

En svensk strategi för vätgas och elektrobränslen

I januari 2021 fick Energimyndigheten i uppdrag av regeringen att ta fram förslag till en övergripande strategi för vätgasens och elektrobränslets roll i det svenska energisystemet, inklusive ammoniak. Strategin och de eventuella åtgärdsförslagen ska syfta till att underlätta omställningen till fossilfrihet.

Uppdraget redovisades i november 2021 i rapporten Förslag till Sveriges nationella strategi för vätgas, elektrobränslen och ammoniak (ER 2021:34).

I myndighetens förslag sätts konkreta mål till såväl 2030 som 2045 och det identifieras ett antal viktiga åtgärder och initiativ som behövs för en positiv vätgasutveckling. Det handlar bl.a. om att utreda behoven av ytterligare styrmedel som minskar kostnadsgapet mellan fossilfri och fossil vätgas och att etablera en plattform för systematisk dialog mellan företag, branschorganisationer och offentliga aktörer. Energimyndigheten föreslog även två planeringsmål för elektrolysrörkapacitet. Målet är att skapa förutsättningar för 5 GW (el) elektrolysrörkapacitet till 2030 och ytterligare 10 GW (el) elektrolysrörkapacitet till 2045. Genom planeringsmålen blir det tydligt vilken mängd vätgas, och därmed elektrolysrörkapacitet, som krävs för att ta till vara de möjligheter till fossilfrihet som finns. Kapacitet i enlighet med de föreslagna målen innebär ett ökat elbehov mellan ca 60 och 126 TWh per år. Det kan leda till utsläppsminskningar på 1,5–3 miljoner ton koldioxidkvivalenter till 2030, motsvarande 3–6 procent av Sveriges totala utsläpp i dag, och totalt 7–15 miljoner ton till 2045, motsvarande 15–30 procent av Sveriges totala utsläpp i dag.

Den 23 mars 2023 gav regeringen Energimyndigheten i uppdrag att samordna arbetet med vätgas i Sverige (KN2023/02715). Uppdraget syftar bl.a. till att stärka samarbetet inom fossilfri vätgas mellan nationella aktörer och öka Sveriges möjligheter att dra nytta av arbetet inom vätgas i EU. I uppdraget ingår att bidra med analys och diskussion i samhället om strategiska vägval för Sverige som vätgasnation, bl.a. hur fossilfri vätgas och dess infrastruktur i Sverige kan utvecklas ur ett systemperspektiv. Uppdraget omfattar enligt regeringen majoriteten av de åtgärder som Energimyndigheten presenterade i redovisningen av uppdraget om Sveriges nationella strategi för vätgas, elektrobränslen och ammoniak.

Energimyndigheten ska senast den 28 februari 2024 lämna en redovisning till Klimat- och näringslivsdepartementet av den del av uppdraget som består i att utreda hur vätgasen och infrastrukturen för vätgas i Sverige kan utvecklas ur ett systemperspektiv (KN2023/02715).

Vätgas och biogas i elektrifieringsstrategin

I februari 2022 presenterade regeringen en nationell strategi för elektrifiering. Inriktningen var att skapa förutsättningar i energisektorn för en snabb och storskalig elektrifiering av industri, transporter och arbetsmaskiner, som tillsammans står för över två tredjedelar av Sveriges nationella utsläpp av växt-husgaser. Avsikten var att åtgärderna skulle genomföras under treårsperioden 2022–2024.

I strategin framhölls bl.a. att utvecklingen av vätgasekonomin kommer att ha stor betydelse för omställningen till ett utsläppsfritt samhälle och stor påverkan på det framtida elbehovet i Sverige och i andra länder. Fossilfri vätgas har på kort tid blivit en central del av EU:s och många länders strategier

för klimat- och energiomställning. Vidare framhölls att vätgas har en nyckelroll i omställningen till fossilfria processer i industrin, exempelvis för produktion av fossilfritt stål.

När det gäller vätgaslagring framförde regeringen uppfattningen att det med rätt förutsättningar kan få en nyckelroll i det framtida energisystemet. Beträffande distribution av vätgas via rörledning konstaterades att marknads- mässiga förutsättningar ska styra utvecklingen även fortsättningsvis, men för att åstadkomma en effektiv integrering med elsystemet bör transmissions- nätsoperatörerna för el- respektive gasnät samverka. Regeringen bedömde vidare att vätgastillämpningar bör utredas som alternativ vid beslut om elnäts- förstärkningar.

I strategin framfördes bl.a. även att den fossilfria vätgasens strategiska framtida roll för elsystemets utveckling behöver tydliggöras. Den europeiska marknaden för vätgas och elektrobränslen kan bli mycket omfattande och resultera i stora exportmöjligheter för det svenska näringslivet. Samtidigt kan utmaningarna för elsystemet öka betydligt. Vidare bör också andra fossilfria energiresurser, som biogas, tas till vara för att underlätta elektrifieringen genom att bl.a. bidra till ett minskat elbehov i olika sektorer och utjämna effekttoppar i de delar av landet som inte har tillgång till vätgas och vattenkraft.

Regeringen välkomnade även Energimyndighetens förslag till nationell vätgasstrategi och att myndigheten avser att arbeta vidare med flera av de åtgärder som redovisades i förslaget till strategi. Vidare konstaterade regeringen att andra åtgärdsförslag relaterade till utvecklingen av el- och energisystemet helt eller delvis omhändertas av åtgärder i elektrifieringsstrategin. Det gäller behov av reglering med intäktsram för vätgasledningar, fossilfri reservkraft, lokalisering av elektrolysörer, förutsättningar för energilager och flexibilitet samt kompetensförsörjning. Regeringen angav också att vissa andra åtgärder i Energimyndighetens förslag till strategi kommer att beredas vidare inom Regeringskansliet, bl.a. avsikten att tydliggöra den politiska inriktningen och undanröja hinder så att elektrolysörer och vätgaslager kan integreras i energisystemet på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt och bidra till att de energi- och klimatpolitiska målen kan nås.

I slutet av februari 2023 besvarade statsrådet Ebba Busch en fråga (fr. 2022/23:355) från Monica Haider (S) om arbetet med att genomföra de olika åtgärderna i elektrifieringsstrategin. I sitt svar konstaterade statsrådet att elektrifiering är ett högt prioriterat område för regeringen för att uppnå höga ambitioner på klimatområdet och för att stärka Sveriges konkurrenskraft. Statsrådet konstaterade också att den tidigare regeringens elektrifieringsstrategi innehåller flera relevanta delar som är baserade på dialog och inspel från branscher och andra aktörer. Ett antal av åtgärderna i strategin har genomförts i form av myndighetsuppdrag. Vidare anförde statsrådet att det vid den aktuella tidpunkten pågick analys inom Regeringskansliet av vilka åtgärder i strategin som kan vara relevanta att ta vidare och på vilket sätt de ska utformas.

REPowerEU-planen

Som framkommer ovan presenterade kommissionen i maj 2022 ett meddelande om den s.k. REPowerEU-planen (COM(2022) 230). Planen innehåller förslag på åtgärder som syftar till att fasa ut EU:s beroende av energiimport från Ryssland så fort som möjligt. Planen inkluderar lagstiftningsförslag med förslag till revideringar bl.a. av direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda, samt direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet. REPowerEU-planen omfattar även fyra meddelanden utan lagstiftningsförslag. Dessa rör solenergi, energibesparing, el- och gasmarknaden samt internationellt energisamarbete (fakta-PM 2021/22:FPM102).

Kommissionens meddelande om el- och gasmarknaden innehåller två delar: en del med fokus på kortsiktiga åtgärder för hantering av de höga energipriserna och en del med fokus på långsiktiga åtgärder. När det gäller kortsiktiga ingripanden betonade kommissionen att de ska var tidsbegränsade, riktade och med minimal påverkan på marknadsgrunderna samt tydligt fokusera på kostnaden för gasen. När det sedan gäller långsiktiga åtgärder föreslog kommissionen t.ex. försäkringsmetoder, mekanismer för att begränsa prischocker, efterfrågefleksibilitet och energieffektivisering.

Arbete med planens olika förslag pågår för närvarande på EU-nivå.

Industriklivet

Energimyndigheten fick i regleringsbrevet för 2018 i uppdrag att ansvara för satsningen Industriklivet. Industriklivet är sedan 2021 en del av den gröna återstarten för ett klimatsmart samhälle efter covid-19-pandemin och ingår i EU:s facilitet för återhämtning och resiliens (The Recovery and Resilience Facility, RRF). RRF är ett inslag i Next Generation EU som bl.a. ska bidra till ett miljövänligare EU, bättre anpassat till nuvarande och kommande utmaningar. Industriklivet stöttar utvecklingen av lösningar som kan minska de processrelaterade utsläppen inom industrin och strategiskt viktiga projekt för industrins omställning. Industriklivet omfattar totalt ca 1 354 miljoner kronor 2023 och finansierar projekt som pågår t.o.m. 2030.

Inom ramen för Industriklivet stöttar Energimyndigheten Hybrit Development AB och SSAB, LKAB och Vattenfall i arbetet med att bygga ett underjordiskt vätgaslager i pilotskala. Satsningen är en del i förverkligandet av en fossilfri värdekedja och användningen av vätgas som insatsråvara i industriella processer, exempelvis för att tillverka stål utan användning av kol. Projektet syftar till att vidareutveckla tekniken för vätgaslagring i bergrum under tryck. Vätgaslager och andra energilagringstekniker bedöms komma att bli viktiga för att öka flexibiliteten genom att flytta energi mellan sektorer, platser och olika tillfällen i tid och öka möjligheten att balansera elsystemet.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under följande rubriker:

- Vätgas och elektrobränslen
- Biogas.

Vätgas och elektrobränslen

I november 2021 redovisade Energimyndigheten ett regeringsuppdrag om att ta fram förslag till en övergripande strategi för vätgasens och elektrobränslenas roll i energisystemet. Regeringen har därefter – i mars 2023 – gett myndigheten i uppdrag att samordna arbetet med vätgas i Sverige. Detta uppdrag syftar bl.a. till att stärka samarbetet inom fossilfri vätgas och öka Sveriges möjligheter att dra nytta av arbetet inom vätgas i EU. Uppdraget omfattar majoriteten av de åtgärder som föreslogs i redovisningen av uppdraget om en nationell strategi för vätgas, elektrobränslen och ammoniak. Utskottet ser fram emot Energimyndighetens redovisning och den del av uppdraget som gäller hur vätgasen och infrastrukturen för vätgas kan utvecklas ur ett systemperspektiv, och som ska lämnas i februari 2024.

Med anledning av motionsyrkanden med förslag bl.a. om vätgasens möjliga potential att bidra till samhällsekonomiska fördelar och till klimatnytta samt om energilagring vill utskottet i detta sammanhang hänvisa till vad statsrådet Ebba Busch tidigare i år har uttalat angående den elektrifieringsstrategi som i februari 2022 presenterades av den dåvarande regeringen. Statsrådet konstaterade att elektrifieringen är ett högt prioriterat område för regeringen, att ett antal av åtgärderna har vidtagits i form av myndighetsuppdrag och att det inom Regeringskansliet pågår analys av vilka åtgärder i strategin som kan vara relevanta att ta vidare. Utskottet anser att regeringens arbete bör inväntas.

Utskottet vill även påminna om det s.k. gasmarknadspaket som kommissionen presenterade i december 2021 och som bl.a. syftar till att minska användningen av naturgas för att uppnå klimatmål. Vid rådsmötet i mars 2023 antog Energirådet en allmän riktlinje om gasmarknadspaketet. Vidare pågår för närvarande på EU-nivå arbete med den s.k. REPowerEU-planens olika förslag.

När det gäller frågan om en riktad satsning på vätgas inom ramen för det s.k. Industrilivet är utskottets uppfattning att den typ av statliga investeringsstöd som kan beviljas inom ramen för Industrilivet har störst möjlighet att bidra till samhällsekonomiskt attraktiva lösningar om de har en teknikneutral utformning och inte på förhand predestineras till en viss teknik eller ett visst energislag, i det här fallet vätgas. Utskottet vill även hänvisa till den satsning som nu pågår inom Industrilivet på ett underjordiskt vätgaslager i pilotskala i anslutning till det s.k. Hybritprojektet.

När det sedan gäller en motion med förslag dels om ett vätgascentrum i Skaraborg och ett utvecklingsprojekt om vätgas på Kinnekullebanan vill

utskottet återigen upprepa sin tidigare uppfattning om att riksdagen inte bör uttala sig om geografiskt avgränsade projekt. Motsvarande förslag har avstyrkts av utskottet vid flera tidigare tillfällen, senast våren 2022.

Utskottet kan sammanfattningsvis konstatera att det pågår ett intensivt arbete med frågor som rör vätgas och olika elektrobränslen, både på EU-nivå och i Sverige. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte finns skäl för riksdagen att vidta åtgärder med anledning av förslagen i motioner om vätgas och elektrobränslen.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Biogas

Utskottet är i grunden positivt till fortsatt och om möjligt även ökad produktion och användning av biogas i Sverige. Såväl produktionen som användningen av biogas bidrar till flera olika samhällsnyttor.

Den s.k. Biogasmarknadsutredningen, som redovisade sitt uppdrag i december 2019, syftade bl.a. till att stärka den svenskproducerade biogasens konkurrenskraft i förhållande till sådan importerad biogas som har fått del av statliga subventioner i både produktions- och användarledet. Utredningens förslag utmynnade bl.a. i att regeringen föreslog en satsning på ett stöd till svensk biogasproduktion som innebar förbättrade förutsättningar för den svenska biogasproduktionen. Biogasmarknadsutredningen lämnade ytterligare förslag, bl.a. om särskilda premier för förvätskning och uppgradering av biogas, samt uppmärksammade att det på sikt även behövs finansiella stöd. Därtill pekade utredningen på att det kan finnas skäl att rikta stöd till biogasproduktion som använder sig av annan teknik än rötning, exempelvis förgasning. Utskottet vill påminna om att förslagen i dessa delar endast är översiktligt beskrivna och behöver utredas ytterligare. Med hänvisning till detta ser utskottet det som mindre lämpligt att riksdagen uttalar stöd för ett genomförande av de förslag som Biogasmarknadsutredningen har presenterat i linje med vad som föreslås i motionsyrkandena.

När det gäller yrkanden som den s.k. gröngasprincipen finner utskottet att det i motionerna inte närmare motiveras på vilket sätt den bör utvecklas. Gröngasprincipen är en skattemässig konstruktion som på ett administrativt sätt underlättar samdistribution i rörledning av skattepliktig naturgas och skattebefriad biogas.

Som framgår ovan kan biogasanläggningar och tankstationer för biogas även få investeringsstöd från det s.k. Klimatklivet, och investeringar som syftar till att minska industrins utsläpp av växthusgaser kan få stöd inom ramen för det s.k. Industriklivet. Utöver det kan nämnas att Energimyndigheten under perioden 2018–2022 utlyste medel för etablering av ett innovationskluster för flytande biogas. Syftet var att främja omställningen till fossilfrihet för tunga transporter.

Sammantaget kan utskottet konstatera att såväl produktion som användning av biogas stimuleras på olika sätt. Med hänvisning till det som anförts ovan anser utskottet att motionerna kan avstyrkas.

Energieffektivisering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår förslag om energieffektivisering. Utskottet hänvisar främst till den förda politiken på området, både nationellt och inom EU.

Jämför reservation 27 (S), 28 (V), 29 (C) och 30 (MP).

Motionerna

I partimotion 2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) anfördes i yrkande 22 att regeringen bör återkomma med en nationell plan för energibesparing och energieffektivisering.

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) anfördes i yrkande 126 att potentialen för ytterligare energieffektivisering är stor och att EU bör anta ett energieffektiviseringsmål om 50 procent effektivare energianvändning till 2030.

I partimotion 2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) anfördes att det bör införas ett stöd till näringslivets energieffektiviseringar. Ett tillkännagivande om detta begärs i yrkande 16. I motionen framförs vidare att alla som vill bör kunna få energirådgivning. För att säkerställa det begärs i yrkande 18 ett tillkännagivande om att fördubbla antalet kommunala energirådgivare. I yrkande 19 efterfrågas ett tillkännagivande om ett system för omfattande energieffektiviseringar, en s.k. kvotplikt.

I partimotion 2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 54 begärs ett tillkännagivande om att dels införa lagstadgade krav på omfattande energieffektiviseringar, s.k. kvotplikt, dels främja energieffektiviseringar i övrigt. I yrkande 55 anfördes att staten ska betala 80 procent av kostnaderna för åtgärder som effektiviserar energianvändningen för hushåll och fastighetsägare och i yrkande 56 att ett bonus malus-system bör införas för att gynna energisnåla produkter.

I kommittémotion 2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) efterfrågas i yrkande 8 ett tillkännagivande om att politiken för energieffektivisering bl.a. bör innefatta stöd för energieffektivisering av småhus, flerbostadshus och inom industrin.

Bakgrund och pågående arbete

Riksdagens mål för energieffektivisering

Riksdagen har beslutat om två mål för energieffektivisering, ett till 2020 som mäts med 2008 som basår och ett till 2030 som mäts med 2005 som basår. Målet är att energiintensiteten ska minska med 20 procent till 2020 och med 50 procent till 2030, jämfört med respektive basår. Energieffektiviseringsmålen uttrycks i energiintensitet, vilket mäts som tillförd energi per BNP-enhet i fasta priser.

I budgetpropositionen för 2023 konstaterade regeringen att det nationella energieffektiviseringsmålet om 20 procent minskad energiintensitet till 2020 har nåtts och att energiintensiteten minskat med drygt 23 procent. Anledningen är att normalårskorrigerad tillförd energi minskade med 31 TWh under 2020 jämfört med föregående år. Tillförd energi tenderar att uppvisa årliga variationer och en anledning är att tillförd energi i Sverige till stor del utgörs av energi från kärnbränsle, som varierar beroende på driftförhållandena i kärnkraftverken.

När det gäller målet om en 50 procent effektivare energianvändning 2030 jämfört med 2005 framför regeringen bl.a. följande. Den tillförda energin har varit relativt oförändrad sedan mitten av 1980-talet samtidigt som BNP har ökat under samma period, vilket gör att energiintensiteten minskat över tid. Energiintensiteten minskade med 31 procent under 2005–2020. Jämfört med 2019 hade den 2020 minskat med 2 procent. Minskningen beror främst på minskning av den normalårskorrigerade tillförda energin och ökning av BNP. Hur energiintensiteten utvecklas beror på utvecklingen av BNP och av mängden tillförd energi, vilket i sin tur kan bero på flera faktorer såsom energipriser, energieffektiviseringsåtgärder, strukturomvandlingar inom industrin, driften i kärnkraftverk, energilagring, digitaliseringens utveckling och utveckling av den svenska ekonomin och konjunkturen. Enligt Energimyndighetens långsiktiga scenarier (ER 2021:6) beräknas energiintensiteten minska med mellan 46 och 47 procent mellan 2005 och 2030, under antagande att inga andra styrmedel än dagens införs, vilket innebär att målet på 50 procent inte nås (prop. 2022/23:1 utg.omr. 21 Energi).

Politikens inriktning i budgetpropositionen för 2023 när det gäller effektiv användning av energi

I budgetpropositionen för 2023 framhöll regeringen att en effektiv användning av energi inte bara bidrar till att stärka Sveriges konkurrenskraft och till minskad klimat- och miljöpåverkan, utan även minskar konsumenternas sårbarhet mot höga energipriser. I arbetet med att minska energianvändningen på kort och lång sikt och för att dämpa de höga elpriserna inför kommande vinter fick myndigheter inom den statliga förvaltningen i uppdrag att vidta energibesparingsåtgärder i syfte att minska sin elanvändning (Fi2022/02571). Utöver detta krävdes det enligt regeringen ytterligare insatser för att dämpa de höga elpriserna inför vintern 2022/23 och det krävs även fler insatser för att nå

det riksdagsbundna målet om 50 procent effektivare energianvändning till 2030. Regeringen föreslog därför i propositionen åtgärder för energieffektivisering på ca 1,2 miljarder kronor under perioden 2023–2025. Satsningen omfattar ett ekonomiskt investeringsbidrag för konvertering av uppvärmningssystem och energieffektiviserande renovering av småhus som i dag värms med direktverkande el eller gas (prop. 2022/23:1 utg.omr. 21 Energi).

Tidöavtalet om energieffektivisering

Av det s.k. Tidöavtalet framgår följande om energieffektivisering.

Lokal och regional kapacitetsutveckling för klimat- och energiomställning i utgiftsområde 21 Energi justeras ned. Förslag som under en övergångsperiod kan ge hushåll extra incitament att minska sin elförbrukning bör utredas och tas fram. Stöd till energieffektivisering för privatpersoner förstärks och breddas genom att inkludera åtgärder för energieffektivisering. Tillfälliga krav införs på minskad elförbrukning i icke-samhällskritisk offentlig verksamhet. Energimyndigheten får ett uppdrag att stödja verksamheterna i arbetet – samt att ett nationellt elbesparingsmål införs för myndigheterna. Förutsättningarna för att stimulera nya energieffektiva produkter och tjänster från svenska företag ses över.

Förslag till förordning om bidrag till energieffektivisering i småhus

Kommissionen beslutade hösten 2022 om en förordning om nödåtgärder för att hantera höga energipriser (rådets förordning (EU) 2022/1854 av den 6 oktober 2022 om en krisintervention för att komma till rätta med de höga energipriserna). EU-förordningen innebär bl.a. att medlemsstaterna ska sträva efter att genomföra åtgärder för att minska sin totala månatliga bruttoelförbrukning med 10 procent. Förordningen gäller fr.o.m. den 1 december 2022.

Mot bakgrund av arbetet med att minska energianvändningen på kort och lång sikt, att dämpa de höga elpriserna och för att nå det riksdagsbundna målet om 50 procent effektivare energianvändning till 2030 föreslog regeringen – som även nämnts ovan – i budgetpropositionen för 2023 åtgärder för energieffektivisering på ca 1,2 miljarder kronor under perioden 2023–2025.

Regeringen har tagit fram en promemoria som innehåller förslag till bidrag som har som målsättning att underlätta för en snabb minskning av behovet av el i småhus. Förslaget till bidrag riktar sig till en snäv målgrupp i bemärkelsen att det är småhus som huvudsakligen värms med el som kan få tillgång till bidraget och för sådana åtgärder som snabbt kan få effekt på efterfrågan på el.

Regeringen framhåller i promemorian att det i och med de höga el- och gaspriserna och krisförordningen finns starka skäl att införa ett bidrag till energieffektiviseringsåtgärder i småhus riktat mot de hushåll där behovet är som störst. De besparingar som ett sådant bidrag skulle generera kan med fördel ingå i en redovisning av åtgärder som den ovannämnda EU-förordningen rekommenderar medlemsländerna att genomföra. Vidare framhåller

regeringen i promemorian att omarbetningen av EU-direktivet om byggnaders energiprestanda (EPBD) förväntas färdigställas under fjärde kvartalet 2023, vilket bl.a. kommer att innehålla krav på att de delar av bostadsbeståndet med sämst energiklass ska förbättras. Enligt regeringen talar detta för att införa ett bidrag för energieffektiviseringsåtgärder för att mildra de kostnader som förväntas följa av kraven. Utöver behovet att på systemnivå minska efterfrågan på el kommer de bidragsberättigade åtgärderna att minska hushållens utgifter för uppvärmning och tappvarmvatten på både kort och lång sikt.

Promemorian har remitterats. Förslagen bereds inom Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet).

Energieffektivisering i elektrifieringsstrategin

I den elektrifieringsstrategi som presenterades i februari 2022 slog regeringen fast att energieffektivisering har en viktig roll i omställningen till hållbara energisystem såväl nationellt som globalt. Regeringen bedömde att det finns en stor potential för ytterligare energieffektivisering. Samtidigt bör energieffektiviseringstakten öka genom att den samhällsekonomiskt effektiva potentialen tas till vara i olika sektorer, med fokus på åtgärder som minskar effektoppar. Regeringen betonade också att principen om energieffektivisering först bör vägleda elektrifieringen.

Mot denna bakgrund gav regeringen i juni 2022 Energimyndigheten i uppdrag att analysera hur användning av energi, effekt och resurser kan effektiviseras för att underlätta utfasningen av fossila bränslen genom elektrifieringen (I2022/01393). Vid genomförandet av uppdraget ska myndigheten ge Energimarknadsinspektionen, Naturvårdsverket, Boverket och Trafikverket möjlighet att lämna synpunkter. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) den 15 december 2023.

Energieffektivitet och EU

Inom ramen för arbetet med EU:s energiunion har kommissionen sett över all lagstiftning som gäller energieffektivitet. Förhandlingarna om kommissionens initiativ Ren energi för alla avslutades i mars 2019 och resulterade bl.a. i att målen för energieffektivisering för EU till 2030 skärptes. Energieffektiviseringen ska uppgå till minst 32,5 procent, med en möjlighet att revidera målet 2023. Vidare föreslogs ändringar i energieffektiviseringsdirektivet (EED) och i direktivet om byggnaders energiprestanda. Därtill föreslogs ändringar som syftar till att förenkla bestämmelserna och underlätta genomförande på den nationella nivån. En reviderad version av EED trädde i kraft i december 2018. Revideringen innebär bl.a. ändrade bestämmelser om nationella energisparkrav för perioden 2021–2030. De nationella energisparkraven kan uppfyllas genom att det inrättas ett kvotpliktssystem för energieffektivitet (dvs. vita certifikat) och/eller alternativa styrmedel (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2002 av den 11 december 2018 om ändring av direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet). I juli 2021

presenterade kommissionen ett förslag till omarbetning av EED. Detta var en del av det omfattande lagstiftningspaketet Fit for 55 som ska göra det möjligt att uppnå EU:s klimatmål till 2030.

Under våren 2023 nådde rådet, kommissionen och Europaparlamentet en gemensam överenskommelse som innebär att energianvändningen inom EU ska minska med 11,7 procent till 2030 och att EU-ländernas årliga energisparbeting ökas gradvis från dagens 0,8 procent per år till 1,9 procent till 2030. Det formella antagandet av överenskommelsen återstår.

REPowerEU-planen

Som tidigare nämnts presenterade kommissionen i maj 2022 ett meddelande om den s.k. REPowerEU-planen (COM(2022) 230). Planen inkluderar lagstiftningsförslag med förslag till revideringar, bl.a. i direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet. Kommissionen har föreslagit ett höjt energieffektiviseringsmål från kommissionens nuvarande förslag om 9 procent 2020–2030 till 13 procent till 2030 (motsvarande mål i dag är 32,5 procent avseende perioden 2007–2030). I kommissionens förslag har referensåret ändrats från 2007 till 2020. Kommissionens förslag betyder att den slutliga och primära energianvändningen ska minska med 9 procent mellan 2020 och 2030. Detta är samma som 36 procent minskad slutlig energianvändning och 39 procent minskad primär energianvändning med 2007 som referensår.

REPowerEU-planen omfattar även fyra meddelanden utan lagstiftningsförslag, bl.a. om energibesparing. Meddelandet om energibesparing innehåller kommissionens förslag till åtgärder på kort, medellång och lång sikt. För kort-siktiga energibesparingar lyfte kommissionen fram åtgärder som leder till beteendeförändringar, medan den på medellång och lång sikt lyfter fram behovet av att påskynda och stärka strukturella förändringar med energieffektivitetsåtgärder. Kommissionen uppmuntrar medlemsstaterna till specifika informationsinsatser riktade mot hushåll och industri och framhåller att beteendeförändringar redan på kort sikt kan minska efterfrågan på gas och olja med upp till 5 procent på EU-nivå. Medlemsstaterna föreslås också fullt ut nyttja stödåtgärder som sänkta momssatser för energieffektiva uppvärmningssystem och för isolering i byggnader och andra energiprissättningsåtgärder, som uppmuntrar byte till värmepumpar och köp av effektivare produkter (fakta-PM 2021/22:FPM102).

Arbete med planens olika förslag pågår inom EU.

Sektorsstrategier för energieffektivisering

Sedan 2017 har Energimyndigheten i uppdrag av regeringen att i samråd med berörda myndigheter och tillsammans med olika branscher formulera sektorsstrategier för energieffektivisering (M2017/01811/Ee). Syftet med strategierna är att få till stånd en dialog mellan de berörda aktörerna om lämpliga vägledande målsättningar och åtgärder inom varje sektor för att kostnadseffektivt bidra till att de nationella miljö- och klimatmålen nås. Energimyndighetens

uppdrag pågår tills vidare. Under 2020 inleddes fas 3 i arbetet med sektorsstrategierna. Denna fas sträcker sig fram till mållåret 2030 och innebär att de framtagna strategierna ska fungera som en ledstjärna för att åstadkomma en mer resurseffektiv energianvändning.

Energimyndigheten har tillsammans med marknadens aktörer och relevanta myndigheter identifierat fem sektorer som är avgörande för att nå energi-effektiviseringsmålet till 2030. Inom respektive sektor har aktörerna pekat ut vilka strategiska områden och avgörande frågor som är viktigast att ta sig an just nu. Strategierna för de fem sektorerna samlas i fem separata rapporter med följande titlar:

- Flexibelt och robust energisystem
- Fossilfria transporter
- Framtidens handel och konsumtion
- Produktion i världsklass
- Resurseffektiv bebyggelse.

Insatser för energieffektivisering

Enligt regleringsbrev för 2023 ska Energimyndigheten genomföra insatser för energieffektivisering (anslaget 1:2 Insatser för energieffektivisering) i relation till lagar, förordningar och EU-direktiv, inklusive arbete med att utveckla svenska ståndpunkter för förhandlingar. Myndigheten ska även finansiera EU-projekt och internationellt samarbete inom energieffektiviseringsområdet och genomföra informations- och utbildningsinsatser, nätverksaktiviteter, utredningar, utveckling och tillhandahållande av metoder, verktyg, system och modeller och standardavtal för energieffektivisering, effektiv resursanvändning, energitjänster och användning av förnybar energi med fokus på den offentliga sektorn, företag, banker och andra finansinstitut. Anslagsposten får även användas till ekonomiskt investeringsbidrag för energieffektivisering i småhus.

Energi- och klimatrådgivning

Energimyndigheten har i uppdrag att finansiera kommunal energi- och klimatrådgivning (EKR). EKR är en kostnadsfri och kommersiellt oberoende tjänst som riktar sig till allmänheten, privatpersoner, små och medelstora företag, bostadsrättsföreningar, privata flerbostadshusägare samt föreningar och organisationer. Genom de kommunala energi- och klimatrådgivarna kan målgrupperna få stöd i hur de kan minska sin energianvändning, öka andelen förnybar energi och sänka sina energikostnader och samtidigt bidra till minskad miljöpåverkan.

Enligt förordningen (2016:385) om bidrag till kommunal energi- och klimatrådgivning kan en eller flera kommuner i samarbete och regionala energikontor för samordning och utveckling av kommunal energi- och klimatrådgivning ansöka om bidrag. Rådgivningen ska riktas till hushåll,

företag och organisationer och ska främja en effektiv och miljöanpassad användning av energi, en minskad klimatpåverkan från energianvändningen, och att riksdagens energi- och klimatpolitiska mål nås.

Det är Energimyndigheten som prövar frågor om bidrag enligt förordningen. Ett beslut om bidrag får avse högst tre år.

Vita certifikat

Utredningen om mindre aktörer i ett energilandskap i förändring (dir. 2017:77) lämnade i betänkandena *Mindre aktörer i energilandskapet – genomgång av nuläget till regeringen (SOU 2018:15)* i februari 2018 och *Mindre aktörer i energilandskapet – förslag med effekt till regeringen (SOU 2018:76)* i oktober 2018 förslag om att införa ett system med vita certifikat för eleffektivisering, alternativt ett auktioneringssystem för eleffektivisering.

I oktober 2021 tillsatte regeringen en särskild utredare (Göran Enander, landshövding i Uppsala län) med uppgift att föreslå ett kvotpliktssystem för energieffektivisering, s.k. vita certifikat (dir. 2021:82). Vita certifikat är ett marknadsbaserat styrmedel för energieffektivisering som kortfattat innebär att kvotpliktiga parter i energisektorn, t.ex. nätägare eller leverantörer av energi, årligen åläggs att åstadkomma energibesparande åtgärder hos slutanvändare av energi. Syftet med uppdraget var att åstadkomma ett marknadsbaserat och kostnadseffektivt styrmedel som kan öka energieffektiviseringstakten i Sverige, bidra till att de energi- och klimatpolitiska målen nås samt underlätta en snabb, smart och samhällsekonomiskt effektiv elektrifiering av samhället.

Utredningen lades ned vid årsskiftet 2023. Enligt statsrådet Ebba Busch var orsaken till nedläggningen att regeringen väljer att prioritera utredningar som möter energikrisen och behovet av återuppbyggnaden av elsystemet. Systemet med vita certifikat bedömdes också bli alltför administrativt betungande för aktörerna.

Utskottets ställningstagande

En effektiv användning av energi bidrar inte bara till att stärka Sveriges konkurrenskraft och till minskad klimat- och miljöpåverkan utan minskar även konsumenternas sårbarhet mot höga energipriser.

Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen för 2023 bedömde att det kommer att bli svårt att nå energiintensitetsmålet till 2030. Ytterligare insatser på området för att nå det riksdagsbundna målet om 50 procents effektivare energianvändning till 2030 är därför av stor vikt. Utskottet är positivt till att regeringen vidtagit åtgärder för energieffektivisering för perioden 2023–2025, en satsning som omfattar investeringsbidrag för konvertering av uppvärmningssystem och energieffektiviserande renovering av småhus. Utskottet vill även lyfta fram att det inom Regeringskansliet för närvarande bereds förslag om ett bidrag som syftar till att underlätta en snabb minskning av behovet av el i småhus. I sammanhanget kan även nämnas det arbete som Energimyndigheten bedriver tillsammans med berörda myndigheter och olika

branscher i syfte att formulera sektorsstrategier för energieffektivisering. Med hänvisning till detta anser utskottet att förslag som på olika sätt berör energieffektivisering av småhus, flerbostadshus, industrin och inom näringslivet är tillgodosedda. Utskottet ser heller ingen anledning att vidta åtgärder med anledning av förslag om en nationell plan för energibesparing och energieffektivisering, ett bonus malus-system för att gynna energisnåla produkter och att fördubbla antalet kommunala energirådgivare.

När det sedan gäller förslag om ett kvotpliktssystem för energieffektivisering (s.k. vita certifikat) ställer sig utskottet bakom regeringens prioritering av åtgärder som syftar till att möta energikrisen och på behovet av att återuppbyggnad av elsystemet. Ett kvotpliktssystem bedöms bli alltför administrativt betungande för aktörerna. Utskottet vill i detta sammanhang även påminna om att det på EU-nivå även pågår arbete dels med att revidera målen för 2030 inom energieffektiviseringsdirektivet (EED) som är den del av Fit for 55-paketet som syftar till att uppnå EU:s klimatmål, dels med den s.k. REPowerEU-planen som bl.a. också inkluderar höjda energieffektiviseringsmål och ett meddelande om en energisparplan för EU.

Med hänvisning till det anförda finns det enligt utskottet inte skäl för riksdagen att vidta några åtgärder med anledning av förslagen i motionerna. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Värme och kraftvärme

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår förslag om en nationell strategi för kraftvärme och värmeproduktion. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför reservation 31 (C) och 32 (MP).

Motionerna

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 141 framförs ett förslag om att regeringen bör överväga att införa en sammanhållen strategi för att stärka konkurrenskraften för kraftvärmen som syftar till att fasa ut den sista fossila andelen.

I partimotion 2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) anförs att det bör tas fram en nationell strategi för framtidens kraftvärme- och värmeproduktion för att underlätta för lokal effektproduktion och stödtjänster. Ett tillkännagivande om det efterfrågas i yrkande 28.

Ett liknande tillkännagivande begärs i partimotion 2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 48. Där anförs att en nationell strategi för framtidens kraftvärme- och värmeproduktion bör upprättas. Strategin bör utgå från behovet av permanenta negativa utsläpp, ett fungerande energisystem och det faktum att det finns begränsade resurser för att producera hållbara bio-bränslen.

Bakgrund och pågående arbete

Politikens inriktning i budgetpropositionen för 2023 när det gäller kraftvärme

I budgetpropositionen för 2023 framförde regeringen att kraftvärme bidrar till planerbar och stabil elförsörjning i Sverige. Avfallsförbränningskatten har försvagat lönsamheten för kraftvärme i Sverige och riskerar på sikt att leda till en minskad kraftvärmeproduktion. Mot denna bakgrund föreslog regeringen i propositionen att avfallsförbränningskatten skulle avskaffas.

Regeringen aviserade även förslag om att produktionen av värme i kraftvärme- och värmeverk inom EU:s utsläppshandelssystem befrias från koldioxidskatt (prop. 2022/23:1 utg.omr. 21).

Tidöavtalet om förutsättningar för kraftvärme m.m.

Av det s.k. Tidöavtalet framgår att frågan om vad som skulle krävas för att återstarta kraftvärmeverk som kan behövas i kompletterande syfte för att trygga Sveriges elförsörjning ska utredas. Under rubriken Bättre förutsättningar för kraftvärmerna och en ny fjärr- och kraftvärmestrategi framförs att pågående uppdrag till Energimyndigheten behöver kompletteras med skrivningar om sektorskopplingar (el, processvärme, fjärrvärme, vätgas) och med specifika skrivningar om att utvärdera kärnenergin och inkludera den i strategin. Kraftvärmeskatten, avfallsförbränningskatten och skatten på bioolja ska ses över för att skapa bättre förutsättningar för kraftvärmerna.

Kraft- och fjärrvärme i Sverige

År 2020 utgjorde el från kraftvärme i fjärrvärmeproduktion och industri ca 7 procent av elproduktionen, varav större delen från biobränslen. I Energimyndighetens långsiktiga elektrifieringsscenarier kommer kraftvärmerna att producera ungefär lika mycket el 2050 som i dag (Energimyndigheten, Scenarier över Sveriges energisystem 2023).

I propositionen Energipolitikens inriktning slog regeringen fast att en konkurrenskraftig fjärrvärmesektor är en av förutsättningarna för att klara den framtida el- och värmeförsörjningen under kalla vinterdagar (prop. 2017/18:228). Vidare betonades vikten av att möjligheterna till högeffektiv elproduktion utnyttjas i bränslebaserad fjärrvärmeproduktion. Regeringens uppfattning var att även nya tekniker och tillämpningar, såsom ökat utnyttjande av spillvärme och geotermisk djupvärme, kan vara en del av en hållbar fjärrvärmesektor i framtiden. Regeringen redovisade även uppfattningen att det är viktigt med en gynnsam utveckling där kraftvärmesektorn bidrar med systemvinster för övriga energisystem och till målen om 100 procent förnybar el och nettonollutsläpp av växthusgaser. Det förutsätter dels att potentialen för elproduktion i fjärrvärmenäten utnyttjas, dels att både kraft- och värmeproduktionen är konkurrenskraftiga och baseras på förnybara bränslen.

Sänkt skatt på bränslen i viss värmeproduktion

I proposition Tillfälligt sänkt skatt på drivmedel och sänkt skatt på bränslen i viss värmeproduktion (prop. 2022/23:17) lämnade regeringen bl.a. förslag om att bränsle som förbrukas i kraftvärmeproduktion eller i annan värmeproduktion för framställning av värme i en anläggning inom utsläppshandelssystemet ska befrias från koldioxidskatt. Med kraftvärmeproduktion avses samtidig produktion av värme och skattepliktig elektrisk kraft i en och samma process, om den värme som uppkommer nyttiggörs och elverkningsgraden uppgår till minst 15 procent.

Rådets direktiv 2003/96/EG av den 27 oktober 2003 om en omstrukturering av gemenskapsramen för beskattning av energiprodukter och elektricitet, det s.k. energiskattedirektivet, är ett ramverk för hur medlemsstaterna ska utforma sin nationella beskattning av bränslen och el. På nationell nivå regleras skatter på bränslen och el i lagen (1994:1776) om skatt på energi, förkortad LSE. Grundregeln i såväl energiskattedirektivet som LSE är att bränslen och el ska beskattas. De bränslen som omfattas av energiskattedirektivet beskattas vid användning som motorbränslen eller som bränslen för uppvärmning. Direktivet innehåller dock även krav på obligatorisk skattebefrielse i vissa situationer samt möjligheter för medlemsstaterna att ge skattenedsättning eller fullständig skattebefrielse i andra situationer. Koldioxidskatt för bränslen som förbrukas för framställning av värme i annan kraftvärmeproduktion inom EU:s system för handel med utsläppsätter (EU ETS) än den som sker i tillverkningsprocessen i industriell verksamhet, tas sedan den 1 augusti 2019 ut med 91 procent av den normala koldioxidskattenivån. Samma nivå gäller även för bränslen för värmeproduktion i värmeverk inom EU ETS. Beskattningen av fossila bränslen i kraftvärme- och värmeverk blev då lika, från att varit högre i värmeverk.

I propositionen föreslog regeringen att den bränsle som förbrukas i kraftvärmeproduktion eller i annan värmeproduktion för framställning av värme i en anläggning inom utsläppshandelssystemet ska befrias från koldioxidskatt. Vidare föreslog regeringen att råttalolja som förbrukas i kraftvärmeproduktion eller i annan värmeproduktion för framställning av värme i en anläggning inom utsläppshandelssystemet också ska befrias från energiskatt med ett belopp som motsvarar den koldioxidskatt som tas ut på s.k. lågbeskattad olja.

Riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag och lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2023 (bet. 2022/23:FiU1, rskr. 2022/23:51).

Riksdagens tillkännagivande om strategi för fjärr- och kraftvärme

Våren 2022 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör inkludera frågor om beskattning, byggregler och EU-regler för biobränsle i den strategi för fjärr- och kraftvärme som regeringen aviserat i elektrifieringsstrategin (bet. 2021/22:NU15, rskr. 2021/22:214). Energimyndigheten fick i juni 2022 i uppdrag att ta fram ett förslag till fjärr- och kraftvärmestrategi (I2022/01373). Inom ramen för uppdraget ska myndigheten

bl.a. genomföra en översyn av byggregler, EU-regler för biobränslen samt skatter och andra styrmedel som påverkar fjärr- och kraftvärmens konkurrenskraft. Uppdraget har delredovisats under våren 2023 (se nedan) och ska slutredovisas till Regeringskansliet (Klimat- och infrastrukturdepartementet) i december 2023.

Med hänvisning till detta uppdrag konstaterade regeringen i budgetpropositionen för 2023 att tillkännagivandet är slutbehandlat (prop. 2022/23:1 utg.omr. 21). I betänkande 2022/23:NU3 Utgiftsområde 21 Energi ansåg utskottet att det inte fanns något att invända mot denna bedömning. I särskilda yttranden framförde ledamöterna från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet att de inte delade utskottets bedömning när det gäller vissa kompletteringar av Energimyndighetens pågående uppdrag att utarbeta en strategi för kraft- och fjärrvärme. Ledamöterna anförde att tillkännagivandet enligt deras uppfattning inte kan betraktas som slutbehandlat med hänvisning till att regeringspartierna har gjort vissa utfästelser om kompletteringar av uppdraget som ligger i linje med tillkännagivandet i det s.k. Tidöavtalet. Centerpartiets ledamot delade inte heller utskottets bedömning när det gäller tillkännagivandet och anförde i ett särskilt yttrande att tillkännagivandet inte kunde anses vara slutbehandlat eftersom regeringen inte har redovisat någon sådan strategi.

I Energimyndighetens regleringsbrev för 2023 finns ett tillägg till uppdraget att ta fram förslag till fjärr- och kraftvärmestrategi. Enligt tillägget ska Energimyndigheten vid genomförande av uppdraget även inkludera en analys av förutsättningar för effektiva sektorskopplingar mellan fjärrvärme, el och vätgas. Denna analys ska även inkludera användning av kärnenergi i kraft- och fjärrvärmeförsörjningen och ska ingå i ordinarie rapportering av uppdraget.

I mars 2023 överlämnade Energimyndigheten rapporten Förslag till en fjärrvärme- och kraftvärmestrategi till regeringen. Rapporten är en delredovisning dels av uppdraget att ta fram förslag på en fjärr- och kraftvärme-strategi, dels av uppdraget att kartlägga potentialen i befintlig och outnyttjad elproduktion. I rapporten – där fokuset ligger på det kortare framtidsperspektivet – undersöks förutsättningarna för kraftvärmens att bidra med ytterligare elproduktion när elsystemet är som mest ansträngt. Myndigheten konstaterar att anläggningarna har en stor grad av flexibilitet och förmåga att agera på prissignalen, vilket visats under de senaste årens tidvis höga elpriser. Detta betyder att den ytterligare potentialen för att öka elproduktionen i befintliga anläggningar är mer begränsad än vad som tidigare antagits. De åtgärder som finns för att öka elproduktionen innebär även målkonflikter mellan försörjningstrygghet och klimat- och miljöaspekter. De överenskommelser om energieffektivisering och förnybar energi som nyligen träffats på EU-nivå kommer också att påverka fjärr- och kraftvärmens stort.

Skatt på avfallsförbränning

På förslag från regeringen beslutade riksdagen i december 2019 om en skatt på förbränning av avfall (prop. 2019/20:32, bet. 2019/20:SkU12, rskr. 2019/20:91). Bestämmelserna trädde i kraft den 1 april 2020. Skatteverket fick i december 2020 i uppdrag att utvärdera effekterna av skatten.

Den 1 oktober 2021 överlämnade Skatteverket rapporten Utvärdering av avfallsförbränningskatten till Finansdepartementet. Verkets slutsats var att skatten inte styr verkningsfullt mot de mål som motiverar den. Skattens effekt på materialåtervinningen bedöms ha blivit försumbar bl.a. för att det redan finns andra styrmedel på avfallsområdet. Skatteverkets utvärdering visar också att skatten troligen inte kommer att underlätta för omställningen till en cirkulär ekonomi eftersom varken avfallsflöden, materialåtervinning, produkters design eller växthusgaser bedöms påverkas i någon större utsträckning på längre sikt.

I februari 2021 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att analysera om det är lämpligt att införa ytterligare undantag från avfallsskatten och avfallsförbränningskatten (dir. 2021:5). Som särskild utredare förordnades från den 1 mars 2021 lagmannen Johan Sanner. Uppdraget redovisades i mars 2022 i betänkandet Avfallsbeskattning – En fråga om undantag? (SOU 2022:9).

I budgetpropositionen för 2023 föreslog regeringen att lagen om skatt på avfall som förbränns skulle upphävas. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag. Lagen upphävdes fr.o.m. den 1 januari 2023 (prop. 2022/23:1, bet. 2022/23:FiU1, rskr. 2022/23:51).

Övriga förslag i betänkandet från den s.k. Undantagsutredningen bereds fortfarande inom Regeringskansliet (Finansdepartementet).

Rapportering om potentialen för fjärrvärme, kraftvärme och fjärrkyla

I regleringsbrevet för 2020 fick Energimyndigheten i uppdrag att – i enlighet med EU:s energieffektiviseringsdirektiv – uppdatera Sveriges heltäckande bedömning av potentialen för tillämpning av högeffektiv kraftvärme samt effektiv fjärrvärme och fjärrkyla. Bedömningen redovisades till Regeringskansliet i november 2020.

I Energimyndighetens rapport konstaterades att uppvärmningsmarknaden omfattar nästan 100 TWh värme och omsätter ungefär 100 miljarder kronor (ER 2020:34). Myndigheten konstaterade även att uppvärmningsmarknaden i Sverige i stor utsträckning redan har ställt om från fossilt till förnybart bränsle. Dessutom är all kraftvärme i Sverige redan högeffektiv. Där fjärrvärme inte är lönsamt används främst värmepumpar som nästan helt drivs av fossilfri el. Energimyndigheten menade att det därför är en utmaning att utreda potentialen för mer och effektivare förnybar värme än vad marknaden klarar av att tillhandahålla. När det gäller den sista fossila individuella uppvärmningen från olja och naturgas framförde myndigheten att beräkningarna i rapporten visar att den kommer att bli olönsam och helt utfasad 2030 med existerande

styrmedel. Den utmaning som återstår är att minska det fossila innehållet i det avfall som förbränns, framförde myndigheten. För att kunna värna kraftvärmens och dess positiva egenskaper på ett effektivt sätt föreslog Energi-myndigheten bl.a. att det görs en samlad översyn av de styrmedel som påverkar kraftvärmens för att få en bild av den samlade effekten och vid behov föreslå förändringar.

Utskottets ställningstagande

Med anledning av motioner med förslag om att införa en sammanhållen strategi för att stärka konkurrenskraften för kraftvärmens och om att införa en nationell strategi för framtidens kraftvärme- och värmeproduktion vill utskottet inledningsvis slå fast att kraft- och fjärrvärmens har en viktig roll för energisystemet och bidrar till en planerbar och stabil elförsörjning i Sverige. Utskottet noterar att riksdagen hösten 2022 beslutade dels att avskaffa avfallsförbränningsskatten, dels att sänka skatten på bränslen i viss värmeproduktion. Kraft- och fjärrvärmens har potential att utvecklas ytterligare och sektorn behöver därför konkurrenskraftiga och långsiktiga villkor. Kraftvärmens bidrar till effektförsörjning vintertid, är planerbar, minskar effektbehovet genom värmeleveranserna, kan balansera utbud och efterfrågan i elnäten och är möjlig att anpassa till s.k. ö-drift, vilket gör den viktig i krislägen. Kraftvärmens bidrar framför allt med värme och el när behoven är som störst.

Utskottet vill även hänvisa till den delredovisning av uppdraget om en fjärr- och kraftvärmestrategi som Energimyndigheten nyligen har redovisat till regeringen. I rapporten undersöks förutsättningarna för kraftvärmens att bidra med ytterligare elproduktion när elsystemet är som mest ansträngt. Utskottet ser fram emot myndighetens slutredovisning av uppdraget, vilken väntas i december 2023.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna.

Energiforskning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår förslag om inriktningen på energiforskningen, bl.a. mot fossilfria energislag, vätgas, havsbaserad vindkraft och förnybart flygbränsle. Utskottet hänvisar till pågående arbete och till den förda politiken på området.

Jämför reservation 33 (S), 34 (SD), 35 (V) och 36 (C).

Motionerna

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 157 framförs att energiforskningen ska omfatta alla fossilfria energislag.

I partimotion 2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) anförs i yrkande 12 att regeringen bör återkomma med ett förslag på långsiktig finansiering av forskning och innovation om vätgas och dess användning i olika samhällssektorer.

I kommittémotion 2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) framhålls i yrkande 42 att forskning och utveckling om förnybart flygbränsle måste skyndas på i syfte att fasa ut fossilbränslen ur flygverksamheter.

I kommittémotion 2022/23:998 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 15 efterfrågas ett tillkännagivande om att Sveriges och Europas fokus inom klimatpolitiken bör riktas mot energiforskning. I motionens yrkande 26 bör ett större fokus ligga på energiforskning och andra insatser för att åstadkomma teknisk utveckling för att minska beroendet av fossila bränslen i framtiden.

Eva Lindh (S) anför i motion 2022/23:150 att regeringen bör överväga att utöka satsningarna på grönt flyg.

Johan Hultberg (M) framför i motion 2022/23:1411 yrkande 14 att regeringen bör se över möjligheten till mer forskning om havsbaserad vindkraft och dess påverkan på både havets ekologi och olika näringar.

Bakgrund och pågående arbete

Energiforskningens övergripande inriktning

Våren 2017 beslutade riksdagen i enlighet med utskottets förslag att godkänna regeringens förslag till övergripande mål för forskning och innovation på energiområdet (prop. 2016/17:66, bet. 2016/17:NU9, rskr. 2016/17:164). Det övergripande målet för forskning och innovation på energiområdet är enligt beslutet att bidra till att uppfylla fastslagna energi- och klimatmål, den långsiktiga energi- och klimatpolitiken och energirelaterade miljöpolitiska mål. Fokus på insatserna inom energiforskningen ska vara områden som har förutsättningar för tillväxt och för export. I propositionen angav regeringen även riktlinjer för de fortsatta insatserna för forskning och innovation på energiområdet under perioden 2017–2020 och hur dessa ska kunna bidra till att energi- och klimatmålen nås.

I november 2019 överlämnade Energimyndigheten ett underlag till regeringens planerade proposition om forskning och innovation på energiområdet under perioden 2021–2024 (Accelerera energiomställningen för ett hållbart samhälle – underlag för forskning och innovation på energiområdet 2021–2024). I underlaget identifierade myndigheten sex övergripande områden för forskning och innovation:

- förnybart elsystem för en hållbar klimatomställning
- hållbar bioenergi från samhällets restströmmar
- konkurrenskraftig och hållbar svensk industri
- hållbara transporter i ett jämlikt och tillgängligt samhälle
- resurseffektiv och hållbar bebyggelse
- människor och samhällen driver energiomställningen.

Forskning om kärnkraft omnämns inte i underlaget.

Regeringen har därefter inte överlämnat någon proposition om forskning och innovation på energiområdet till riksdagen.

Tidöavtalet om inriktningen för energiforskningen

Av det s.k. Tidöavtalet framgår att energiforskningen ska inriktas på att möjliggöra en effektiv klimatomställning och att stärka svensk konkurrenskraft. Vidare framgår det att en ny energiforskningsproposition ska läggas fram som innebär att energiforskningen läggs om i grunden, för alla fossilfria energislag där kärnkraften har en självklar plats. Vidare framgår under rubriken samarbetsprojekt Klimat och energi bl.a. att det inom ramen för energiforskningen avsätts medel för att utveckla metoder att återvinna uttjänta solceller.

Satsningar på forskning och innovation om kärnkraft

I budgetpropositionen för 2023 föreslog regeringen att anslaget 1:4 Energiforskning tillförs 50 miljoner kronor under 2023 och 100 miljoner per år under 2024 och 2025 för forskning och innovation om kärnkraft, inklusive forskning inom strålsäkerhetsområdet, som är en förutsättning för att kunna dra nytta av kärnkraft. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (prop. 2022/23:1 utg.omr. 21, bet. 2022/23:NU3, rskr. 2022/23:78).

Tillkännagivande om forskning om kärnkraft

Våren 2019 beslutade riksdagen om ett tillkännagivande om forskning om kärnkraft genom att bifalla en reservation i utskottets betänkande om energipolitik (bet. 2018/19:NU14, rskr. 2018/19:253). Enligt tillkännagivandet bör satsningar på forskning göras inom alla relevanta energislag inklusive kärnkraft (bet. 2018/19:NU14).

I budgetpropositionen för 2023 framförde regeringen att villkoren för anslaget 1:4 Energiforskning, anslagsposten 11 Forskning, utveckling och innovation har förtydligats så att Energimyndigheten har ansvar för strategiarbetet och har möjlighet att prioritera insatser kring alla relevanta energislag, inklusive kärnkraft, i den mån detta bedöms rimligt för att bidra till målen för forskning och innovation på energiområdet (I2019/03367). Mot denna bakgrund har Energimyndigheten fattat beslut att stödja ett kompetenscentrum på kärnkraftsområdet. Dessutom har Energimyndigheten beviljat medel till Swedish Modular Reactors AB för demonstration av en blykyld mindre reaktor. Regeringen bedömde därmed att tillkännagivandet var slutbehandlat. Utskottet gjorde inte någon annan bedömning (prop. 2022/23:1 utg.omr. 21, bet. 2022/23:NU3, rskr. 2022/23:78).

Uppdrag om att ta fram underlag för strategisk prioritering inom området energiforskning och innovation

Energimyndigheten har i regleringsbrevet för 2023 fått i uppdrag att redovisa underlag för regeringens strategiska prioriteringar och genomförande av insatserna för forskning och innovation på energiområdet. Det gäller för alla fossilfria energislag inklusive kärnkraft för perioden 2025–2028. Underlaget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 18 november 2023.

Bidrag till forskning och innovation

Energimyndigheten har ansvar för att utforma verksamheten på ett sådant sätt att den bidrar till att nå de riksdagsbundna målen för energiforskningen. Under 2021 beslutade Energimyndigheten om bidrag till forskning och innovation om totalt 1 319 miljoner kronor. Drygt hälften av dessa medel har gått till universitet och högskolor, medan näringslivet tagit emot cirka en fjärdedel av medlen.

Energimyndighetens arbete med forsknings- och innovationsinsatser genomförs inom nio olika s.k. temaområden: transport, industri, bebyggelse, elproduktion och elsystem, bioenergi, hållbart samhälle, affärsutveckling och kommersialisering, allmänna energisystemstudier samt tvärgående och övergripande områden. Här kan nämnas att 24,8 procent av de utbetalda medlen avsåg temaområde elproduktion och elsystem, 8,2 procent gick till temaområde bioenergi och 17,2 procent till temaområde energi. Energimyndighetens prioritering mellan temaområdena görs utifrån olika faktorer, t.ex. hur angeläget det är att åstadkomma förändring, näringslivets finansieringsvilja, samhällets engagemang samt förutsättningarna bland aktörerna inom de olika tematiska områdena.

En effektiv organisation för statlig forskningsfinansiering

I juni 2022 tillsatte regeringen en särskild utredare (Ingrid Petersson, f.d. generaldirektör) att se över den statliga organisationen för extern forsknings- och innovationsfinansiering, dvs. de myndigheter som har till uppgift att finansiera forskning eller innovation. Syftet med översynen är att säkerställa att organisationen effektivt stöder forskning och innovation av högsta kvalitet, är anpassad till samhällsutvecklingen och främjar nationella och internationella samarbeten samt tillgång till forskningsinfrastruktur. Utredaren ska bl.a.

- analysera om den statliga organisationen för extern forsknings- och innovationsfinansiering är ändamålsenlig, samordnad och kostnads-effektiv
- föreslå hur myndighetsorganisationen ska vara utformad för att främja forskning och innovation av högsta kvalitet som bidrar till att lösa nationella och globala samhällsutmaningar samt tillgodoser samhällets behov av forskningsbaserad kunskap och kompetens

- föreslå ett system för statlig extern forsknings- och innovationsfinansiering där finansierarens arbetssätt och finansieringsformer är tydliga och effektiva samt på ett ändamålsenligt sätt förhåller sig till universitets och högskolors direkta anslag för forskning och utbildning på forskarnivå och annan forskningsfinansiering.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2023.

Fossilfritt flyg 2045

Energimyndigheten fick 2021 i uppdrag att under 2021 och 2022 förlänga den satsning på att främja hållbara biobränslen för flyg som beslutades av regeringen i april 2018. Satsningen skulle omfatta samtliga hållbara förnybara bränslen för flyg. Därutöver har myndigheten enligt regleringsbrevet för 2022 (I2022/01459) haft i uppdrag att bl.a. analysera och föreslå hur klimatpremierna kan utformas för att också stimulera marknadsintroduktionen av elflygplan i syfte att snabba på omställningen av flygsektorn till fossilfrihet. Uppdraget har bl.a. innefattat stöd till forskning och utveckling av elflyg och vätgasdrift, inklusive tanknings- och laddinfrastruktur. Uppdraget redovisades i mars 2023 i rapporten Utformning av en klimatpremie för elflygplan (ER 2023:05). Rapporten bereds inom Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet).

Forskning och innovation om kärnkraft i Sverige

Under 2020 lät Energimyndigheten Oxford Research sammanfatta aktuella forskningsfrågor relaterade till kärnkraft. Syftet var att ge en saklig och samlad bild över såväl satsningar som behov av forskning och innovation inom området. I rapporten Kunskapssammanställning om forskning och innovation på kärnkraftsområdet i Sverige, som presenterades i oktober 2020 beskrivs finansieringen av svensk forskning och innovation på kärnkraftsområdet (ER 2020:27). Det framgår bl.a. att denna forskning i Sverige i huvudsak är inriktad på branschens och tillståndsmyndigheternas behov och att det finns utmaningar när det gäller kompetensförsörjningen inom kärnteknik. De behovsområden som identifieras i rapporten handlar bl.a. om framtida kärnkraftstekniker, som fjärde generationens kärnkraft och små modulära reaktorer, men också om livstidsförlängning, livscykel- och hållbarhetsfrågor och utveckling av kärnkraftens roll i ett framtida energisystem.

Utskottets ställningstagande

I detta avsnitt behandlas motioner som innehåller olika förslag som berör inriktningen för forskning och innovation på energiområdet och vissa särskilda satsningar. Utskottet noterar att flera av de förslag om olika energiforskningsinsatser som tas upp i motionerna antingen redan bedrivs eller skulle kunna få stöd inom ramen för den nuvarande inriktningen för energiforskningen. Det

gäller exempelvis förslag om forskning om vätgas, den havsbaserade vindkraftens påverkan på den omgivande miljön och om förnybart flygbränsle och satsningar på grönt flyg.

Utskottet kan vidare konstatera att regeringspartierna tillsammans med Sverigedemokraterna har framfört att en ny energiforskningsproposition ska läggas fram som innebär en omläggning av energiforskningen, för alla fossilfria energislag där kärnkraften har en självklar plats. Som framgår ovan lades den nuvarande inriktningen för energiforskningen fast av riksdagen våren 2017. Det övergripande målet för forskning och innovation på energiområdet är att bidra till att uppfylla uppställda energi- och klimatmål, den långsiktiga energi- och klimatpolitiken och energirelaterade miljöpolitiska mål. Fokus för insatserna ska vara områden som har förutsättningar för tillväxt och för export. Eftersom forskning och innovationer är mycket betydelsefulla, inte minst för den fortsatta omställningen av energisystemet, ser utskottet fram emot att regeringen återkommer med förslag om inriktningen för energiforskningen.

I avvaktan på förslag om en omläggning av energiforskningen och eftersom dagens inriktning på energiforskningen redan kan anses inkludera flera av de åtgärder som efterfrågas i motionerna avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden.

Övrigt om energipolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår förslag om beredskapslagring av vissa bränslen, om torvvutvinning och om energideklaration av lätta fordon. Utskottet hänvisar till pågående arbete och till den förda politiken på området.

Jämför reservation 37 (C), 38 (MP), 39 (SD), 40 (MP) och 41 (C).

Motionerna

Beredskapslagring av vissa bränslen

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 101 anfördes att det finns behov av beredskapslagring också av fossilfria drivmedel.

I kommittémotion 2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 11 framförs att ansvarig myndighet bör ges i uppdrag att beakta ett eventuellt behov av att inkludera etanol, biogas och andra förnybara bränslen i beredskapslagringen av drivmedel.

I kommittémotion 2022/23:853 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 59 framförs att det finns behov av beredskapslagring även av fossilfria drivmedel.

I kommittémotion 2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 33 betonas vikten av att planera energiförsörjningen av transportsektorn så att

inhemskt producerad förnybar energi och inhemskt producerat förnybart bränsle kan användas i kris och krig.

Torvutvinning

I partimotion 2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) begärs i yrkande 45 ett tillkännagivande om att klassa torv som ett fossilt bränsle och fasa ut brytning och användning av torv för energiproduktion.

I kommittémotion 2022/23:944 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 4 framförs att regeringen bör verka för att torv klassas som förnybart i EU och i yrkande 5 att regeringen bör utreda förutsättningarna för ett ökat skördande av torv på påverkad torvmark.

I kommittémotion 2022/23:968 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) anförs i yrkande 4 att konsekvenserna av Ukrainakrisen för svensk energiförsörjning och energisäkerhet i förhållande till möjligheten att säkerställa och öka nyttjandet av torv som energitorv skyndsamt bör utredas. I yrkande 12 framförs vidare att torvens roll som beredskapsbränsle bör ses över.

Energideklaration av lätta fordon

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 82 framhålls att regeringen bör överväga att införa en energideklaration på personbilar vid nybilsförsäljning som är tydlig och jämförbar och stärker konsumentinformationen.

Bakgrund och pågående arbete

Budgetpropositionen för 2023 om förstärkt el- och drivmedelsberedskap

I budgetpropositionen för 2023 avsattes 90 miljoner kronor 2023 för anslaget 1:6 Elberedskap inom utgiftsområde 21 Energi för att förstärka insatserna för el- och drivmedelsberedskap. Förstärkningen omfattar bl.a. investeringar för säkrare elproduktionsanläggningar, reservkraft och lagring av reparationsmaterial m.m. (prop. 2022/23:1 utg.omr. 21).

Beredskapslagring av vissa bränslen

I anslutning till att riksdagen behandlade regeringens proposition 2020/21:30 Totalförsvaret 2021–2025 i december 2020 konstaterade försvarsutskottet att frågor om ansvar och metoder för att uppnå försörjningstrygghet, såsom lagerhållning i statlig eller privat regi och tillverkningsberedskap, är angelägna och därför behöver analyseras och utredas närmare under kommande år. Med hänvisning till regeringens mål om att en nödvändig försörjning ska upprätthållas och regeringens avsikt att tillsätta en utredning om en nationellt

samordnad försörjningsberedskap avstyrkte utskottet samtliga motionsyrkanden på temat beredskapslagring och beredskap för inhemsk produktion (bet. 2020/21:FöU4).

I september 2021 tillsatte regeringen f.d. generaldirektören Birgitta Böhlin som särskild utredare med uppdrag att analysera och föreslå en funktion med ansvar för nationell samordning av försörjningsberedskapen samt utreda principer och former för finansiering av samhällets försörjningsberedskap (dir. 2021:65 och dir. 2023:35). Förslagen ska syfta till att stärka Sveriges förmåga att upprätthålla en nödvändig försörjning vid fredstida krissituationer, höjd beredskap och ytterst krig. I direktiven anges att en uppgift för funktionen kan vara att stödja med analys och planering av tvärspektoriella beroenden som påverkar försörjningsberedskapen som exempelvis tillgången på transporter, transportinfrastruktur och drivmedel.

Utredningstiden har förlängts och uppdraget ska redovisas senast den 31 augusti 2023.

Utvecklingen av Sveriges drivmedelsberedskap

Energimyndigheten har det samordnande ansvaret för den övergripande försörjningstryggheten inom energiområdet i händelse av bristsituationer, bl.a. inom drivmedelsförsörjningen.

Under perioden 2020–2025 driver Energimyndigheten programmet Utveckling av Sveriges drivmedelsberedskap, med syftet att ta ett samlat grepp om de arbeten som sedan flera år genomförs vid myndigheten när det gäller utvecklingen av drivmedelsberedskapen. Avsikten är att möta näringslivet och den offentliga sektorns efterfrågan på inriktningar och styrningar på detta område. Målet är att de aktiviteter som genomförs inom programmet ska leda till en förmåga att tillgodose Sveriges krisberedskap och totalförsvar med relevanta drivmedel, att drivmedelsförbrukningen kan dämpas på ett kontrollerat sätt, och att prioritering av drivmedel för samhällsviktiga verksamheter kan göras. Därutöver ska det finnas en förmåga att möta både krisberedskapens och totalförsvarets behov i termer av beredskapslagrens utformning och dimensionering samt distribution av drivmedel under störda förhållanden. Energimyndigheten ska i arbetet beakta omställningen av drivmedelsprodukter till fossilfria alternativ och att beredskapslagren ska utvecklas med beaktande av denna omställning.

Vidare ska International Energy Agency (IEA) och kommissionen genomföra vissa omförhandlingar angående den framtida utformningen av beredskapslagringen. Bland de frågor som då kommer att beröras är vilka produkter som bör ingå i beredskapslagren.

Torvutvinning

Cirka 15 procent av Sveriges yta är täckt av torvmark. I energisammanhang används torv framför allt för industriell värme- och elproduktion. Energitorv produceras på ca 10 000 hektar av landets totalt ca 6,4 miljoner hektar

torvmarker. Energitorv omfattas av kravet på utsläppsrätter, men är vid elproduktion berättigad till elcertifikat.

Produktionen av energitorv i Sverige var som högst under slutet av 1980-talet samt under vissa år på 1990-talet. Under rekordåret 1994 gjordes ett uttag av drygt 3,7 miljoner kubikmeter torv för energiändamål. I början av 2000-talet minskade produktionen. Under 2021 uppgick uttaget av energitorv till ca 0,4 miljoner kubikmeter. I takt med att uttaget av energitorv har minskat, har produktionen av odlingsstorv ökat. Denna typ av torv används främst i odlingsjord och som strötorv. Sedan 2015 är det totala uttaget av odlingsstorv större än uttaget av energitorv i Sverige.

Tillstånd för utvinning av torv regleras i miljöbalken. Det är endast möjligt att få tillstånd att utvinna torv från områden med låga naturvärden, vilket oftast är marker som sedan tidigare är påverkade av dikning eller annan markanvändning. I vissa delar av landet krävs dessutom dispens från förbudet för markavvattning. Tidigare reglerades tillstånd för täkt av energitorv i den s.k. torvlagen, vilket innebar att det var möjligt att få koncession för utvinning av energitorv, men fr.om. den 1 januari 2017 gäller samma regelverk för utvinning av energitorv som för utvinning av odlingsstorv. Beslut om tillstånd för torvtäkt fattas vid de miljöprövningsdelegationer som finns vid vissa länsstyrelser.

Under 2021 avsattes totalt 775 miljoner kronor på anläggning och restaurering av våtmarker under en treårsperiod. Satsningen fokuserar särskilt på våtmarkernas roll i kolcykeln och till en minskad klimatpåverkan. Pengarna har fördelats i huvudsak via den lokala naturvårdssatsningen (LONA) och till länsstyrelserna för åtgärder i skyddade områden, till Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper (ÅGP) samt till Skogsstyrelsens arbete med återvätning av dikade skogsmarker (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20, s. 53).

I budgetpropositionen för 2023 framförde regeringen att våtmarker har betydelse för arbetet med klimatet, biologisk mångfald, övergödning och landskapets motståndskraft. Regeringen framförde även att den vill utveckla arbetet och därför satsar på en återvätning av dikade torvmarker, vilket rätt genomfört enligt regeringen är en mycket kostnadseffektiv klimatåtgärd. I syfte att finansiera återvätning av våtmarker ökades anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur inom utgiftsområde 20 med 200 miljoner kronor fr.o.m. 2023. Samtidigt minskades anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur inom samma utgiftsområde med motsvarande belopp (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20, bet. 2022/23:MJU1, rskr. 2022/23:97).

Energideklaration av lätta fordon

Energimyndigheten har haft i uppdrag från regeringen att analysera möjligheten att förbättra vägledningen till konsumenter om lätta fordons energianvändning och koldioxidutsläpp vid försäljning och marknadsföring. I uppdraget ingick att ta fram ett förslag på en vägledning t.ex. i form av en

märkning som väger in energianvändning och koldioxidutsläpp och som tar hänsyn till fordonets hela livscykel.

I juni 2022 redovisade Energimyndigheten uppdraget till regeringen i rapporten Vägledning om lätta fordons energianvändning och koldioxidutsläpp (dnr. 2020-25875). I redovisningen föreslår myndigheten som ett led i genomförandet av EU:s fordonsmärkningsdirektiv 1999/94/EC en obligatorisk märkning av lätta fordon samt en utveckling av krav på information i reklammaterial. Den föreslagna märkningen ska visa information om fordonets energieffektivitet, om dess koldioxidutsläpp räknat på drivmedlets livscykel samt miljöpåverkan under tillverkning och skrotning. Energimyndigheten föreslår vidare att myndigheten ska tillhandahålla en webbplats med fördjupad information om fordons miljöpåverkan.

Regeringen remitterade Energimyndighetens rapport i februari 2023. Förslagen bereds inom Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet).

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under följande rubriker:

- Beredskapslagring av vissa bränslen
- Torvutvinning
- Energideklaration av lätta fordon.

Beredskapslagring av vissa bränslen

Med anledning av motioner med förslag om beredskapslagring av vissa bränslen kan utskottet inledningsvis konstatera att regeringen i budgetpropositionen för 2023 förstärkte anslaget för insatser för el- och drivmedelsberedskap. Vidare har Energimyndigheten i uppdrag att samordna den övergripande försörjningstryggheten inom energiområdet och driver fram till 2025 programmet Utveckling av Sveriges drivmedelsberedskap. Målet är bl.a. att insatserna inom programmet ska leda till en förmåga att möta Sveriges totalförsvars och krisberedskapens behov när det gäller beredskapslagrens utformning och dimensionering samt att tillgodose dessa med relevanta drivmedel. Utskottet noterar även att den utredning som har i uppdrag att lämna förslag som ska syfta till att stärka Sveriges förmåga att upprätthålla en nödvändig försörjning vid fredstida krissituationer, höjd beredskap och ytterst krig ska redovisa sitt uppdrag i augusti 2023. Utredaren har även i uppdrag att lämna förslag om en funktion med ansvar för nationell samordning av försörjningsberedskapen, däribland tvärsektoriella beroenden som exempelvis tillgången på transportinfrastruktur och drivmedel.

Med hänvisning till det pågående arbetet på området avstyrker utskottet motionerna.

Torvutvinning

Torv spelar en mindre roll i det svenska energisystemet. Användningen av fossila bränslen inom värmesektorn är begränsad, och torv är en marginell företeelse inom ramen för elcertifikatssystemet. Med hänvisning till det förhållandevis begränsade intresset för att utvinna torv för energiändamål och den relativt strikta miljölagstiftningen är det enligt utskottets uppfattning inte nödvändigt för riksdagen att agera för att åstadkomma en utfasning av torvutvinning så som föreslås i motionerna. Utskottet är inte heller berett att tillstyrka förslag om att regeringen ska verka för att torv ska klassas som förnybar i EU, för en utökad utvinning av torv för energiändamål och för torv som beredskapsbränsle. När det gäller torv som fossilt eller förnybart bränsle anser sig utskottet inte ha tillräcklig grund för att uttala sig i frågan.

Utskottet noterar även att regeringen i budgetpropositionen för 2023 avsatte medel för en satsning på återvätning av dikade torvmarker. Rätt genomfört är detta en mycket kostnadseffektiv klimatåtgärd. Våtmarker har betydelse för arbetet med klimatet, den biologiska mångfalden, övergödning och landskapets motståndskraft.

Utskottet avstyrker därmed motionerna.

Energideklaration av lätta fordon

När det gäller förslag om att införa energideklaration på personbilar vid nybilsförsäljning vill utskottet understryka att det i grunden är positivt att underlätta för konsumenter att göra smarta miljöval. Utskottet vill även hänvisa till att Energimyndigheten i sin redovisning av regeringsuppdraget om att förbättra vägledningen till konsumenter om lätta fordons energianvändning och koldioxidutsläpp bl.a. har föreslagit obligatorisk märkning av lätta fordon och utvecklade krav på information. Förslagen har remitterats under våren 2023. Med hänvisning till regeringens pågående beredning av myndighetens förslag avstyrker utskottet motionsyrkandet.

Reservationer

1. Blocköverskridande energisamtal, punkt 2 (S, C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C), Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:1123 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 14,

2022/23:1424 av Adnan Dibrani och Jennie Nilsson (båda S) yrkande 1 och

2022/23:2190 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 116.

Ställningstagande

Energipolitiken i allmänhet och de elmarknadsrelaterade frågorna i synnerhet har legat högt på den politiska agendan de senaste åren. Med kraftigt stigande elpriser har allt fler hushåll och företag drabbats ekonomiskt på ett sätt som många inte har upplevt i modern tid. Att elektrifieringen dessutom ses som en nyckelfaktor för att möta hoten mot klimatet gör dessa frågor än mer angelägna.

Den elektrifiering av samhället som Sverige nu står inför kommer att medföra ett kraftigt ökat behov av el. En omfattande utbyggnad av både elproduktionskapacitet och elnät kommer därför att behövas. Stora investeringar kommer att krävas i såväl ny elproduktion som i överföringskapacitet. Vi har därför en längre tid efterfrågat blocköverskridande samtal om energipolitiken. Sådana samtal bör syfta till att skapa långsiktiga och stabila planeringsförutsättningar bl.a. för de omfattande investeringar som kommer att krävas i både elproduktion och i infrastruktur för kraftöverföring. Vi beklagar att regeringen inte har hörsammat detta och i vårändringsbudgeten för 2023 (prop. 2022/23:99) föreslagit ett nytt energipolitiskt mål som inte grundar sig i en bred politisk överenskommelse. Vi menar att regeringen bör tänka om och snarast bjuda in till blocköverskridande energipolitiska samtal.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

2. Blocköverskridande energisamtal, punkt 2 – motiveringen (MP)

av Marielle Lahti (MP).

Ställningstagande

Jag är i grunden positiv till att breda energipolitiska samtal kommer till stånd. Å andra sidan anser jag att sådana samtal ofta saknar mening om några av de som säger sig vilja ta sig an de mest centrala klimat- och energipolitiska utmaningarna har låst sig vid ett antal ingångsvärden som inte ger förutsättningar att kunna nå överenskommelser som kommer att ha verklig effekt när det gäller att nå ambitiösa klimatmål samtidigt som konkurrenskraften och försörjningstryggheten säkerställs.

Min grunduppfattning är att elproduktionen bör vara baserad på 100 procent förnybara energikällor. Utvinning av energi genom fossila källor inklusive kärnkraft görs alltid på bekostnad av framtida generationer, och kärnkraften medför i sig stora säkerhetsrisker både vid drift och när avfallet ska hanteras. Att samhällets ökade elbehov ska tillgodoses med denna typ av elproduktion kan enligt min uppfattning inte vara en bärande utgångspunkt för samtal om en långsiktig hållbar energipolitik. Mindre svårt kanske det är att enas om behovet av ett väl utbyggt och välfungerande elnät för att lyckas med elektrifieringen, även om den samhällsviktiga infrastrukturbyggnaden sannolikt kommer att möta betydande utmaningar när det gäller finansieringsfrågor och det praktiska genomförandet även fortsättningsvis.

Eftersom grundläggande förutsättningar till viss del saknas för att blocköverskridande energipolitiska samtal ska bli fruktbara finner jag inte skäl för riksdagen att i det här läget ställa sig bakom förslagen om energipolitiska samtal.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks därmed.

3. Övrigt om energipolitikens inriktning, punkt 3 (C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 12,

2022/23:1123 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkandena 12 och 13 samt

2022/23:2190 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 7, 59, 69, 113–115, 117 och 120 samt

avslår motionerna

2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 26,

2022/23:936 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3,

2022/23:964 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1,

2022/23:1504 av Dzenan Cisija och Amalia Rud Pedersen (båda S),

2022/23:1593 av Sofia Amloh m.fl. (S),
2022/23:1982 av Aylin Fazelian m.fl. (S) och
2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 7, 8, 44 och 58.

Ställningstagande

Jag vill inledningsvis framföra att energipolitiken behöver ses över för att öka energiproduktionen, förbättra elöverföringen, energieffektivisera, satsa på energilagring samt smart och flexibel elanvändning. För att trygga svensk energiförsörjning och för att underlätta grön elexport menar jag att regeringen behöver lägga fram ett förslag till riksdagen om ett planeringsmål om minst 160 TWh ny elproduktion till 2030, vilket innebär en fördubbling från dagens elproduktion. Det är även viktigt att 50 TWh tillkommer senast under den innevarande valperioden – vilket motsvarar hushållsel till 10 miljoner villor under ett års tid. För att åstadkomma detta bör elproduktionen öka så snabbt och kraftigt som möjligt och baseras på samtliga energikällor – sol, vind, vatten, biodrivmedel, biokraft och befintlig kärnkraft.

Vidare är det viktigt att regeringen tar fram strategier och vidtar åtgärder för att minska samhällets beroende av fossila energikällor. Till att börja med är de planer och initiativ som finns på EU-nivå grundläggande för mycket av den svenska energiförsörjningen. Rysslands invasionskrig mot Ukraina har inneburit stora påfrestningar på EU:s energiförsörjning och för att möta energikrisen har kommissionen lagt fram den s.k. REPowerEU-planen. Den syftar bl.a. till att öka energibesparingen, öka energiproduktionen från hållbara källor och diversifiera energiförsörjningen. Jag vill framhålla att planen är ett steg i rätt riktning men vill understryka att den behöver utvecklas. EU:s beroende av rysk olja och gas måste omedelbart upphöra samtidigt som denna omställning bör baseras på att EU:s totala energiförsörjning ska öka och ta hänsyn till klimatomställningen. Alla utsläppsfria energislag bör premieras och EU måste skyndsamt se över all lagstiftning som hindrar utbyggnaden av bioenergi. De subventioner som finns för fossila bränslen bör fasas ut såväl i övriga EU som i Sverige samtidigt som företagets konkurrenskraft värnas. En viktig del i att åstadkomma detta är att tillståndprocesser kortas ned och effektiviseras. Regeringen bör aktivt arbeta för en sådan utveckling t.ex. genom att införa snabbspår i tillståndprocesserna för nya anläggningar och genomföra EU:s förslag på snabbspår för förnybar energiproduktion i svensk lag.

I sammanhanget vill jag även framhålla betydelsefulla åtgärder som rör både produktion och konsumtion av el. För att ställa om samhället i en grön riktning menar jag att regeringen behöver främja en övergång till en mer decentraliserad och lokal energiproduktion, bl.a. genom att satsa på småskalig energiproduktion. Det handlar t.ex. om att se över krångliga och förlegade regelverk och att via skattesystemet gynna småskalig elproduktion. När det gäller konsumtion vill jag framhålla vikten av att det ska vara möjligt att bedöma elproduktionens utsläpp av koldioxid. Jag menar att det därför bör finnas krav på att ursprungsgarantier för elproduktion redovisas på timbasis i

stället för som i dag på årsbasis. Detta skulle skapa en möjlighet till att bättre matcha utbud och efterfrågan av förnybar elproduktion och på ett tydligt sätt driva produktionen att baseras på förnybara energikällor. Därmed stimuleras även utbyggnaden av förnybar energiproduktion.

I övrigt vill jag särskilt framhålla vikten av den nordiska samarbetet i energifrågor. Jag menar att det finns stora vinster med ett utökat samarbete när det gäller att åstadkomma en tryggare energiförsörjning. Det understryks av att energiförsörjningen blivit ett av Rysslands vapen i det pågående invasionskriget mot Ukraina. En rad förslag på detta område presenterades i rapporten Nordic Energy Co-operation – Strong today – stronger tomorrow (2017). Jag menar att huvuddragen i den rapporten bör genomföras i så snabb takt som möjligt.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

4. Övrigt om energipolitikens inriktning, punkt 3 (MP)

av Marielle Lahti (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 26 och

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 7, 8, 44 och 58 samt avslår motionerna

2022/23:936 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3,

2022/23:964 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1,

2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 12,

2022/23:1123 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkandena 12 och 13,

2022/23:1504 av Dzenan Cisija och Amalia Rud Pedersen (båda S),

2022/23:1593 av Sofia Amløh m.fl. (S),

2022/23:1982 av Aylin Fazelian m.fl. (S) och

2022/23:2190 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 7, 59, 69, 113–115, 117 och 120.

Ställningstagande

Frånvaron av ett tydligt politiskt ledarskap i klimatfrågan är uppenbar. Jag menar att Sverige behöver en långsiktig politik som är i linje med Parisavtalet och fastställda klimatmål. Det behövs en politik som minskar risken vid investeringar och säkerställer att Sverige omhändertar de mervärden som följer av klimatomställningen i form av arbetstillfällen, ekonomisk utveckling och hållbar samhällsutveckling. Jag anser att staten genom lagstiftning bör

peka ut en sådan riktning. Genom att utveckla relevant lagstiftning kan användningen av fossila energikällor stoppas i ett tidigt skede och investeringar styras mot det förnybara. Det räcker dock inte med att bara stoppa nya fossilbaserade projekt, Sverige måste också hantera befintliga processer. Jag menar därför att en omställningslag bör införas som rör alla processer i Sverige som grundar sig på fossil energi. En sådan lag bör innefatta ett slutdatum 2030 för användning av fossila energikällor och därefter ett totalförbud. En nationell plan för att understödja genomförandet av en sådan lag måste därför upprättas. Den bör tas fram i samarbete mellan berörda myndigheter och aktörer. Det skulle möjliggöra att utfasningen av kol, olja och fossilgas kan ske på ett planerat och rättvist sätt. Parallellt med detta måste utvinningen av fossila bränslen även stoppas såväl inom EU som globalt. Sverige måste enligt min uppfattning verka med full kraft för stoppa utvinningen av fossila bränslen.

Framtidens elsystem kommer att ha en högre andel elproduktion som varierar utifrån väderlek, vilket är naturligt när elen i stor utsträckning kommer från vindkraft och solenergi. Därför behöver systemet balanseras på ett sätt som gör att man kan utnyttja de tillfällen då det produceras stora mängder billig förnybar el. Systemet måste helt enkelt bli smartare och flexiblare och inkludera mer energilagring. För att stimulera utvecklingen av olika sorters lagring av energi menar jag att regeringen behöver ta fram en nationell strategi för energilagring samtidigt som ett teknikneutralt stöd för energilagringlösningar införs.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

5. Övrigt om energipolitikens inriktning, punkt 3 – motiveringen (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S).

Ställningstagande

I de motioner som behandlas i detta avsnitt framförs olika förslag till hur den svenska energipolitiken i olika delar bör utformas. Mot bakgrund av vår inställning på området anser vi inte att riksdagen bör ställa sig bakom något av dessa förslag. Vi vill inledningsvis framhålla att behovet av el kommer att öka kraftigt under de kommande åren och elektrifieringen är en central del i arbetet med att fasa ut klimatskadliga fossila bränslen inom flera olika samhällssektorer. Det var därför som den förra regeringen i februari 2022 presenterade en ambitiös elektrifieringsstrategi som innehöll en konkret handlingsplan med ett helhetsperspektiv på vad som krävs för att möta de utmaningar som kommer med ett kraftigt ökat elbehov.

Vidare kan vi konstatera att regeringen i vårändringsbudgeten för 2023 (prop. 2022/23:99) föreslår ett nytt energipolitiskt mål och framhåller att alla fossilfria energikällor kommer att vara nödvändiga. Det nya målet föreslås ersätta det nuvarande nationella målet för elproduktionens sammansättning,

dvs. att denna ska vara helt förnybar till 2040. Regeringens förslag innebär att elproduktionen ska vara 100 procent fossilfri till 2040, bl.a. med hänvisning till att målet därmed får en tydligare teknikneutral karaktär, eller kanske snarare att regeringen med den nya målformuleringen tillgodoser önskemålet om att kunna räkna in kärnkraft när måluppfyllelsen ska utvärderas.

Eftersom den svenska kraftproduktionen redan i dag är så gott som fossilfri saknar den målformulering som regeringen föreslår i princip helt styrande effekt när det gäller sammansättningen av de olika produktionslagen och därmed i princip även värde för utvecklingen på området.

Vad som behövs är inte en långt utdragen diskussion om ordval när det gäller kraftproduktionsmixens sammansättning utan ett starkare fokus på att driva fram den stora mängd kraft som kommer att behövas och då även på kortare sikt än vad dagens kraftproduktionsmål stipulerar. Elektrifieringen kan inte skjutas på framtiden utan måste omsättas i kraftfull praktik här och nu för att Sverige inte ska förlora investeringar, jobb och välbefinnande.

I stället för att ett nytt, i princip verkningslöst, energipolitiskt mål införs menar vi att det befintliga målet för elproduktionen till 2040 i stället bör kompletteras med ett ökat fokus på insatser i närtid. Här skulle en lämplig målformulering exempelvis kunna vara att till 2030 tillföra minst 60 TWh ny fossilfri el. Vidare anser vi att målet till 2040 kan samordnas tidsmässigt med klimatmålet till 2045, där energipolitiken i sin helhet ska bidra till nettonollutsläpp av växthusgaser.

Avslutningsvis vill vi framhålla att den svenska energipolitiken påverkas av de regelverk som tas fram inom EU. Till exempel har kommissionen presenterat den s.k. REPowerEU-planen som innehåller förslag på åtgärder som syftar till i att fasa ut EU:s beroende av energiimport från Ryssland. Planen inkluderar såväl lagstiftningsförslag om användningen av energi från förnybara energikällor och energieffektivitet som meddelanden om solenergi, el- och gasmarknaden och internationellt energisamarbete. Vi kan konstatera att det inom EU pågår arbete med olika delar i den nämnda planen och ser positivt på att EU arbetar för att fasa ut beroendet av fossil energi samtidigt som användningen av el som är producerad av förnybara energikällor främjas. Vi har dock ingen avsikt att förorda att riksdagen i detta sammanhang uttalar sig om det pågående arbetet som rör dessa initiativ.

Därmed avstyrks samtliga motionsyrkanden.

6. Kärnkraft, punkt 4 (S, C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C), Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 158 och avslår motionerna

2022/23:412 av Erik Hellsborn (SD),

2022/23:729 av Mats Nordberg (SD) yrkandena 1, 2, 4 och 5,

2022/23:1513 av Larry Söder (KD),

2022/23:1792 av Ulrika Heindorff m.fl. (M) yrkande 6,

2022/23:1820 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,

2022/23:2065 av Jörgen Grubb m.fl. (SD),

2022/23:2067 av David Perez m.fl. (SD) och

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 27.

Ställningstagande

Kärnkraften är en viktig del i energisystemet både i Europa som helhet och i Sverige. Med tanke på hur lång tid det tar att bygga ny kärnkraft kan dock inte nya reaktorer på kort sikt ersätta fossil energi från t.ex. Ryssland. Det är enligt vår uppfattning inte heller möjligt att under den innevarande valperioden återstarta nedlagda reaktorer. Vi vill därför understryka att inga svenska kärnkraftverk ska stängas i förtid genom politiska beslut.

Detta menar vi att riksdagen bör ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

7. Kärnkraft, punkt 4 (MP)

av Marielle Lahti (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 27 och avslår motionerna

2022/23:412 av Erik Hellsborn (SD),

2022/23:729 av Mats Nordberg (SD) yrkandena 1, 2, 4 och 5,

2022/23:1513 av Larry Söder (KD),

2022/23:1792 av Ulrika Heindorff m.fl. (M) yrkande 6,

2022/23:1820 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,

2022/23:2065 av Jörgen Grubb m.fl. (SD),

2022/23:2067 av David Perez m.fl. (SD) och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 158.

Ställningstagande

Min uppfattning är att elproduktionen bör vara baserad på 100 procent förnybara energikällor. Utvinning av energi genom fossila källor inklusive kärnkraft görs alltid på bekostnad av framtida generationer. Så kan vi inte ha det. Kärnkraften medför i sig stora säkerhetsrisker både vid drift och när avfallet ska hanteras. Det finns även andra negativa aspekter på kärnkraft vilket har blivit uppenbart i och med t.ex. kärnavtalet med Iran och situationen i Nordkorea. Det som börjar med kärnkraft för energi kan bli startskott för kärnvapen i takt med ökad anrikning av uran, och civil kärnkraft kan längre fram i tiden användas för att tillverka plutonium till kärnvapen. Det är alltså inte enbart kärnavfallet som är en säkerhetsrisk. Ju mer världen försöker lösa klimatkrisen med kärnkraft desto mer ökar risken för fler kärnvapen i världen.

Utöver detta behöver samhället också skärskåda hur nya kärnkraftverk byggs och hur driften upprätthålls. Tillgången till uran är avgörande för drift och kostnaderna för själva byggnationen är enorma. Det är också ett faktum att Ryssland och Kina har helt avgörande roller både för finansieringen av byggnation och drift. De flesta nya reaktorer som byggs är på ett eller annat sätt beroende av finansiering av den kinesiska eller ryska staten. Det är ingen nyhet att dessa antidemokratiska krafter har en expansiv geopolitisk och ekonomisk agenda, men nu spelar också kärnkraften en nyckelroll i deras maktstrategi.

Den befintliga vattenkraften, den snabbt ökande andelen vind- och solkraft har skapat en ny positiv riktning för energiförsörjningen som samhället måste ta tillvara. Där tidigare något hundratal kraftverk dominerade kraftproduktionen kommer i framtiden tusentals vindkraftverk och hundratusentals mindre soleanläggningar att stå för den övervägande delen av samhällets elproduktion. Denna nya decentraliserade produktion kan rätt hanterad bli en robust hörnsten i framtidens hållbara samhälle. Detta vill jag särskilt framhålla.

Jag anser att kärnkraften därför bör avvecklas till förmån för en stor utbyggnad av t.ex. vindkraft, sol och solvärme som är baserat på förnybara energikällor. Vid en sådan utbyggnad bör självfallet hänsyn tas till att bevara välfungerande ekosystem och med fördel kan den genomföras i södra Sverige.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

8. Vattenkraft, punkt 5 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Josef Fransson (SD) och Eric Palmqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:944 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1 och avslår motionerna

2022/23:1123 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 15 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 155.

Ställningstagande

Vattenkraften är tillsammans med kärnkraften basen för Sveriges elproduktion. Eftersom vattenkraften är förhållandevis enkel att reglera används den, till skillnad från kärnkraften, också som en reglerkraft vid snabba efterfrågeförändringar eller ojämn försörjning från t.ex. vindkraft. Den ökade andelen väderberoende, och därmed icke planerbar kraftproduktion, i Sverige och närområdet har medfört att en stor del av elproduktionen inte infaller samtidigt som när efterfrågan är som störst. Detta produktionstillskott har t.ex. lett till att Sverige numer har en stor export. Det problematiska med denna export är att det saknas marknadsmässiga mekanismer eftersom denna överproduktion inte sammanfaller med när elen efterfrågas. Det leder i sin tur till att det ekonomiska värdet av elen blir väldigt lågt, vilket ofta innebär att försäljningspriset vida understiger produktionskostnaden. För att kunna öka den ekonomiska avsättningen och utöka uthålligheten i den svenska vattenkraften till tidpunkter där el efterfrågas mer, bör förutsättningarna för en ökad magasineringkapacitet för vattenkraften utredas.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

9. Vattenkraft, punkt 5 (C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:1123 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 15 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 155 och

avslår motion

2022/23:944 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Vattenkraften spelar en central roll i den svenska energimixen och gör det möjligt att introducera stora mängder el i energisystemet. Elektrifieringen av samhället kommer att ställa stora krav på att det finns tillräckligt med el i systemet. Jag menar att den svenska energipolitiken måste ses över för att öka energiproduktionen och förbättra elöverföringen. Samtidigt måste politiken vara

inriktad på energieffektivisering, satsningar på energilagring och smart och flexibel användning. En del i detta är att effektuttaget från befintliga vattenkraftsanläggningar bör öka, och regeringen bör således vidta åtgärder för att åstadkomma detta.

Den nya lagstiftningen om vattenkraft som trädde i kraft för några år sedan (prop. 2017/18:243, bet. 2017/18:CU31, rskr. 2017/18:383) har enligt min mening skapat enklare regler och rimliga krav som förenar miljöåtgärder med långsiktig lönsamhet för vattenkraften, ökad produktion av förnybar el och fortsatt skydd för utveckling av infrastruktur, bostadsbyggande och gröna näringar. Jag vill dock understryka att det är viktigt att den nya lagstiftningen får genomslag i myndigheters och domstolars arbete och prövningar. Därför bör myndigheterna med utgångspunkt i principerna för den nya lagstiftningen se över alla relevanta regelverk och föreskrifter bl.a. när det gäller klassningen av kulturmiljövärden, så att regelkrånget minskar, miljöprövningarna blir mindre kostsamma och möjligheten att utveckla den förnybara elproduktionen får fullt genomslag. Den nya lagstiftningen och den fond som branschen har inrättat för att underlätta arbetet med att ge vattenkraften moderna miljö-tillstånd är ett viktigt steg i rätt riktning för att uppnå en mer ändamålsenlig vattenförvaltning. Jag vill därför understryka vikten av att arbetet med att reformera vattenlagstiftningen och vattenförvaltningen fortsätter och att de principer som har varit vägledande för utformningen av de nya reglerna för vattenkraften, dvs. om minskat regelkrånge, respekt för äganderätt och effektiva miljöåtgärder till rimliga kostnader, får genomslag i vattenförvaltningen i sin helhet. Det är särskilt viktigt att regeringen säkerställer detta under den paus för omprövning av miljötillstånd för vattenkraften som råder så att en bra möjlighet att komma till rätta med de problem som uppdragats inte slösas bort.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

10. Åtgärder för snabbare utbyggnad av vindkraft, punkt 6 (S, C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C), Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 134 och 136.

Ställningstagande

Vindkraft är det energislag som går snabbast att bygga ut och kan producera el till låga priser. Vi noterar att utredningar för närvarande arbetar med frågan och i olika betänkanden framfört förslag på snabbare och effektivare tillståndsprocesser när det gäller vindkraft. Dessa förslag har dock liten påverkan på kort sikt. Det finns många åtgärder som snabbt kan vidtas för att öka elproduktionen från vindkraften. En sådan åtgärd som vi särskilt vill framhålla är att möjliggöra det som kallas repowering. Det innebär att mindre och äldre vindkraftverk på ett snabbt och enkelt sätt kan ersättas med nya större verk som genererar mer energi. Vi anser att regeringen därför bör införa ett snabbspår i tillståndsprocesserna för s.k. repowering-ansökningar.

Vidare vill vi framhålla den havsbaserade vindkraftens betydelse. Den har potential att producera stora mängder el och kommer sannolikt att vara en central del i att förse samhället med förnybar el. Vi kan konstatera att det i dag finns ett antal ansökningar för att anlägga vindkraftsparker till havs som väntar på regeringens avgörande. Tyvärr ser vi att handläggningen av dessa ärenden drar ut på tiden vilket är högst olyckligt. Dessa ansökningar bör handläggas skyndsamt och godkännas av regeringen om de uppfyller uppställda krav.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna ge för regeringen.

11. Övrigt om vindkraft, punkt 7 (C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2190 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 132, 137 och 138 samt
avslår motionerna
2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 1,
2022/23:1641 av Martina Johansson och Mikael Larsson (båda C) yrkande 1
och
2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 14.

Ställningstagande

Det måste bli enklare att bygga ny vindkraft i Sverige, både till land och till havs. För att åstadkomma detta anser jag att regeringen behöver vidta ett antal åtgärder. En sådan åtgärd är att överväga att ge kommunerna resurser för att uppdatera gamla vindkraftsplaner så att de är i linje med den nationella strategin för en hållbar vindkraftsutbyggnad. Ofta är kommunernas vindkraftsplaner gamla, i vissa fall upp till tio år. Dessa vindkraftsplaner upprättades

med ett statligt stöd för vindkraftsplanering som infördes av alliansregeringen 2007 och utnyttjades av fler än 200 kommuner. Ett nytt statligt stöd till kommunerna för att uppdatera sina äldre vindkraftsplaner bör införas. Även vindkraftssamordnarna, som har haft en viktig roll i att förenkla och snabba på vindkraftsutbyggnaden, bör återinrättas.

Avslutningsvis menar jag att regeringen bör göra en genomgripande översyn av all lagstiftning som hämmar investeringar och skapar osäkerhet för de företag som vill investera i ny vindkraft.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

12. Övrigt om vindkraft, punkt 7 (MP)

av Marielle Lahti (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 1 och

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 14 och

avslår motionerna

2022/23:1641 av Martina Johansson och Mikael Larsson (båda C) yrkande 1 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 132, 137 och 138.

Ställningstagande

Sverige måste ha ett robust och leveranssäkert elsystem som har så liten negativ påverkan som möjligt på klimatet, miljön och människors hälsa. Därför förespråkar jag en politik som syftar till att skapa ett 100 procent förnybart elsystem och som skapar en hög effektivitet i samhällets energianvändning. Energisystemet ska även ha en hög överföringskapacitet och en stor bredd i elproduktionen. Den målsättningen kommer ur insikten att utvinning av energi genom fossila källor och kärnkraft alltid sker på bekostnad av framtida generationer. Elproduktion som baseras på förnybara energikällor är alltså det som det framtida elektrifierade samhället måste byggas på. I detta sammanhang vill jag framhålla att vindkraft till havs har en enorm potential. Den havsbaserade vindkraften behöver kraftigt byggas ut och jag anser att det bör införas ett statligt planeringsmål om att den havsbaserade vindkraften ska producera 150 TWh senast 2040. Detta är fullt möjligt samtidigt som hänsyn tas till både ekosystem och det svenska försvaret.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

13. Biobränslen och biodrivmedel, punkt 8 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 17 och 20 samt

2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 10 och

avslår motionerna

2022/23:853 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 50–52,

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 30,

2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 5 i denna del,

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 48 och 49,

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 51 och 52 samt

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 9, 10, 94, 95 och 100.

Ställningstagande

Priserna på bränsle har gått upp på grund av Rysslands invasionskrig mot Ukraina och på grund av Rysslands agerande redan innan invasionen. Sverige och EU behöver därför bli mindre beroende av vad som händer i omvärlden. Genom att bli mindre beroende av fossila bränslen ökar också självbestämmandet. Det är dessutom bra för klimatet. Tyvärr är användningen av fossil energi i samhället inte mist inom transportsektorn, fortfarande hög och står för en betydande del av de klimatskadliga utsläppen. För att bryta fossilberoendet behövs bl.a. ökad transporteffektivitet, effektivare fordon och farkoster, elektrifiering och en övergång från fossila drivmedel till hållbara förnybara drivmedel. Dessvärre ser vi att Sverige tappar investeringar i ny produktion av biodrivmedel. Detta är ett problem för klimatomställningen av fordonsflottan och en förlust för det svenska näringslivet. Regeringens inställning till den s.k. reduktionsplikten hindrar dessutom investeringar i ökad produktion. Det är enligt vår mening av högsta vikt att marknads aktörer kan få stabila förutsättningar för svensk produktion av biodrivmedel. Regeringen bör därför vidta åtgärder för att få till stånd en storskalig inhemsk produktion av biodrivmedel. Vi anser även att Sverige bör fortsätta sitt påverkansarbete gentemot EU för att biodrivmedel ska gynnas framför fossila drivmedel.

Detta anser vi att riksdagen bör ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

14. Biobränslen och biodrivmedel, punkt 8 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 5 i denna del, bifaller delvis motion

2022/23:853 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 51 och avslår motionerna

2022/23:853 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 50 och 52,

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 30,

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 48 och 49,

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 17 och 20,

2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 10,

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 51 och 52 samt

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 9, 10, 94, 95 och 100.

Ställningstagande

Utsläppen behöver minska betydligt snabbare än vad som sker i Sverige för närvarande. De statliga investeringsstöden behöver öka för att åstadkomma de systemskiften som krävs för att nå klimatmålen. För att ny teknik ska kunna utvecklas och användas behöver marknaden statliga insatser i form av riskdelning och finansiering för att investera i fossilfria lösningar. Inte minst inom transportsektorn finns ett stort investeringsbehov. Genom olika investeringsstöd för utbyggnad av hållbara drivmedel förbättras förutsättningarna för att produktionen av biodrivmedel i Sverige ökar och att Sverige därmed kan uppnå en högre grad av nationell självförsörjning av fossilfria drivmedel. Produktionen av drivmedel måste dock ske på ett sätt som inte minskar naturliga kolsänkor eller äventyrar den biologiska mångfalden. Jag anser att regeringen därför bör återkomma till riksdagen med förslag på styrmedel för att öka den inhemska produktionen av biodrivmedel.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

15. Biobränslen och biodrivmedel, punkt 8 (C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:853 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 50–52,

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 30,

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 48 och 49 samt

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 9, 10, 94, 95 och 100,
bifaller delvis motion

2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 5 i denna del och
avslår motionerna

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 17 och 20,

2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 10 och

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 51 och 52.

Ställningstagande

Även om elektrifieringen av transportsektorn är viktig och ska påskyndas visar de flesta analyser att det under lång tid kommer att behövas hållbara bränslen som fungerar i dagens motorer. Hållbara biobränslen behövs också för att snabbt fasa ut beroendet av rysk energi. När andra länder i snabb takt ställer om sin fordonsflotta kommer den samlade efterfrågan på biodrivmedel öka internationellt och produktionen av hållbara drivmedel behöver därför öka. Jag vill understryka att det här finns en enorm potentiell marknad för Sverige och de svenska gröna näringarna. Det kan förutom klimatnytta skapa nya jobbtillfällen och ökade resurser till landsbygden. Samtidigt importeras nära 90 procent av den totala användningen av biodrivmedel i Sverige. Detta kan inte vara rimligt när Sverige har goda förutsättningar att producera biodrivmedel med hög klimatnytta. På samma sätt som Sverige kan agera Europas gröna batteri genom att producera och sälja förnybar energi från Sveriges fantastiska naturresurser kan Sverige påverka omvärlden. Det handlar om t.ex. att bidra med tekniskt kunnande och produktion av förnybara drivmedel. Jag anser att Sveriges produktion av biodrivmedel därför bör öka. Detta är nödvändigt för såväl klimatets skull som för att skapa nya gröna jobb i Sverige och minska Sveriges och hela EU:s beroende av importerade fossila bränslen. Att Sverige kan förse en större del av efterfrågan med inhemskt producerade biodrivmedel med hög klimatnytta ökar dessutom den svenska motståndskraften. En ökad produktion behövs även för att pressa ned drivmedelspriserna när den totala användningen ökar.

Jag vill se att regeringen tar fram en ambitiös och långsiktig strategi för hur Sveriges inhemska produktion av biodrivmedel kan öka så att Sverige kan bli nettoexportör av hållbara drivmedel. Jag vill samtidigt att regeringen ser över möjligheten att införa ett investeringsstöd till anläggningar som kan producera förnybara drivmedel liksom ett långsiktigt produktionsstöd där producenten under tio år garanteras ett stöd som motsvarar merkostnaden i förhållande till att producera fossila drivmedel.

Jag anser vidare att det är nödvändigt att uppmärksamma det faktum att olika biodrivmedel är olika hållbara. Även om EU:s förnybartdirektiv ställer krav på biodrivmedlets hållbarhet kan det ändå finnas betydande skillnader. Jag hävdar att de svenska biodrivmedlen har väldigt låg risk för ändrad markanvändning och att de svenska biodrivmedlen därför har ett klimatmervärde ur ett livscykelperspektiv. Mot den bakgrunden anser jag att det är angeläget att de avancerade biodrivmedel som exempelvis kan tillverkas från restprodukter från skogsbruket får hållbarhetskriterier som reflekterar deras nytta. Dessutom anser jag att samma rapporteringsskyldighet som åläggs importörer av förnybara drivmedel ska gälla för de som importerar fossila drivmedel.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

16. Biobränslen och biodrivmedel, punkt 8 (MP)

av Marielle Lahti (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 51 och 52 samt avslår motionerna

2022/23:853 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 50–52,

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 30,

2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 5 i denna del,

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 48 och 49,

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 17 och 20,

2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 10 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 9, 10, 94, 95 och 100.

Ställningstagande

I dag står biobränslen för en ökande del av den totala energianvändningen i Sverige. Användningen är störst inom industrin och fjärrvärmeproduktionen. Även inom transportsektorn ökar användningen av biodrivmedel. Av de råvaror som används för biodrivmedel inom transportsektorn i Sverige är 90 procent importerade. Den ökade efterfrågan i kombination med behovet att bevara biologisk mångfald visar att energieffektivisering och elektrifiering i alla sektorer är helt centralt. Produktion av bioenergi ska bidra till att uppfylla de svenska miljömålen, EU-direktiv på området samt internationella mål och avtal som de globala hållbarhetsmålen och FN:s konvention om biologisk mångfald. Det innebär att råvaran alltid ska bestå av restprodukter eller komma

från hållbart lantbruk och att bränsle aldrig ska ha sitt ursprung i skyddsvärda skogar. Produktion av biobränslen får inte heller tränga ut livsmedelsproduktion.

Jag menar att Sverige bör ha som mål att vara självförsörjande på hållbart producerade biobränslen senast 2030. Samtidigt bör regeringen vidta åtgärder för att utveckla användningen av biomassa från jordbruket för bioenergiproduktion. Det kan t.ex. handla om att främja odling av mer hållbara energi-grödor, använda skörderester eller gödsel för biogasproduktion.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

17. Solenergi, punkt 9 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 7,
bifaller delvis motionerna
2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 3,
2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 47 och
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 149 och
avslår motionerna
2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 2, 12 och 13,
2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 18,
2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 46,
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 146 och 148 samt
2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkandena 28 och 31.

Ställningstagande

Den tekniska utvecklingen går snabbt och det finns ett växande intresse för solkraft hos hushållen, bl.a. som ett sätt att balansera höga elkostnader och minska beroende av andra – inte minst fossila – kraftslag. Även det offentliga har ett ansvar för att bidra till den gröna omställningen och det finns många ytor som kan nyttjas för solpaneler. Det är kostnadseffektivt att sätta upp solpaneler på byggnader och strukturer som ändå ska uppföras. Vi vill därför att det ska tillsättas en utredning för att utreda möjligheten att ställa krav på att installera solceller på nya offentliga och kommersiella byggnader.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

18. Solenergi, punkt 9 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 18 och avslår motionerna

2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 2, 3, 12 och 13,

2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 7,

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 46 och 47,

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 146, 148 och 149 samt

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkandena 28 och 31.

Ställningstagande

Det finns stora möjligheter till en kraftfull utbyggnad av solenergi i Sverige. Det krävs dock en politisk vilja och handlingskraft för att öka produktionen av solenergi. I dag finns det inte något klart planeringsmål för solceller. Energimyndigheten har inte heller fått något särskilt uppdrag att ta fram ett sådant mål i sin strategi. Om det inte finns något uppsatt mål försvaras också ambitionshöjningar. Även solenergin bör byggas ut i Sverige. Mer ren energi och nya gröna jobb behövs. För detta krävs i det korta perspektivet öronmärkta stöd och på längre sikt långsiktiga styrmedel. Regeringen bör mot denna bakgrund inrätta nationella planeringsmål för solenergi och solvärme. Med planeringsmål får branschen och hushållen en tydlig signal om att solenergi är värt att satsa på.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

19. Solenergi, punkt 9 (C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 146, 148 och 149, bifaller delvis motionerna

2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 3,
2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 7 och
2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 47 och
avslår motionerna
2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 2, 12 och 13,
2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 18,
2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 46 och
2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkandena 28 och 31.

Ställningstagande

Regeringen bör underlätta för de som vill investera i gemensamma solenergi-anläggningar, s.k. solkooperativ, och bostadsrättsinnehavare som är andelsägare i en mikroproduktionsanläggning bör ha möjlighet till skatteavdrag. För att bättre nyttja alla taktytor bör de som köper en andel i en sådan anläggning få samma gröna avdrag för sin del av investeringen i sitt andelsägande som den som bygger på eget tak. Ellagen bör därför förtydligas så att samma regler gäller för alla, med slopat krav på att betala inmatningsabonnemang för nettoproducenter så att fler kan tänka sig att skala upp sin solelproduktion.

Vidare bör riksdagen uppmana regeringen att i stället för att totalförbjuda solceller ställa krav på teknik såsom störningsfria optimerare. Det är olyckligt att Försvarsmakten och Luftfartsverket sätter stopp för utbyggnad av förnybar elproduktion, särskilt eftersom tekniska lösningar finns tillgängliga för att tillmötesgå de krav som är anledningarna till att projekten hindras. Krav bör hellre ställas på den teknik som används, än på förbud och tungrodda utredningar.

Det finns en stor potential att öka den svenska produktionen av solel de kommande åren. I dag är energislaget kraftigt underutnyttjat och solenergin står bara för omkring 1 procent av landets elproduktion. Nu behövs en mångdubbling av solelproduktionen i Sverige, genom fler solceller på tak, fasader och mark som snabbt kan byggas ut – där finns det potential att nå minst 15 procent av den svenska elanvändningen 2030. Bland annat bör de offentliga taken i högre grad ses som en strategisk resurs för elproduktion. Ansträngningarna för att fler offentliga byggnader och parkeringsplatser ska få solceller bör därför öka.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

20. Solenergi, punkt 9 (MP)

av Marielle Lahti (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 2, 3, 12 och 13,

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 46 och 47 samt

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkandena 28 och 31,
bifaller delvis motionerna

2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 7 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 149 och

avslår motionerna

2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 18 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 146 och 148.

Ställningstagande

Solenergin har stor potential att öka i Sverige, på hustak och på andra ytor. För att den positiva utvecklingen av förnybar energi ska hålla i sig behövs politisk handling. Sverige bör därför sätta upp ett statligt planeringsmål om 30 TWh solet till 2030. Regeringen bör även ta fram en nationell strategi för solenergi, för produktion av el och värme. Det bör även upprättas kommunala solbruksplaner för att underlätta snabba processer. All nybyggnation och alla större renoveringar ska ha solenergi, och det behöver bli enklare att vara både egen producent av och delägare i solenergi. Det behöver också bli billigare och enklare för bostadsrättsföreningar, hyresrättshushåll och samfälligheter att investera i solceller. Regeringen bör därmed utvidga skattereduktionen till att även omfatta andelsägd förnybar el för att underlätta investeringar från bostadsrättsföreningar, hyresrättshushåll och samfälligheter.

Regeringen bör även underlätta för nya och större solparker. Med större solparker kan mycket el produceras som kommer alla till nytta. För att snabba på utvecklingen behöver länsstyrelsernas roll i tillståndsprocessen förtydligas. För att även främja utvecklingen av storskalig solvärme behövs initialt ett investeringsstöd.

Vidare bör regeringen arbeta för att underlätta för lokal produktion av förnybar energi, exempelvis solet och solvärme. Hundratusentals soletanläggningar kommer i framtiden att stå för den övervägande delen av elproduktionen. Rätt hanterat kan denna decentraliserade elproduktion bli en hörnsten i framtidens hållbara samhälle. I Sveriges fall innebär det att bl.a. solet behöver byggas ut i södra Sverige.

För att den positiva utvecklingen av förnybar energi ska hålla i sig bör det offentliga gå före. Jag anser därför att riksdagen bör rikta ett tillkännagivande till regeringen om att solceller ska installeras på alla offentliga byggnader.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

21. Vätgas och elektrobränslen, punkt 10 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:1183 av Malin Larsson och Peder Björk (båda S) och

2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 11 och

avslår motionerna

2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11 och 13–15,

2022/23:1822 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 50 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 124 och 125.

Ställningstagande

En ökad produktion och användning av vätgas har nära koppling till de stora investeringarna för en grön industriell revolution. Vätgas kommer därmed att få en ökad betydelse inte minst som en förutsättning för industrins omställning. Vi anser att det behövs en satsning på svensk produktion av vätgas. För att underlätta och samordna detta arbete behövs en nationell plan för vätgasinfrastruktur som ska samplaneras med infrastrukturen för el. I dag är den stamnänsansvarige på gassidan ett privat företag. När vätgasen blir en allt större ekonomisk resurs och spelar större roll i energisystemet kan det vara rimligt att sådan infrastruktur ägs och drivs inom ramen för det offentliga kontroll. Regeringen bör utreda frågan och återkomma till riksdagen med förslag.

Intresset för elektrobränslen växer i dag explosionsartat och Sverige har en unik möjlighet att ta täten i den utvecklingen. Det svenska rederi- och flygnäringsarnas intresse av omställning innebär att det finns en efterfrågan på förnybara bränslen. Än viktigare är tillgången till s.k. grön koldioxid från bio-bränslen och massaindusti och till billig förnybar energi i norra Sverige. Det finns därmed goda förutsättningar att producera konkurrenskraftiga elektrobränslen för en global marknad. För sjöfarten och för flyget skulle svensk produktion av elektrobränslen fylla en viktig funktion för ökat europeiskt oberoende, samtidigt som det innebär en övergång till hållbara transporter. Sverige kan alltså ge ett viktigt säkerhetspolitiskt bidrag genom produktion av elektrobränslen, samtidigt som det innebär nya möjligheter till exportintäkter.

I dagsläget är elektrobränslen dyrare än fossila bränslen. Vi anser att det behöver göras en översyn av ett eventuellt behov av introduktionsstöd för att

elektrobränslen ska kunna konkurrera med såväl fossila bränslen som med biobränslen som funnits längre tid på marknaden.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

22. Vätgas och elektrobränslen, punkt 10 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11 och 13–15 samt avslår motionerna

2022/23:1183 av Malin Larsson och Peder Björk (båda S),

2022/23:1822 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,

2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 11,

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 50 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 124 och 125.

Ställningstagande

Jag anser att utbyggnaden av vätgasproduktionen ska ske på ett sätt som är bra för hela samhället och att det offentliga ska ta ansvar för systemperspektivet. Vätgasinvesteringarna bör stimuleras där de behövs mest och inte endast där marknaden ser störst möjligheter för vinstmaximering. Vidare bör ansvarsfördelningen kring vätgas mellan olika myndigheter förtydligas. Det är också välkommet med forskning på området som tydliggör vad som ger samhälls- och klimatnytta. Jag anser därför att regeringen bör återkomma med förslag på hur vätgasproduktion, energilagring i vätgas och distribution av vätgas kan organiseras för bästa möjliga samhälls- och klimatnytta i hela landet. Regeringen bör även återkomma med förslag på hur staten kan ge stöd till eller finansiera vätgasinvesteringar i hela landet. Vissa vätgassatsningar kommer troligtvis att behöva olika former av statligt stöd eller statliga investeringar, t.ex. via kreditgarantier.

Eftersom vätgas kan framställas med hjälp av både fossil och förnybar energi är det viktigt att rikta statliga stöd och EU-stöd till vätgas som framställs med förnybar energi. Detta är särskilt viktigt vid EU-stöd eftersom många EU-länder fortfarande har en stor andel el av fossilt ursprung i sin energimix. Jag anser att regeringen bör verka för att vätgasproduktionen inom EU ska vara förnybar och att EU-stöd endast ska gå till förnybar produktion.

Energilagring är av avgörande betydelse för hur förnybar energi ska kunna användas fullt ut. Det kommer att vara avgörande att kunna lagra energi från

t.ex. vindkraft till dagar då mindre energi produceras men efterfrågan är högre. Det råder inte brist på förnybar energi, utan det handlar om att kunna reglera energin. Ledningarna måste klara av att leverera när det behövs och möjligheten att lagra energi måste öka. Eftersom vätgas visat sig effektivt för energilagring bör Vattenfall AB få i uppdrag att utveckla energilagring i vätgas i samband med sina investeringar i förnybar energi.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

23. Vätgas och elektrobränslen, punkt 10 (C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 124 och 125 samt avslår motionerna

2022/23:1183 av Malin Larsson och Peder Björk (båda S),

2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11 och 13–15,

2022/23:1822 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,

2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 11 och

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 50.

Ställningstagande

Drastiskt sjunkande produktionskostnader för grön el skapar fantastiska möjligheter att fortsätta utveckla energisystemet, där energiresurser tas till vara för att skapa tillväxt och minska utsläppen. En viktig del i ett sådant system är vätgas och vätgasteknik. Vätgas är en energibärare med många tillämpningsområden eftersom den går att lagra och transportera. Vätgas gör det även möjligt att integrera stora mängder förnybar elproduktion på ett kostnadseffektivt sätt genom energilagring, systembalansering liksom att minska kapacitetsutmaningarna och sårbarheten i elsystemet. Vätgasens potential att bidra till samhällsekonomiska fördelar såsom utsläppsminskningar och att möjliggöra ett förnybart energisystem bör därför utredas.

Vätgas kan också användas i industriprocesser för att ersätta fossila insatsvaror. Genom att lagra förnybar el när det finns överskott kan den i ett nästa steg användas för att ersätta fossil energi inom industrin eller i tunga transporter. Vätgas har därmed möjlighet att rita om landskapet för hur energi framställs och används på ett klimatsmart sätt. Men för att vätgas ska kunna

bli en integrerad del i hur klimatmålen ska nås behövs en plan och verkningfulla åtgärder. En breddning av det s.k. Industriklivet som bl.a. bör inkludera en riktad vätgassatsning bör därför övervägas.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

24. Vätgas och elektrobränslen, punkt 10 (MP)

av Marielle Lahti (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 50 och avslår motionerna

2022/23:1183 av Malin Larsson och Peder Björk (båda S),

2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11 och 13–15,

2022/23:1822 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,

2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 11 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 124 och 125.

Ställningstagande

Regeringen bör ta fram en nationell strategi för satsningar på grön vätgas och andra förnybara elektrobränslen. Dessa bränslen bör kunna användas för att uppnå målen för arbetet med det s.k. Bränslebytet och för att påskynda omställningen av industriella processer och för att minska behovet av bio-bränslen. Målet är ett robust, leveranssäkert elsystem med så små och få risker för säkerhet, människors hälsa och miljö som möjligt, både i dag och i framtiden.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

25. Biogas, punkt 11 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 5 i denna del och

avslår motionerna
2022/23:853 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 55–57,
2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 7 och
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 107–111.

Ställningstagande

De statliga investeringsstöden behöver öka för att åstadkomma det systemskifte som krävs för att nå klimatmålen. För ny teknik behöver marknaden statliga insatser i form av riskdelning och finansiering för att investera i de fossilfria lösningarna. Inte minst inom transportsektorn finns ett stort investeringsbehov i fossilfria lösningar. Genom investeringsstöd för utbyggnad av biogas och andra hållbara drivmedel stärks möjligheten att bidra till produktionen av biodrivmedel i Sverige och därmed uppnå högre grad av nationell självförsörjning av fossilfria drivmedel. Produktionen av drivmedel bör ske på ett sätt som inte minskar naturliga kolsänkor eller äventyrar den biologiska mångfalden. Regeringen bör enligt min uppfattning därför återkomma med ytterligare styrmedel för att öka den inhemska produktionen av biogas och biodrivmedel.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

26. Biogas, punkt 11 (C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:853 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkandena 55–57,
2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 7 och
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 107–111 och
avslår motion
2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 5 i denna del.

Ställningstagande

Jag ser med mycket stor oro på den dom som ålagt biogas med full beskattning. Regeringens passivitet hotar att tillintetgöra en hel bransch. Tillverkning och användning av biogas spelar en betydande roll i omställningen till ett fossilfritt samhälle och har många viktiga samhällsfördelar. Biogasen bidrar inte minst till ökad resurseffektivitet eftersom tillverkningsprocessen i huvudsak nyttjar restprodukter. Såväl tillverkning och användning medför väldigt låga utsläpp,

och den stora vinsten uppkommer då biogasen kan ersätta andra betydligt mer klimatskadliga drivmedel. Biogas som produceras i Sverige kan också bidra till en ökad självförsörjning av drivmedel, vilket ökar Sveriges motståndskraft.

Biogasen kan och bör användas i fler tillämpningsområden. Ökad produktion och användning av biogas bör stödjas genom att utveckla den s.k. gröngasprincipen för att öka andelen biogas i de befintliga gasnäten. Vidare bör Biogasmarknadsutredningens förslag skyndsamt genomföras. I den tydliggörs den svenskproducerade biogasens samhällsekonomiska nyttor. För att även skapa trygghet inför kommande biogasinvesteringar bör ett produktionsmål i linje med Biogasmarknadsutredningens förslag om minst 10 TWh till 2030 antas. Regeringen bör även verka för att ändra statsstödsreglerna så att anläggningar oberoende av storlek kan få stöd till biogasproduktion i Sverige och inom hela EU.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

27. Energieffektivisering, punkt 12 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 8 och avslår motionerna

2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 16, 18 och 19,

2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 22,

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 54–56 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 126.

Ställningstagande

Sverige ska ha mycket och billig energi och behöver också bli bättre på att använda energin mer effektivt. Vi anser därför att staten bör stötta energi-effektivisering av småhus, flerbostadshus och industrin. Syftet med åtgärderna är att bidra till klimatomställningen, skapa jobb, säkerställa en jämn tillgång till energi och minska risken för negativa effekter av volatilitet i energipriserna. Regeringspartierna har med precision utformat politiken så att flerbostadshus inte får del av åtgärderna. Den politiken bör utvärderas, vilket ger regeringen möjlighet att återkomma med en bättre utformad politik för energi-effektivisering.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

28. Energieffektivisering, punkt 12 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 22 och avslår motionerna

2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 16, 18 och 19,

2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 8,

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 54–56 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 126.

Ställningstagande

Det kommer alltid att finnas ett behov av el och en hållbar energiproduktion. Det är dessutom både möjligt och nödvändigt att ställa om till en mer effektiv energianvändning. Genom ny teknik och energibesparing kan Sverige göra betydande energieffektiviseringar. Hur omfattande utbyggnaden av förnybara energikällor behöver vara är avhängigt hur stora energibesparingar och energieffektiviseringar som kan göras i samhället.

Omställningen från fossila bränslen till förnybar energi och övergången till att i möjligaste mån elektrifiera industrin och transportsektorn kommer att öka elbehovet. Även om det i dag finns ett överskott av el i Sverige är det viktigt att energieffektiviseringen genomförs i hög takt för att möjliggöra ett ökat behov av el i nya sektorer. Energiöverenskommelsen innebär i förlängningen en målsättning om att Sverige 2030 ska ha 50 procent effektivare energianvändning jämfört med 2005. Jag har välkomnat ett sådant mål. Det måste däremot till verkningsfulla åtgärder för att det inte bara ska bli tomma ord. Regeringen har ännu inte presenterat någon sammanhållen planering för denna målsättning. Nu behövs handling i frågan och regeringen bör därför återkomma med en nationell plan för energibesparing och energieffektivisering.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

29. Energieffektivisering, punkt 12 (C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 126 och
avslår motionerna

2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 16, 18 och 19,
2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 22,
2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 8 och
2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 54–56.

Ställningstagande

Energipolitiken behöver ses över för att öka energiproduktionen. Vidare behövs energieffektivisering, en satsning på energilagring och på smart och flexibel energianvändning. En effektivare energianvändning bör vara utgångspunkten för lagstiftningen, eftersom det medför fördelar både för samhälls-ekonomi och klimatet. Potentialen för ytterligare energieffektivisering är stor, och EU bör anta ett energieffektiviseringsmål om 50 procent effektivare energianvändning till 2030.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

30. Energieffektivisering, punkt 12 (MP)

av Marielle Lahti (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 16, 18 och 19 samt
2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 54–56 och
avslår motionerna

2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 22,
2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 8 och
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 126.

Ställningstagande

Energieffektiviseringar är det snabbaste, billigaste och miljövänligaste sättet att minska kostnaderna för och miljöpåverkan av energi. På kort sikt är energi-effektiviseringar också det effektivaste som kan göras för att minska hushållens och företagens energikostnader. Det finns en mängd åtgärder att vidta för att minska energiförbrukningen, exempelvis investeringar i ny teknik som värmer hus och lokaler eller att optimera de olika system som redan finns. För företag kan det handla om att investera i effektivare teknik.

Potentialen för att minska och effektivisera energianvändningen är stor inom alla sektorer i samhället, men nyttjas i alltför liten utsträckning. Incitamenten behöver stärkas och politiken förtydligas. För att styra om från de minst energi- och resurseffektiva produkterna till de som är det mest bör det införas ett bonus malus-system, där energisnåla varor blir billigare och de energislösande blir dyrare. Vidare bör staten betala 80 procent av kostnaderna för åtgärder som effektiviserar energianvändningen för hushåll och fastighetsägare. Sverige bör även införa lagstadgade krav på omfattande energieffektiviseringar, s.k. kvotplikt, för den elintensiva svenska industrin. Vidare bör det tidigare programmet Energisteget snarast återinföras för att stötta näringslivets arbete med effektivisering.

Det behövs också ökad tillgång till information. Pressen på kommunala energirådgivare ökar till följd av de höjda energipriserna. För att säkerställa att alla som vill ha det ska kunna få rådgivning behöver antalet kommunala energirådgivare fördubblas.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

31. Värme och kraftvärme, punkt 13 (C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 141 och
bifaller delvis motionerna
2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 28 och
2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 48.

Ställningstagande

Kraftvärmens är och kommer fortsätta att vara en fantastisk tillgång i Sveriges energisystem. Det är ett stabilt och reglerbart kraftslag som kompletterar den variabla sol- och vindenergin. Sverige behöver en sammanhållen strategi för

att stärka konkurrenskraften för kraftvärmen. Regeringen bör överväga att införa en sådan strategi som också syftar till att fasa ut den sista andelen fossila bränslen och främja användning av biogas i produktionen.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

32. Värme och kraftvärme, punkt 13 (MP)

av Marielle Lahti (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 28 och

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 48 och

bifaller delvis motion

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 141.

Ställningstagande

I några av Sveriges större städer och tillväxtregioner är kapacitetsbristen allvarlig. Lösningen är tredelad: kraftfullare investeringar i ny nätkapacitet, lokalare kraftproduktion och flexibla produktion och konsumtion. I regioner med kapacitetsbrist är lokal elproduktion som till exempel kraftvärme extra viktig för effektbalansen. Sverige behöver en nationell strategi för värme- och kraftvärmesektorns roll i elsystemet som utgår från behovet av permanenta negativa utsläpp, ett fungerande energisystem och det faktum att Sverige har begränsade resurser för att producera hållbara biobränslen.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

33. Energiforskning, punkt 14 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 42,

bifaller delvis motion

2022/23:150 av Eva Lindh (S) och
avslår motionerna
2022/23:998 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 15 och 26,
2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 12,
2022/23:1411 av Johan Hultberg (M) yrkande 14 och
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 157.

Ställningstagande

Flygsektorn måste energieffektivisera sin verksamhet. I syfte att fasa ut fossilbränslena ur flygverksamheten måste forskningen och utvecklingen rörande förnybart flygbränsle skyndas på. Detta arbete kommer att ta lång tid, men måste göras.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

34. Energiforskning, punkt 14 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Josef Fransson (SD)
och Eric Palmqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:998 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 15 och 26 samt
avslår motionerna
2022/23:150 av Eva Lindh (S),
2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 12,
2022/23:1411 av Johan Hultberg (M) yrkande 14,
2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 42 och
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 157.

Ställningstagande

De globala försöken att åstadkomma snabba utsläppsminskningar har misslyckats. Utsläppen av koldioxid fortsätter att öka i takt med att fler länder som tidigare var fattiga nu upplever en kraftig ekonomisk tillväxt. Inte mycket tyder på reell snabb förändring, trots ansträngningarna i Europa. Det som på allvar skulle kunna förändra detta faktum är om Sverige och andra nationer lyckas konkurrera ut det fossila genom innovationer, framför allt inom energi-framställning och teknik som sedan kan exporteras. Fokus ska därmed ligga på energiforskning, teknisk utveckling och implementering av befintliga landvinningar för att minska beroendet av fossila bränslen i framtiden. Sådana

satsningar bör staten aktivt understödja. Vidare anser vi att dagens förnybara energislag inte håller måttet för att garantera en trygg och ekonomiskt hållbar energiförsörjning. Sveriges och Europas fokus inom klimatpolitiken bör därför inriktas på energiforskning.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

35. Energiforskning, punkt 14 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 12 och avslår motionerna

2022/23:150 av Eva Lindh (S),

2022/23:998 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 15 och 26,

2022/23:1411 av Johan Hultberg (M) yrkande 14,

2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 42 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 157.

Ställningstagande

Det pågår ett intensivt strategi- och utvecklingsarbete kring vätgas. Jag anser att vätgassatsningarna ska gynna hela landet och att vätgasproduktionen ska byggas ut på ett sätt som är bra för hela samhället. Det är därför välkommet med forskning på området som tydliggör vad som ger samhälls- och klimatnytta. Mot denna bakgrund bör regeringen återkomma med förslag om en långsiktig finansiering av forskning och innovation om vätgas och dess användning i olika samhällssektorer.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

36. Energiforskning, punkt 14 (C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 157 och
avslår motionerna
2022/23:150 av Eva Lindh (S),
2022/23:998 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 15 och 26,
2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 12,
2022/23:1411 av Johan Hultberg (M) yrkande 14 och
2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 42.

Ställningstagande

Energisektorn står för en betydande del av utsläppen internationellt, även om svensk elenergiproduktion har låga utsläpp. Beroendet av fossil energi måste brytas, för Sveriges säkerhet och för klimatet. Jag anser att riksdagen bör ställa sig bakom ett tillkännagivande om att energiforskningen ska omfatta alla fossilfria energislag.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

37. Beredskapslagring av vissa bränslen, punkt 15 (C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 11,
2022/23:853 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 59 och
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 101 och
avslår motion
2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 33.

Ställningstagande

I takt med att andelen etanol, biodrivmedel och andra förnybara bränslen ökar kan det bli aktuellt att beredskapslagra dessa drivmedel. Ansvariga myndigheter bör få i uppdrag att beakta ett eventuellt behov av att inkludera fossilfria drivmedel såsom etanol och biogas och andra förnybara bränslen i beredskapslagringen av drivmedel.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

38. Beredskapslagring av vissa bränslen, punkt 15 (MP)

av Marielle Lahti (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 33 och avslår motionerna

2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 11,

2022/23:853 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 59 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 101.

Ställningstagande

Hela 85 procent av Sveriges befolkning och över hälften av världens befolkning bor i städer eller tätorter. Det medför stora behov av godstransporter, som är avgörande för försörjningstryggheten. Järnvägsnätet har en viktig roll för att snabbt kunna förflytta många människor vid kris. Fungerande transporter är beroende av att den offentliga infrastrukturen i form av vägar och järnvägar fungerar och också av en säker elförsörjning. Det behövs också en inhemsk produktion av bränsle. Mot denna bakgrund finns det behov av att planera energiförsörjningen av transportsektorn så att inhemskt producerad förnybar energi och inhemskt producerat förnybart bränsle kan användas i kris och krig.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

39. Torvutvinning, punkt 16 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Josef Fransson (SD) och Eric Palmqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:944 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5 samt

2022/23:968 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 4 och 12 samt avslår motion

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 45.

Ställningstagande

I dag klassas torven i Sverige som förnybar vid kraftproduktion och är berättigad till elcertifikat, medan den vid värmeproduktion omfattas av handel med utsläppsrätter eftersom EU klassar torven som fossil energi. Regeringen bör verka för att torven inom EU ska klassas som förnybar och att torv från påverkade torvmarker ska behandlas på samma sätt som övriga biobränslen inom EU:s system för handel med utsläppsrätter. Utöver detta bör det övervägas om kraftvärmebränsle med en viss inblandning av torv ska kunna klassas som ett miljöbränsle likt E85. Det vore även eftersträvänsvärt om import av fossila bränslen skulle kunna reduceras genom torveldning.

Under sommaren 2022 eldades reservkraftverket i Karlshamn med fossil olja samtidigt som det icke-fossila inhemska alternativet torv till största delen negligerades. Energitorven är inhemsk, icke-fossil och kan lagras i upp till fem år utan att energiinnehållet försämras eller påverkas. Efter sommarens energikris behöver konsekvenserna av Ukrainakrisen på svensk energiförsörjning och energisäkerhet i förhållande till möjligheten att säkerställa och öka nyttjandet av torv som bränsle för energiproduktion utredas skyndsamt.

Som energikälla är torven både fossilfri och förnybar. Om energitorven tillåts försvinna som energislag går Sverige miste om ett lagringsbart, närproducerat och förnybart biomaterial för energiproduktion som dessutom kan vara viktig vid kris och beredskap. Det är osäkert hur framtidens energimix kommer att se ut eller hur sårbar den kommer att vara. Det är däremot säkert att när samhället blir alltmer beroende av energi kommer tillgången på energi vid olika slags kriser att vara avgörande för samhällets motståndskraft. Det är därför viktigt att utreda vad som behövs i form av befintlig utrustning för att torven ska kunna fylla sin potentiella roll som beredskapsbränsle.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

40. Torvutvinning, punkt 16 (MP)

av Marielle Lahti (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 45 och

avslår motionerna

2022/23:944 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5 samt

2022/23:968 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 4 och 12.

Ställningstagande

Målet bör vara ett robust, leveranssäkert elsystem med så små och få risker för säkerhet, människors hälsa och miljö som möjligt, både i dag och i framtiden. Därför förordar jag ett 100 procent förnybart elsystem, hög effektivitet i energianvändningen, hög konnektivitet och bredd i produktion. Den målsättningen kommer ur insikten om att utvinning av energi genom fossila källor och kärnkraft alltid sker på bekostnad av framtida generationer.

För var dag som går blir det mer akut att stoppa utvinningen av fossila bränslen, globalt och i EU. Sverige måste verka med full kraft för att så ska ske. Torv bör klassas som ett fossilt bränsle och brytning och användning av torv för energiproduktion fasas ut.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

41. Energideklaration av lätta fordon, punkt 17 (C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 82.

Ställningstagande

Att sträva efter utsläppsfria fordon är ett värdefullt mål, men vi kommer – på grund av bilars normala livslängd – att fortsätta behöva biodrivmedel som framställs på ett hållbart sätt för att minska utsläppen från transportsektorn i EU. Jag vill därför att det snarast införs krav på energideklaration på personbilar vid nybilsförsäljning, i enlighet med klimathandlingsplanen.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2022/23:89 Kompletterande bestämmelser till EU:s gaslagringsförordning:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2011:711) om certifiering av vissa naturgasföretag.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2012:273) om trygg naturgasförsörjning.

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett planeringsmål för 150 TWh havsbaserad vindkraft till 2040 och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett planeringsmål för 30 TWh solenergi till 2030 och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bygga solceller på alla offentliga byggnader och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för nya solparker genom att förtydliga länsstyrelsernas roll i tillståndprocessen och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett investeringsstöd för storskalig solvärme och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett stöd till näringslivets energieffektiviseringar och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fördubbla antalet energirådgivare i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett system för omfattande energieffektiviseringar, en s.k. kvotplikt, och tillkännager detta för regeringen.

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell strategi för energilager och införa ett stöd för energilager, såsom vätgas, batterier och värmelager, och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell strategi för framtidens kraftvärme- och värmeproduktion för att underlätta för lokal effektproduktion och stödtjänster och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:150 av Eva Lindh (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utöka satsningarna på grönt flyg och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:412 av Erik Hellsborn (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att starta en utredning, och bjuda in relevanta aktörer till samråd, för att få till ny etablering av kärnkraft och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:729 av Mats Nordberg (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten genom Vattenfall eller på annat sätt bör verka för att vara huvudägare och helst helägare av de kraftverk som Vattenfall är ägare i, i synnerhet i nya kärnkraftverk, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ägardirektiv och samhällsekonomiska uppgifter för Vattenfalls verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att om möjligt driva minst en reaktor i Ringhals vidare och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera kraftledningskostnader i jämförelser mellan olika alternativ för byggnation av nya kraftverk och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ansvarig myndighet bör ges i uppdrag att beakta ett eventuellt behov av att inkludera etanol, biogas och andra förnybara bränslen i beredskapslagringen av drivmedel och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:853 av Ulrika Heie m.fl. (C):

50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur vi bättre kan tillvarata den outnyttjade potentialen i inhemsk

- produktion av biodrivmedel med hög klimatnytta samt anta ett långsiktigt mål om att öka exporten och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ytterligare styrmedel behövs för att öka den inhemska produktionen av biodrivmedel, vilket stärker självförsörjningsgraden och därmed också ökar Sveriges motståndskraft, och tillkännager detta för regeringen.
 52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att analysera möjligheten att införa driftsstöd till biodrivmedelsanläggningar och tillkännager detta för regeringen.
 55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att skyndsamt genomföra biogasmarknadens (SOU 2019:63) andra stödpaket och tillkännager detta för regeringen.
 56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att ytterligare utveckla grönasprincipen för att öka andelen biogas i de befintliga gasnäten och tillkännager detta för regeringen.
 57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidareutveckla biogasanvändningen till fler användningsområden och tillkännager detta för regeringen.
 59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det finns behov av beredskapslagring också av fossilfria drivmedel och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att främja effektiv produktion av flytande biodrivmedel baserat på inhemska råvaror i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:936 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en konkurrenskraftig och stabil energiförsörjning kopplad till gruvnäringens behov och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:944 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för en utökad magasineringskapacitet för vattenkraften och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att torv klassas som förnybart i EU, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för ett ökat skördande av torv på påverkad torvmark och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:964 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera svensk basindustri vid utformning av energipolitiken och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:968 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att konsekvenserna av Ukrainakrisen för svensk energiförsörjning och energisäkerhet i förhållande till möjligheten att säkerställa och öka nyttjandet av torv som energitorv bör utredas skyndsamt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om torvens roll som beredskapsbränsle och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:998 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges och Europas fokus inom klimatpolitiken bör riktas mot energiforskning och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att större fokus bör ligga på energiforskning och andra insatser för att åstadkomma teknisk utveckling för att minska beroendet av fossila bränslen i framtiden och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka det nordiska samarbetet kring energifrågor och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1123 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett mål om att fördubbla Sveriges produktion av utsläppsfri el till 2030 och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka elproduktionen med 50 TWh innevarande mandatperiod – motsvarande 10 miljoner villors årsförbrukning av el – och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att blixtinkalla till nya energisamtal med målet att anta en ny bred politisk överenskommelse som säkerställer långsiktiga förutsättningar för energiproduktion och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna, utveckla och stärka lönsamheten för vattenkraften genom minskat

regelkrångel, respekt för äganderätten och effektiva miljöåtgärder med rimliga kostnader och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1183 av Malin Larsson och Peder Björk (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av behovet av introduktionsstöd för elektrobränslen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ytterligare styrmedel för att öka den inhemska produktionen av biogas och biodrivmedel och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur vätgasproduktion, energilagring i vätgas och distribution av vätgas kan organiseras för bästa möjliga samhälls- och klimatnytta i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag på långsiktig finansiering av forskning och innovation om vätgas och dess användning i olika samhällssektorer och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur staten kan ge stöd till eller finansiera vätgasinvesteringar i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att vätgasproduktionen inom EU ska vara förnybar och att EU-stöd endast ska gå till förnybar produktion och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Vattenfall i uppdrag att utveckla energilagring i vätgas i samband med investeringar i förnybar energi och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör inrätta nationella planeringsmål för solex och solvärme och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en nationell plan för energibesparing och energieffektivisering och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1411 av Johan Hultberg (M):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till mer forskning avseende havsbaserad vindkraft och

dess påverkan på havets ekologi och andra näringar och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1424 av Adnan Dibrani och Jennie Nilsson (båda S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av blocköverskridande samtal om energifrågan och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1504 av Dzenan Cisija och Amalia Rud Pedersen (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om betydelsen av hållbar elproduktion för en ny fossilfri industri i Västsverige samt i övriga landet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1513 av Larry Söder (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att se över möjligheterna att planera för ny kärnkraft inom elområde 3 och 4 och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1593 av Sofia Amloh m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för säkrad energiförsörjning samt om behovet av samordning och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1641 av Martina Johansson och Mikael Larsson (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur en övergripande bedömning kan ske vid utbyggnad av förnybar energi och att kommunernas inställning bör komma in i ett tidigare skede i planeringsprocessen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att riva hinder för och stödja såväl ökad produktion som användning av biogas och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa driftsstöd till biodrivmedelsanläggningar och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att analysera möjligheten att införa ett långsiktigt produktionsstöd för ny produktion av biodrivmedel, där producenten under tio år garanteras ett produktionsstöd som motsvarar merkostnaden gentemot fossila drivmedel, och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1792 av Ulrika Heindorff m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att etablera små modulära reaktorer i Skåne som baskraft och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1820 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en tydlig plan och strategi för en utbyggnad av kärnkraften i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kärnkraften behövs och måste byggas ut för att klara framtidens elförsörjning och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1822 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att göra Skaraborg till ett centrum för en ökad produktion, utveckling och användning av vätgas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att starta ett utvecklingsprojekt med målet att driva tågen på Kinnekullebanan med vätgas och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1982 av Aylin Fazelian m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att säkra elförsörjningen inom Göteborgs arbetsmarknadsområde och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2065 av Jörgen Grubb m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bygga ett nytt kärnkraftverk i Barsebäck av modernaste slag, med tillräcklig effekt för att täcka elbehovet i Skåne de närmsta 50 åren, och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2067 av David Perez m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör beakta behovet av en utökad kraftproduktion i Forsmarks kärnkraftverk och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av storskalig inhemsk produktion av biodrivmedel och tillkännager detta för regeringen.

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör fortsätta sitt påverkansarbete mot EU för att biodrivmedel ska gynnas framför fossila drivmedel och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2112 av Fredrik Olovsson m.fl. (S):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om krav på att installera solceller på nya offentliga och kommersiella byggnader och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utformningen av politiken för energieffektivisering och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om biodrivmedel och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell plan för vätgasinfrastruktur med statlig TSO och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S):

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att forskningen och utvecklingen rörande förnybart flygbränsle måste skyndas på i syfte att fasa ut fossilbränslena ur flygverksamheten och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en omställningslag för fossila verksamheter, i syfte att helt fasa ut kol, olja och fossilgas till 2030, och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta och genomföra en nationell plan för utfasning av fossil energi, inklusive ett slutdatum för användning, och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kraftig utbyggnad av den havsbaserade vindkraften, med den hänsyn som krävs till ekosystemen och det svenska försvaret, och ett statligt planeringsmål om 150 terawattimmar till havs senast 2040 och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa utvinningen av fossila bränslen, internationellt och i EU, och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klassa torv som ett fossilt bränsle och fasa ut brytning och användning av torv för energiproduktion och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell strategi för solenergi för produktion av el och värme, inklusive ett

- planeringsmål på 30 TWh solet till 2030, och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sätta solceller på alla offentliga byggnader under den kommande mandatperioden (2022–2026) och tillkännager detta för regeringen.
 48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell strategi för framtidens kraftvärme- och värmeproduktion, som utgår från behovet av permanenta negativa utsläpp, ett fungerande energisystem och det faktum att vi har begränsade resurser för att producera hållbara biobränslen, och tillkännager detta för regeringen.
 50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell strategi för satsningar på grön vätgas och andra förnybara elektrobränslen och tillkännager detta för regeringen.
 51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara självförsörjande på hållbart producerade biobränslen senast 2030 och tillkännager detta för regeringen.
 52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla användningen av biomassa från jordbruket för bioenergiproduktion och tillkännager detta för regeringen.
 54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa lagstadgade krav på omfattande energieffektiviseringar, s.k. kvotplikt, samt främja energieffektiviseringar och tillkännager detta för regeringen.
 55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska betala 80 procent av kostnaderna för åtgärder som effektiviserar energianvändningen för hushåll och fastighetsägare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett bonus malus-system för produkter för att gynna de mest energisnåla och tillkännager detta för regeringen.
 58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell strategi för energilager och införa ett teknikneutralt stöd för energilager och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att RePowerEU-planen ska öka EU:s försörjningsgrad av klimatsmart energi, påskynda omställningen och minska beroendet av fossil energi och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att hållbarhetskriterierna i förnybartdirektivet ska anpassas för att tillåta ett fortsatt hållbart, aktivt skogsbruk i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bioenergi från hållbara källor ska ses som en viktig lösning i övergången till ett mer hållbart samhälle på kort och lång sikt och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att subventioner till fossila bränslen skyndsamt bör fasas ut såväl i EU som i Sverige samtidigt som företagens konkurrenskraft värnas och tillkännager detta för regeringen.
69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa snabbspår i tillståndsprocesserna för nya anläggningar och implementera EU:s förslag på snabbspår för förnybar energiproduktion i svensk lag och tillkännager detta för regeringen.
82. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga införandet av en energideklaration på personbilar vid nybilsförsäljning som är tydlig och jämförbar samt stärker konsumentinformationen och tillkännager detta för regeringen.
94. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa driftsstöd till biodrivmedelsanläggningar och tillkännager detta för regeringen.
95. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att analysera möjligheten att införa ett långsiktigt produktionsstöd för ny produktion av biodrivmedel där producenten under tio år garanteras ett produktionsstöd som motsvarar merkostnaden gentemot fossila drivmedel och tillkännager detta för regeringen.
100. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rapporteringsskyldigheten i förnybartdirektivet ska omfatta även de aktörer som tillhandahåller fossila bränslen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
101. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det finns behov av beredskapslagring också av fossilfria drivmedel och tillkännager detta för regeringen.
107. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att skyndsamt genomföra Biogasmarknadsutredningens (SOU 2019:63) andra stödpaket och tillkännager detta för regeringen.
108. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att ytterligare utveckla gröngasprincipen för att öka andelen biogas i de befintliga gasnäten och tillkännager detta för regeringen.
109. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidareutveckla biogasanvändningen till fler användningsområden och tillkännager detta för regeringen.
110. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att ändra statsstödsreglerna så att anläggningar oberoende av storlek kan få stöd till biogasproduktion i Sverige och EU och tillkännager detta för regeringen.

111. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa långsiktighet för biogasen genom att anta ett produktionsmål och tillkännager detta för regeringen.
113. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett mål om att fördubbla Sveriges produktion av utsläppsfri el till 2030 och tillkännager detta för regeringen.
114. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka produktionen så snabbt och kraftigt som möjligt av alla energikällor – sol, vind, vatten, biodrivmedel, biokraft och befintlig kärnkraft – och tillkännager detta för regeringen.
115. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka elproduktionen med 50 TWh redan nästa mandatperiod motsvarande 10 miljoner villors årsförbrukning av el och tillkännager detta för regeringen.
116. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att blixtkalla till nya energisamtal med målet om att anta en ny bred politisk överenskommelse som säkerställer långsiktiga förutsättningar för energiproduktion och tillkännager detta för regeringen.
117. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kundkraften och koldioxidtransparensen genom att ändra systemet med ursprungsgarantierna så att de redovisas året om, timme för timme, och tillkännager detta för regeringen.
120. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna en övergång till mer decentraliserad och lokal energiproduktion bl.a. genom satsningar på småskalig energiproduktion och tillkännager detta för regeringen.
124. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vätgasens potential att bidra till samhällsekonomiska fördelar såsom utsläppsminskningar såväl som att möjliggöra ett förnybart energisystem och tillkännager detta för regeringen.
125. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en breddning av Industriklivet som bl.a. inkluderar en riktad vätgassatsning och tillkännager detta för regeringen.
126. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att potentialen för ytterligare energieffektivisering är stor och att EU bör anta ett energieffektiviseringsmål om 50 procent effektivare energianvändning till 2030 och tillkännager detta för regeringen.
132. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att ge kommunerna resurser för att uppdatera sina vindkraftsplaner så att de är i linje med den nationella strategin för en hållbar vindkraftsutbyggnad och tillkännager detta för regeringen.
134. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen omgående ska godkänna inkomna ansökningar om havsbaserad vindkraft och tillkännager detta för regeringen.

136. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa ett snabbspår för att ersätta äldre vindkraftverk med nya större verk som genererar mer energi, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
137. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla och snabba på utbyggnaden av vindkraft genom att återinföra vindkraftssamordnare och tillkännager detta för regeringen.
138. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över all lagstiftning som hämmar investeringar och skapar osäkerhet för företagen som vill investera i ny vindkraft, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
141. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga införandet av en sammanhållen strategi för att stärka konkurrenskraften för kraftvärmen, som syftar till att fasa ut den sista fossila andelen, och tillkännager detta för regeringen.
146. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i stället för att totalförbjuda solceller ställa krav på teknik såsom störningsfria optimerare och tillkännager detta för regeringen.
148. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för dem som vill investera i gemensamma solenergianläggningar (solkooperativ), och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
149. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka ansträngningarna för fler offentliga byggnader och p-platser med solceller och tillkännager detta för regeringen.
155. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en plan för att nyttja vattenkraftens maxkapacitet och tillkännager detta för regeringen.
157. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att energiforskningen ska omfatta alla fossilfria energislag och tillkännager detta för regeringen.
158. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inga förtida nedstängningar av kärnkraften ska ske genom politiska beslut och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avveckla kärnkraften och genomföra en stor utbyggnad av förnybar energi som vindkraft, solel och solvärme, särskilt i södra Sverige, med hänsyn till och bevarande av väl fungerande ekosystem och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för lokal produktion av förnybar energi som solel och solvärme och tillkännager detta för regeringen.

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell strategi för solenergi för produktion av el och värme och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att planera energiförsörjningen av transportsektorn så att inhemskt producerad förnybar energi och inhemskt producerat förnybart bränsle kan användas i kris och krig och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i naturgaslagen
(2005:403)

Häri genom föreskrivs i fråga om naturgaslagen (2005:403)

dels att 2 kap. 14 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 7 kap. 12 a §, och närmast före 7 kap. 12 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.**14 §**

En koncession får återkallas helt eller delvis

En koncession *för en naturgasledning, en förgasningsanläggning eller en lagringsanläggning som inte är en sådan anläggning som avses i andra stycket* får återkallas helt eller delvis

1. om den berörda ledningen eller anläggningen inte har använts under tre år i följd och inte längre behövs för en säker energiförsörjning, eller

2. om koncessionshavaren i väsentlig mån inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, enligt villkoren i koncessionen eller enligt de säkerhetsföreskrifter som gäller för den berörda ledningens eller anläggningens drift.

En koncession för en underjordisk lagringsanläggning som inte är del av en anläggning för flytande naturgas får återkallas om förutsättningarna i artikel 3a.11 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005 är uppfyllda.

Frågor om återkallelse av koncession prövas av regeringen.

7 kap.***Åtagande om lagring av gas******12 a §***

De leverantörer av naturgas som har åtagit sig ett balansansvar enligt 4 § ska genom balansavtalet även åta sig ett ekonomiskt ansvar för att, efter begäran av den systembalansansvarige, lagra gas så att det fyllnadsmål och den fyllnadsbana med delmål nås som avses i artikel 6a i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1938 av den 25 oktober 2017 om åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten för gas och om upphävande av förordning (EU) nr 994/2010.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2011:711) om certifiering av vissa naturgasföretag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2011:711) om certifiering av vissa naturgasföretag

dels att 1 kap. 1, 3 och 4 §§, 5 kap. 1–4 §§ och rubriken närmast före 1 kap. 3 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken till 2 kap. ska lyda ”Krav på certifiering av transmissionsnätsoperatörer”, att rubriken till 3 kap. ska lyda ”Certifiering av transmissionsnätsoperatörer i förhållande till EES-området” och att rubriken till 4 kap. ska lyda ”Certifiering av transmissionsnätsoperatörer i förhållande till tredjeland”,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 4 a kap., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §¹

I denna lag finns bestämmelser om certifiering av transmissionsnätsoperatörer. Det som sägs i lagen om en transmissionsnätsoperatör gäller även den som har det övergripande ansvaret för att balansen kortsiktigt upprätthålls mellan inmatning och uttag av naturgas i det västsvenska naturgassystemet.

Bestämmelser om certifiering finns även i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005.

I denna lag finns bestämmelser om certifiering av transmissionsnätsoperatörer *och innehavare av lagringsanläggningar*. Det som sägs i lagen om en transmissionsnätsoperatör gäller även den som har det övergripande ansvaret för att balansen kortsiktigt upprätthålls mellan inmatning och uttag av naturgas i det västsvenska naturgassystemet.

Bestämmelserna kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005.

Tillsyns- och beslutsmyndighet

Tillsynsmyndighet

Den myndighet som *utövar tillsyn över att 3 kap. 2–2 d §§ natur-*

3 §

Den myndighet som *regeringen bestämmer* är tillsynsmyndighet enligt denna lag.

¹ Senaste lydelse 2014:247.

gaslagen (2005:403) följs är tillsynsmyndighet enligt denna lag.

4 §

Frågor om certifiering enligt denna lag *prövas av tillsynsmyndigheten.*

Tillsynsmyndigheten ska pröva frågor om certifiering enligt denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. Tillsynsmyndigheten ska även utföra certifieringsmyndighetens uppgifter enligt förordning (EG) nr 715/2009.

4 a kap. Certifiering av innehavare av lagringsanläggningar

Certifiering av innehavare av lagringsanläggningar

1 § Den som innehar en lagringsanläggning eller avser att ta en sådan anläggning i drift ska certifieras enligt artikel 3a i förordning (EG) nr 715/2009.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om certifiering enligt 1 §.

Beslut om att en person inte får företräda aktier

3 § Tillsynsmyndigheten får besluta att en person inte får företräda de aktier som han eller hon innehar i ett bolag, om de förutsättningar som anges i artikel 3a.5 i förordning (EG) nr 715/2009 är uppfyllda.

4 § Om det finns särskilda skäl, får tillsynsmyndigheten begära att tingsrätten förordnar en lämplig person att som förvaltare företräda sådana aktier som enligt 3 § inte får företrädas av ägaren. En sådan ansökan prövas av tingsrätten i den ort där ägaren har sin hemvist, eller om ägaren inte har sin hemvist i Sverige, av Stockholms tingsrätt.

En förvaltare har rätt till skälig ersättning för arbete och utlägg. Ersättningen ska betalas av ägaren till aktierna. Om den betalningsskyldige inte godtar förvaltarens anspråk, fastställs ersättningen av tingsrätten.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

1 §

Tillsynsmyndigheten utövar tillsyn över att transmissionsnätoperatörer följer denna lag.

Tillsynsmyndigheten utövar tillsyn över att transmissionsnätoperatörer och innehavare av lagringsanläggningar följer denna lag, föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och förordning (EG) nr 715/2009.

2 §

Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för att denna lag ska följas. Ett föreläggande får förenas med vite.

Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för att denna lag, *föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och förordning (EG) nr 715/2009* ska följas. Ett föreläggande får förenas med vite.

3 §

Följande beslut av tillsynsmyndigheten får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol:

1. beslut att inte bevilja certifiering enligt 3 kap.,
2. beslut om villkor som meddelas i samband med att tillsynsmyndigheten avgör ärendet enligt artikel 3.2 i förordning (EG) nr 715/2009,
3. beslut att återkalla en certifiering enligt 3 kap., och
4. beslut om föreläggande enligt 2 §.

Följande beslut av tillsynsmyndigheten får överklagas till allmän förvaltningsdomstol:

4. beslut om föreläggande enligt 2 §, dock inte ett sådant beslut om föreläggande som avses i 4 § 4.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

4 §

Tillsynsmyndighetens beslut enligt 4 kap. att inte bevilja certifiering eller att återkalla en certifiering får överklagas hos regeringen.

Följande beslut av tillsynsmyndigheten får överklagas till regeringen:

1. beslut enligt 4 kap. att inte bevilja certifiering eller att återkalla en certifiering,
2. beslut enligt 4 a kap. 3 § om att en person inte får företräda aktier han eller hon innehar i ett bolag,
3. beslut enligt artikel 3a.4 och 3a.5 a och b i förordning (EG) nr 715/2009, och
4. beslut om föreläggande enligt 2 § om beslutet avser att en sådan åtgärd ska vidtas som avses i artikel 3a.4 och 3a.5 a och b i förordning (EG) nr 715/2009.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (2012:273) om trygg naturgasförsörjning

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2012:273) om trygg naturgasförsörjning

dels att 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 4 b §, och närmast före 4 b § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Denna lag kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1938 av den 25 oktober 2017 om åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten för gas och om upphävande av förordning (EU) nr 994/2010, *i den ursprungliga lydelsen.*

Denna lag kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1938 av den 25 oktober 2017 om åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten för gas och om upphävande av förordning (EU) nr 994/2010.

Lagring av gas

4 b §

Den som är systembalansansvarig enligt 7 kap. naturgaslagen (2005:403) ska, inom ramen för systembalansansvaret, ansvara för att det fyllnadsmål om lagring av gas och den fyllnadsbana med delmål som avses i artikel 6a i förordning (EU) 2017/1938 nås.

Regeringen får meddela föreskrifter om att den systembalansansvariges ansvar inte ska omfatta fyllnadsbanan med delmål.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.

² Senaste lydelse 2018:1432.